

"BEING ME" 2 - OIL ON CANVAS ÉVA BORKA

... Így indultunk meg, körbejártam az újságeladó helyeket, Sydneyben hamarosan ötven eladóhelyet láttunk el hetenként.. 12-15

...While slowly walking backwards, we watched with horror and disbelief as the once peaceful street turned into a battleground and bloodbath... 10-11

... Ezután a betlehemezők átadják ajándékaikat, jókívánságaikat, majd a háziak megvendégelik őket.... 6-7
... Centuries before the arrival of the man called Jesus, early Europeans celebrated light and birth in the darkest days of winter... 8-9

Képes Ajánló

OFFERINGS PICTURED

show you some of the articles to choose from in this issue

...This famous building complex was constructed in the mid to late nineteenth century by Miklós Ybl, one of Europe's leading architects... 22

...a 79. adás és több mint 50 helyi, külföldi, híres és kevésbé híres de annál inspirálóbb vendég után, lassan kezdem elhinni ami velem történik.... 20-21

... But at heart the film is really a satire on the manners of the nouveau riche... 18-19

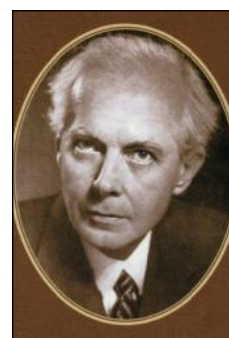

... mindenekelőtt a Berettyó és a Tisza szabdalják, a szántóföldeket pedig sok helyen gyümölcsösök, szőlőültetvények váltják fel ... 30, 32
... The massive territory of the region is rarely broken by hills... 31

... In fact, this might be a good moment to call a "time out" for a chat on the possessive in Hungarian... 28-29

... After attending some of these lectures Owen Jensen could not help noticing the interested boy in the first row and he asked me why I was not at school... 34-35

Osszuk szét a mosolyunkat!

*Én Istenem, Jóistenem,
Lecsukódik már a szemem.
De a tiéd nyitva Atyám,
Amíg alszom, vigyázz reám!*

*Vigyázz drága Szüleimre,
Meg a jó kis Testvéremre...
... meg a betegekre, a szegényekre és a
magányosokra,
Mikor a nap újra felkel,
Csókolhassuk egymást reggel.*

Ámen.

A temetőből hazajövet arra gondoltam, talán jobb is, hogy Halottak napjáról nem emlékeznek meg Új-Zélandban, a temetőben meggyújtott gyertyák úgysem maradnának égve... Pedig azért jólesik megosztani a visszaemlékezést, megadni magunknak ezt az egy napot, amikor senkinek sem kell magyarázkodni, mert egyértelmű, hogy Mindenszentek napján, Halottak napján megtiszteljük elhunyt szeretteinket. Persze ezt más napokon is megtehetjük, nem is erről van szó, hanem a közös tiszteletről, és annak vállalásáról, amitől csodálatosan szép lesz minden Magyarországon lévő temető november elsején és másodikán. Arra emlékeztet, hogy vannak dolgok az életben, amiben nagyon is egyedül érezzük magunkat, de amelyek tulajdonképpen univerzálisak.

Épp amíg írom ezeket a sorokat tették közé a megdöbbentő hírt, hogy Új-Zéland legkiválóbb védőügyvédje negyvenhárom évesen tragikus váratlansággal meghalt. Greg King nevét minden új-zélandi ismeri, és aki személyesen is ismerte, még inkább érezheti, hogy korai halála tökéletesen tanúsítja az élet igazságtalanságát.

A halál, különösen a váratlan halál sokszor igazságtalannak tűnik, de néha az élet is az. Néhány napja elbúcsúztattunk egy nyolcvan éves magyar asszonyt, akinek rettentően, mondhatnám igazságtalanul nehéz élete volt. Már a kezdettől fogva az volt – kegyetlen körülmények között nevelkedett, és amikor '56-ban elmenekült egy jobb élet ígérétében bízva, rosszul választott társat magának, egy életre szóló katasztrofális következményekkel. Én csak öt-hat éve ismertem őt meg; egyébként egyedül élt, szegényen, tehetetlenül, de büszkén megküzdve a nehézségekkel. A gyászban végtiszességet nyújtó közönségben csak egy páran voltunk, akik személyesen ismertük, de szép volt, hogy a Magyar Szent Erzsébet Kápolna mégis megtelt hívekkel.

Azt juttatta eszembe, hogy mennyire fontos földi utunkon, hogy legyenek körülöttünk, akik törődnek velünk, akik szeretnek. Manapság inkább nem beszélünk róla, mert annyira közhelynek hangzik, de a szeretet, a hovatartozás pótolhatatlan életünkben. A megpróbáltatásokkal meg kell küzdenünk, de mennyivel könnyebb, ha van kihez fordulnunk, kivel megosztanunk! Feltételezem, mindnyájan ismerünk valakit, aki nagyon egyedül van, akit a magányosság fátyla zár körül. Bármilyen legyen annak az oka, lehet, hogy pont mi vagyunk azok, akik egy picit szétnyithatjuk a magányosság fátylóját.

Adventre, karácsonyra készülve még inkább szükség lenne rá, hogy gondoljunk a magányosokra. Jellemző erre az időszakra, hogy egyre fokozódó rohanásba hajszolódunk, és mire észrevesszük magunkat, már túl vagyunk az ünnepeken... Család, szeretteink, ajándékok, hagyományok –, nem hiába kedvenc ünnepünk sokunknak a karácsony. De ha nincs kivel megosztanunk, akkor lehet éppen az ellenkezője.

Amikor kislányként, később saját gyermekeimmel szülőként lefekvés előtt az esti imával zártuk napunkat és megkértük a Jóistent, hogy vigyázzon szeretteinkre, a hosszú felsorolás végére mindig hozzátettük a betegeket, a szegényeket és a magányosokat. A karácsonyfa alatt is imádkoztunk értük. Ha másként nem is, de tudat alatt ez rányomta a bélyegét egész életemre – jobban értékelem a sok jót, ami van, és odafigyelek a szerencsétlenebb sorsú emberekre.

Többet tennünk másokért mindig lehet, de ha csak egy kis dolgot is teszünk, az is valami. Nem nehéz, csak el kell dönteni, hogy akarjuk: időt kell szakítanunk, esetleg ki kell lépünk kényelmes kis világunkból. Egy biztos, az „áldozat”, amivel együtt jár, százszorosan is megtérül, ha mosolyt csalhatunk a magány arcára.

Szentirmay Klára

Spreading smiles

*My Dear Lord, my Good Lord,
My eyes are soon closing,
But yours stay open Lord,
Watch over me sleeping!*

*Take care of my dear Parents,
And my little Sister...
... and the sick, the poor and the lonely,
May we kiss each other
When the sun arises.*

Amen.

On my way home from the cemetery, I thought to myself: it's just as well All Souls' Day is not commemorated here in New Zealand – the candles in the cemeteries wouldn't stay alight anyway... Having said that, it is good to share remembrances, to have that one day of the year, when everyone publicly honours the memory of dead loved ones. Of course we can honour our dead any day of the year, but All Saints' Day and All Souls' Day are such special days in Hungary – cemeteries breathtakingly beautiful, awash in the warm glow of candlelight; and a reminder that there are things in life in which we feel very alone, but that are, in fact, universal.

Just as I write these lines comes the devastating news of the tragically unexpected death of New Zealand's best defence lawyer, Greg King. Everyone in New Zealand knows Greg King's name. Those who knew him personally would no doubt agree that his early death is a perfect testament to the unfairness of life.

Death, especially premature death, often seems most unfair, but so too can life. A few days ago we farewelled an 80 year-old Hungarian woman, who had a terribly, indeed incomprehensibly difficult life. Right from the start she grew up in ruthless conditions, and when in 1956 she fled Hungary for the promise of a better life, she chose a partner for herself badly, with catastrophic lifelong consequences. I only knew her in the last 5-6 years of her life: she lived alone, poor, helpless, but proudly doing her best to cope. There were only a couple of us who knew her personally among the mourners gathered to pay their last respects, but it was heart-warming that the Hungarian Saint Elizabeth Chapel was filled with parishioners.

It brought to mind just how important it is during our lifetime that we have people around us, who care about us and love us. These days we don't often talk about it because it sounds so clichéd, but love and a sense of belonging are essential to life. We all have problems to deal with, challenges to rise to, but oh how much easier it is if you have someone you can turn to, someone you can share with. I have no doubt that we all know someone enveloped in a shroud of loneliness. Whatever the reason for that loneliness, we could well be the one to make a difference...

As we prepare for Advent and Christmas there is even more need to think of the lonely. Typically in these weeks, we become increasingly busy and stressed, and before we know it the festive season is over... Family, loved ones, gifts and traditions – it's not surprising that Christmas is the favourite festivity for many of us. But if we have no-one to share it with, it can be just the opposite.

When I was a little girl, and then later with my own children, we ended each day at bedtime with the "Esti ima" – Evening Prayer, and when we asked the Good Lord to look after our loved ones, then the sick, the poor and the lonely were also included at the end of our list. At Christmas too, we prayed for them in front of the Christmas tree. If that Esti ima achieved nothing else, it served to leave a deep impression on my subconscious – little by little I became more appreciative of the good in my life, and conscious of those less fortunate than me.

There is never a shortage of what we can do to help the plight of others, but even if we do only one little thing, that small something will still make a difference. It's not difficult – if we decide we want to, then we will make time for it and, if necessary, will cope with stepping out of our comfort zone. One thing is for sure: if we succeed in bringing a smile to the face of loneliness, our "sacrifice" will be worth it a hundred times over.

Klára Szentirmay

A szenteste története

– Tunyogi Csapó Gábor novellája

– Papa, papa, ugye elmeséled megint, hogy is volt azon a szentestén? – A kis Bori rövidszoknyás forgószélként rohant át a tágas lakoszában, és átölelte az apját, aki éppen az utolsó csillagszórókat tekerte rá az embermagasságú fényő legfelsőbb ágára.

– Naná, hogy elmondja – kiabálta Feri, aki alig maradt el húga mögött. Ő már persze méltóságán alulnak tartotta volna, hogy átölelje apját. – Ugye elmondod, apu? A szentestén a szenteste történetét... Muszáj elmondani.

– Ugyan, gyerekek! – intette le őket az apjuk, ami persze álszent képmutatás volt, hiszen titokban nagyon büszke volt arra, hogy felcseperedő gyermekei – Feri már tizenkét éves volt, Bori már kilenc – még mindig nagyra becsülték a papa meséjét. – Hányszor hallottátok már? Hiszen kívülről tudjátok! Tanultátok az iskolában is...

– Ugyan, apu! Az iskolában! Süket duma! – Feri fölényesen legyintett. – Senki nem tudja olyan szépen, mint te! Senki!

– Csodálatosan szép éjszaka volt – kezdte Bori ragyogó szemmel. – Természetesen hó nélkül, ott akkor sem volt hó, ma sincsen, az az éjszaka mégis fehérebb volt és fényesebb, mint nálunk a legtisztább téli éj... Nem, papi, igazán! Senki nem tudja ilyen szépen!

– Te lány, hiszen kívülről tudod az egészet!

– Na és? Baj az? – Bori hangja könyörgőre fordult.

– Pont ez a hecc benne – tódította Feri.

– Jó, jó, ha mindenáron akarjátok, – adta meg magát elégedetten az apa. A két gyermek ujjongva futott a széles fotelhez, amelyen még mindig kényelmesen elfértek mindketten, illedelmesen leültek s apjuk arcára függesztették tekintetüket, amikor az helyet foglalt velük szemben, a másik fotelben.

– No hát... – kezdte az apa. – Csodálatosan szép éjszaka volt, természetesen hó nélkül, ott akkor sem volt hó, ma sincsen, az az éjszaka mégis fehérebb volt és fényesebb, mint nálunk a legtisztább téli éj. Az izzó csillagok között magasan lebegett a telihold, az egész eget földöntúli fény töltötte be, amilyet sem azelőtt, sem azóta nem látott emberfia. A Betlehem nevű városkában azonban ezt nem vette észre senki, az emberek sajnos mindig hajlottak a vakságra, s ezen bizony nem változtatott az utolsó ezerkilencszázkilencvenhat

esztén-

dő sem. A városka szűk, tekervényes utcáin fiatal emberpár botorkált küszöbről küszöbre, szálást keresve. Mindenki láthatta, hogy alig állnak a lábukon, de...

– Mindenki láthatta volna, papa, – igazította helyre Bori az elbeszélés menetét. Az apa mosolyogva bólintott.

– Mindenki láthatta volna, igazad van, Bori, de senki nem akarta látni. Mindenütt elutasították őket, mert az emberek...

– Buták és önzők – mondta a két gyerek egy hangon.

– Úgy van, és sajnos ezen sem változott semmi azóta – folytatta bólogatva az apjuk.

– Ó, ha tudták volna... – suttogta Bori kellemes borzongással.

– Hülyeség – oktatta ki a bátyja. – Akkor állati-an unalmas lenne az egész.

– Hogy beszélj? Szégyellj magad! – háborodott fel Bori.

– Hogy beszélj? Így beszélj! Talán nincs igazam, apu?

– Na, na... Amit mondtál, bizonyos szempontból igaz, de ahogy mondtad...

– Na látod! – kiáltott egymásra a két gyerek azonos szavakkal, mert mindkettő úgy érezte, az apa neki adott igazat.

– Szóval, az ifjú párt mindenütt elutasították – folytatta gyorsan az apa, meg akarván előzni a csírázó veszekedés kifejlődését. – Pedig szégyen asszony már csaknem összeesett. De hiába, akárhol kopogtattak is, minden ajtó zárva maradt. Támolyogtak hát tovább és...

Ezúttal a lakásajtó elektromos gongjának dallamos zengése szakította félbe az elbeszélést. Az apa bosszúsán ráncolta a szemöldökét, az anya idegesen szaladt be a konyhából.

– Hát ez meg mi – támadt neki szokott idegességével a férjének –, vársz valakit?

– Dehogyan várok – védekezett a férfi. – Nem is tudom, ki az ör...

Az elektromos gong újra megszólalt.

– Nahát, ez aztán! – Az anya összecsapta a kezét. – Ilyen nincs! Hát már a szentestén sincs nyugta az embernek?

– Te, nem lehet, hogy... – suttogta Bori a bátyja fülébe. – Te, az lehet, hogy...

– Hülyeség – mordult rá halkan Feri. Rövid megfontolás után meg is ismételte. – Hülyeség. A gong hangja harmadszor zengett végig a lakáson. Az anya idegesen összerándult. Az apa gyámoltalanul megemelte a vállát, torkát köszörülte, megigazította a nyakkendőjét, és az ajtó felé indult. A gyerekek követni akarták volna, de az anya visszatartott őket a lakoszában.

A lakásajtó közvetlenül a kertre nyílt, amint az gyakran előfordul földszintes családi házaknál. A kinyíló ajtó keretét ezüstös fényt árasztó köd

töltötte be, s e titokzatos sugárzás közepén két árnykép állott, egy vézna férfi, fáradtan lecsüggő vállal, s egy elformátlanodott asszonyi alak.

– Bocsásson meg, uram... – A fáradtságtól rekedt hang szinte csak suttogott. – Bocsásson meg, de fényt láttam... Legalábbis azt hiszem... És gondoltam... Ha megkérhetném... Ha tudnának szállást adni... Az asszonyom már összeesik... Hiszen látja, ebben az állapotban... Csak erre az egyetlen éjszakára...

– De illet... Ki hallott már illet? – A megzavarodott apa hangjából határtalan elképedés beszélt.

– Itt vannak! Ők azok! – suttogta Bori. Ki akart surranni az előszobába, de anyja a karjánál fogva visszahúzta.

– Ha csak pár órára is – könyörgött tovább a rekedt hang. – Hogy kicsit megpihenjen szégyen. Hiszen már lépni sem tud.

– De hát... Hogy jut egyáltalán erre a gondolatra, ember? – tört ki az apa. – Attól félek, eltévesztette az ajtót. Ez nem hotel vagy fogadó, hanem magánlakás. Érti? Menjen...

– Nincs nekünk pénzünk, uram. Semmink sincs, nem tudnánk fizetni – suttogta végképp megtörve a hang.

– Ó hát ez... Ezt igazán sajnálom... De hát... Igazán nem tudom... – Az apa érezhetően elbizonytalanodott.

– Engedd be őket, papi, engedd be őket! – Bori hangja tisztán csengett, mint az üvegharang.

– Fogd be a szád! – kiáltott rá az anyja, s visszalökte a gyereket a lakoszába. – Maguk pedig menjenek az állomási misszióhoz, vagy az üdvhadsereghez! – kiabált az ajtó felé. – Mit képzelnek? Egyszerűen berontani vadidegen emberekhez, még hozzá éppen szentestén! Csukd be az ajtót, Ferenc, azonnal csukd be!

– Nagyon sajnálom. – Az apa a vállát vonogatta, bizonytalanságát mintha elfújták volna. – Igazán lehetetlen kívánnak, be kell látniok maguknak is. – Becsapta az ajtót, de rövid megfontolás után újra fölrántotta. – Próbálják meg a rendőrőrszobán – kiabált, pedig már nem is látott senkit. – Ott biztosan kapnak valami segítséget. Jobbra a második utca.

A titokzatos, áthatolhatatlanul fénylő ködből válasz érkezett; ez azonban egészen más hang volt, tisztán és mélyen kondult, de hidegen és keményen.

– Mégse volt fény az, amit látni véltem.

Az ajtó végképp becsukódott. Az apa ezúttal beakasztotta a biztosító láncot is, kétszer ráfordította a kulcsot, aztán visszatért a lakoszába, ahol az anyja a hangosan zokogó Borit korholta. – Ne csinálj circuszt, Bori! Mit tudod te, miféle emberek voltak? Hajléktalanok, csavargók, talán bűnözők is! Kinek jutna egyéként eszébe így bekérkedni egy idegen otthonba? Álmunkban még a torkunkat is elvághatták volna! Ó, a kalács! Te jó ég, a kalács!

Megfordult, és kiszaladt a konyhába. Bori sírt még egy sort, Feri mély gondolatokba merülve bámult maga elé, mintha a perzsaszőnyeg mintáit tanulmányozta volna. Az apa le-föl járkált a szobában, megigazított néhány állítólag ferdén lógó képet a falon, aztán a szobájukba küldte a gyerekeket, hogy elrendezhesse az ajándékokat a gazdagon díszített karácsonyfa alatt.

A szenteste története befejezetlenül maradt. Nem is esett szó róla, soha többé...

Christmas in Jerusalem

– István Turczi

*I seem to have arrived: the city of the seven hills in the palm of my hand.
On the northern slope of Mount Herzl the military cemetery in a fog-veil.
The only minaret of the Jewish Quarter loses itself in a holiday mist.
It's a boon-granting wind; ushers scents of spice and oranges toward me.
Wherever I look, floods of humanity roll like waves, crowds of pilgrims.
Tiny lights from all directions, yellow like the moon riveted on a jacket.
Armed guards watch the Lion Gate, blanketed in the warmth
of cigarette smoke. Arabs bargaining, religious object sellers, on the yonder
side "the silent banquet of beggars." Tight-lipped Jews, black kaftans,
prayer-shawls, hats on their heads or ornate fur caps. They're off
to greet the approaching Sabbath. They too are celebrating –
they keep on murmuring the letters of rocks and tears locked up
in the diaspora: through them the past becomes reality.
It's three o'clock and from the narrow alleyways a song surges:
the procession of the Franciscan Friars has begun. The houses
almost collapse on one another, the crowd meanders behind smoking
incense (undeciphered, quivering hieroglyphs of the heart) Roman and
Orthodox priests, Muslim guards in green jackets, nuns in laundry-white
march anonymously in the footsteps of Suffering. The Via Dolorosa
is one single tremor. Barabbas grins from a window, glad he
was pardoned, Veronica waves her kerchief,
a woman laments her son's death, kneeling people barricade
the entrance to the chapel, at last eighteen steep steps to the place whence
there is no return. The story of salvation unfolds in front of my eyes.
"Grant us peace in our time, Lord God, on earth."
In the square before the Temple now it is the rain that does the chanting,
yet no umbrellas are to be seen. I look up, I need to move.
It is as if the sky itself were the tent of remembering.*

Translated by Adam Makkaï

Gyöngyös Imre: Jézuska csendje

A fánk alatt a szent család s mint régen
Jézus baba a jászlabán pihent,
nyugodt álmában, néma szenderében
ős-régi jelképként mesélt a csend:

A süket-némák hangtalan szaváról,
a nyelvében metszett rabszolga-sors
megtört-szemű – beszédű bánatáról
s minden lényről, amelynek hangja torz!

Alvó Jézuska üzen csendesesen
minden szellemben gyengét átölelve,
mely beszédhiányában védtelen,

hogyan szeretete végtelen kegyelme
jó csöndjével a gőgös értelem
sértett alattvalóit képviselje.

*Kellemes és békés karácso-
nyi ünnepeket és egészséges,
boldog új évet kívánunk minden
kedves olvasónak!*

*Wishing all our readers a very
merry Christmas and a happy,
healthy New Year!*

Nagy László:
Adjon az Isten

Adjon az Isten
szerencsét,
szerelmet, forró
kemencét,

üres vékámba
gabonát,
árva kezembe
parolát,

lámpámba lángot,
ne kelljen
korán az ágyra
hevernem,

kérdésre választ
ő küldjön,
hogy hitem széjjel
ne dűljön,

adjon az Isten
fényeket,
temetők helyett
életet –

nekem a kérés
nagy szégyen,
adjon úgyszólván,
nem kérem.

A Karácsony története, karácsonyi szokások

A XVIII. században karácsony ünnepének még nem volt akkora jelentősége, mint húsvétnek. A karácsony a millenniumi időkben kezdet szokássá válni. Ma a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe, Jézus a Megváltó születésének napja: a szeretet, az öröm, a béke, a család, az otthon ünnepe.

Máig tisztázatlan, miért került a karácsony december 25-ére, de valószínű, hogy a régi keresztények így akarták háttérbe szorítani a „legyőzhetetlen nap születését”-nek pogány római ünnepét. Ez az alkalom a téli napforduló utánra esett, amikor a nappalok ismét hosszabbak lettek.

Egy római almanach szerint már Kr. u. 336-ban megünnepelték Rómában a karácsonyt. A Római Birodalom keleti részén azonban január 6-án emlékeztek meg arról, hogy Isten megjelent Jézus születésekor és megkeresztelésekor, Jeruzsálemben pedig csak a születést ünnepelték. A IV. század során a legtöbb keleti egyház átvette Jézus születésének ünnepeit a december 25-i dátumot.

Az ellenállás Jeruzsálemben tartott a legtovább, de végül ott is elfogadták az új időpontot. Az örmény egyház azonban a mai napig ragaszkodik a január 6-i karácsonyhoz. Miután keleten is december 25-én rögzült a karácsony, Jézus keresztelésére, mint epifániára (Isten megjelenése) január 6-án emlékeztek. Nyugaton viszont ezen a napon ünnepelték a három királyokat, akik felkeresték a gyermek Jézust.

A karácsonnyal összekapcsolódó hagyományok így többféle forrásból erednek. A római világban a Saturnalia (dec. 17.) a vidámság és az ajándékozás napja volt. December 25-ét az iráni isten, Mithra születésnapjának is tartották, akit az Igazságosság Napjának neveztek.

A római újkor (jan. 1.) a házakat zöld növényekkel és lámpákkal díszítették, a gyerekeknek és a szegényeknek pedig ajándékot adtak. Ezekhez a szokásokhoz járultak germánok és kelták téli napfordulóhoz kapcsolódó rítusai, amikor a teuton törzsek behatoltak Galliába, Britanniába és Közép-Európába.

A magyar karácsony szó szláv eredetű, s szintén a téli napfordulóra utal. Kevesen tudják, honnan ered az ünnep elnevezése. Legvalószínűbb, hogy a korciti -forduló, lép szó származéka, és a téli napforduló öröme, az azt megelőző várakozásra utal. Ilyenkor ettek, mulattak, meggyújtották az ünnepi fahasábot, elfogyasztották az ünnepi süteményt, fenyőfát állítottak, zöld növényekkel díszítették a házakat, jókívánásokat és ajándékokat váltottak. A tűz és a fény a meleg és a hosszú élet jelképei, ezért mindig fontos szerepük volt a téli ünnepeken, akár pogány, akár keresztény felfogásban.

A középkor óta társítják a karácsonnyal az örökzöld növényeket, mint a túlélés szimbólumait. Évszázadokkal ezelőtt karácsony napján életfát, termőágot vittek a szobákba, ami az évről évre megújuló természet mágikus jelképe. Állítása általános volt hazánkban, de múlt században feltűnő karácsonyfa teljesen kiszorította. A karácsonyt hagyományosan a család és a gyermekek ünnepének is tekintik, akik a kis Jézus (keleten és a katolikus nyugati vidékeken) vagy Szent Miklós, a Mikulás (nyugati protestáns országokban) nevében kapnak ajándékot.

Karácsonyi szokások

A karácsonyi ünnepek kezdete november végére, december elejére esik az eljövételt és az Úrra való várakozást jelentő adventtel, ami egyben az egyházi

év kezdetét is jelenti. Eredete az 5-6. századra nyúlik vissza, amikor heti háromnapos böjttel is megtisztelték. A szentestét megelőző négy ünnepi vasárnap és szentek névnapjai (András, Borbála, Miklós, Tamás, István, János) tartoznak bele. Fenyőágból, szalmából, négy gyertyából díszített koszorút készítenek, majd e gyertyákat, az egymást követő négy adventi vasárnap gyújtják meg.

Advent időszakát régebben a termelékenységi varázslás, a nők fizikai munkától való mentesítése is jellemezte, de a legelterjedtebb hiedelem a Lucázás volt. December 13-án, Luca napján a téli hosszú éjszakákban, vagyis a sötétséggel Szent Luca átalakult boszorkánnyá. A boszorkányok elriasztására a kulcslyukba fokhagymát dugtak, az ajtófélfába kést állítottak, az ajtóra fokhagymával keresztet rajzoltak vagy a seprűt keresztbe rakták. E napon semmit se volt szabad kölcsönkérni vagy adni, nehogy az a boszorkányok kezére jusson. Luca napján kezdték el készíteni a Luca széket. A lányok Luca napján jóslták meg jövőbelijüket, a fiúk hajnalban kotyolni, lucázni indultak. Ajándékba tojást kaptak.

A gazdasszony a szalmát a tyúkok alá dugta, a vendégeket, pedig a konyhába ültette le. A hiedelem úgy tartotta, hogy szerencsét hoz a tyúkokra, ha elsőként legény érkezik aznap a házba. Luca napján készítettek Luca cédulát, Luca kalendáriumot, és ültettek Luca bűzát. Főként a Dunántúlon elterjedt, de másutt is ismert népszokás a december 15-én kezdődő: Szállást keres a Szent család.

A katolikusok számára a karácsonyi ünnep fénypontja az éjféli mise melyet december 24-ről 25-re virradó éjszaka tartanak a templomokban, és amelyen rengeteg hívő és nem hívő ember vesz részt szerte a világban. Rómában az 5. században vezették be, a pápa azóta is minden alkalommal a római Santa Maria Maggiore templomban celebrálja. Karácsony napján a pápa kiáll a vatikáni palota erkélyére, és onnan adja áldását az emberiségnek, melyet nem csupán a rengeteg odagyűlt hívő hallhat, hanem világszerte valamennyien láthatjuk a médiák segítségével.

Karácsonykor a ház körüli állatokat gondosan ellátják, oljaikat kitakarították. Különös hiedelmek kapcsolódtak ugyanis az állatokhoz. Voltak, akik azt tartották, hogy az állatok karácsonykor beszélni tudnak. Egyes országokban szokás volt az állatoknak kis karácsonyfát állítani, de ezt a pogány eredetű szokást az egyház tiltotta.

A karácsony napi népszokások célja a gonosz ártó szellemek elűzése, amit általában zajkeltéssel, állatbőrök, jelmezek, álarcok viselésével próbáltak meg elérni. Vidékenként eltérően a gyerekek, kolindolással, regöléssel, kántálással, betlehemezéssel. Ezt a dramatikus játékok eredetileg templomokban, majd később különböző változatban házakhoz járva adták elő a gyerekek.

Gyakran állatok is szerepeltek benne, a gyermek Jézust pedig élő kisbabával jelenítették meg. A betlehemezés fontos kelléke a kis templom, melynek belsőjében a királyokat Betlehembe vezető csillag és bibliai figurák találhatók. A szereplők: pásztorok, angyalok, Mária, József, előadják a Jézus születéséről szóló bibliai történetet.

Ezután a betlehemezők átadják ajándékaikat, jókívánásaikat, majd a háziak megvendégelik őket. Főként a Balaton felvidéken szokás a betlehemezés másik fajtája, a bábáncoltató betlehemes, itt színpadon, kis bábokkal játsszák el a történetet.

December 28-án, aprószentek napján tréfás mondókákat mondogatva, vesszőből font kis korbáccsal veregetik meg a gyerekeket vagy akár az egész háznépet, hogy frissek és egészségesek legyenek.

Karácsony napjával egy újabb ünnepi szakasz veszi kezdetét, a karácsonyi tizenketted, mely 12 napig, január 6-ig, vízkereszt napjáig tart. Ez a nap egyben a vizek megszentelésének és Jézus megkeresztelésének ünnepe is. Vannak országok (pl. Spanyolország), ahol e napot a háromkirályok napjának nevezik, és nagyobb ünnep, mint maga a karácsony.

Az adventi koszorú

András napjához legközelebb eső vasárnap és december 25-e közötti négy hetes időszak advent ünnepe. Az első adventi koszorút 1860-ban egy hamburgi lelkész készítette. Egy óriási fenyőkoszorút függesztett a plafonra és 24 gyertyát tett rá, utalva ezzel az ünnep valamennyi napjára.

A népszokás szerint koszorút kötöttek a nyári napforduló napján is, amikor legrövidebb az éjszaka, vagyis június 24-én Keresztelő Szent János, vagy a hagyományos hazai megnevezés szerint Szent Iván napján: virágokból, aratás befejeztével kalászos szalmából, szüret végeztével szőlőből. E nagy múltú szokások mellé a múlt század második felében került az adventi koszorú hagyománya. Az adventi koszorút az észak-német területeken, főleg protestáns környezetben készítették századunk elején, majd Ausztriában is népszerűvé vált, a katolikus lakosság körében is. Magyarországon főleg a második világháborút követő időben vált szokássá, templomokban, középületekben, otthonokban adventi koszorút a csillárra függeszteni.

Ez a szokás idővel annyiban módosult, hogy a gyertyák száma négyre, az adventi vasárnapok számára csökkent. A rajta lévő gyertyák a karácsony előtti vasárnapok liturgikus színeiben jelennek meg a hagyománytisztelőknél. Az adventi koszorú mai is az ünnep nélkülözhetetlen szimbóluma, melynek rengeteg változata létezik.

A karácsonyfa

Szent estén világszerte szokás a karácsonyfa állítása. Karácsonyfa jelképszerűsége a kutatás máig nem tisztázta végérvényesen. Hazánkban Brunsvik Teréz állított először karácsonyfát 1824-ben. De hasonló szokás más vidékeken is volt, csak nem fenyőágot, hanem termőágot használtak erre a célra. Nálunk csupán a XIX. század második felétől lett népszerű, először a jómódú nemesi családoknál, majd mind szélesebb körben terjedt el. A kis gyertyák a karácsonyfa ágain az új fény eljövételt szimbolizálták, és utat mutattak a Három Királyoknak a kis Jézus megtalálásához.

Régebben a fa és textil díszeket, és ha volt cukor, akkor a szalancukrot is házilag készítették. Még ma is szimbolikus értelme van azoknak a díszeknek, amiket fenyőfánk ágaira aggatunk. Bizonyára kevesen tudják, hogy az angyalhaj, a fémgyöngy- és papírlánc a bibliai kígyót idézi a bűnbeesés idejéből, a narancs és az alma a tudás fájának gyümölcsét, s egyben a megígért megváltás kegyelmét. A fa csúcsára angyalkát, vagy csillagot tettek és piros almát, aranyra festett diókat akasztottak az ágakra. A karácsonyfára aggatott gyümölcs következő évi gazdag termés ígértét jelentette.

A díszítés sokat változott az idők folyamán. A karácsonyfa ágaira gyertya helyett izzósor került (elkerülve ezzel az esetleges baleseteket) és a szalancuk-

rok, színes, bőséges választékából az kerül fel, ami csak szem-szájnak ingere. Szokás egyes helyeken továbbá az egyszínű karácsonyfa is, például egyik évben, piros, másik évben csak aranszínű díszítéssel. Van, aki fényes, van aki a matt díszeket részesíti előnyben. Másoknak a szalmával, mézeskalács figurákkal díszített fa tetszik. Az aranydíszes fenyő soha nem megy ki a divatból, legfeljebb díszei változnak. A szalmadíszek újabban igen kedvelt díszítőelemek. Csillag, harang, szív, toboz angyalok formái jól néznek ki a szalmafüzérés, piros szalagos fán. Újdon-ságnak számít a terrakotta-szín, amelyhez égetett agyag figurák valók. A legtöbb családban szentestén, amikor a karácsonyfát körülállják, minden lámpát eloltanak, csak a karácsonyfa fényei világítanak

Karácsony a Földön

Írország

A gyerekek zsákot raknak ki a Mikulásnak, hogy abba tegye az ajándékokat. És hogy az öregúr se maradjon éhen, az asztalon rétest és egy üveg sört hagynak a számára.

Spanyolország

Itt az erkélyen át bemászó Télapó hozza az ajándékot. Január 6-án pedig a három bölcset várják a gyerekek, akik szintén ajándékokkal érkeznek.

Belgium

A gyerekek nem ilyenkor, hanem december 6-án kapják az ajándékot a Mikulástól. A karácsonyfa alá vagy a tűzhely közelében lévő zoknikba csak kisebb dolgok kerülnek. A karácsonyi reggeli különleges édes kenyér. Az ünnepi menü aperitíffal indul, majd tenger gyümölcseivel folytatódik, a főétel pedig tölött pulyka.

Mexikó

Az ünnep estéjén énekesek vonulnak az utcára, kezükben hosszú rudakkal, amelyekre csengettyűket és gyertyákat erősítenek. Így mennek át a városn, egészen a templomig.

Norvégia

Karácsonyeste csészényi zabkását hagynak a pajtában, így akarják a rossz szellemeket távol tartani a háztól. A feldíszített fenyőfát a családok - kéz a kézben - körüláncsolják, miközben karácsonyi dalokat énekelnek.

Kenia

Még a templomokat is feldíszítik szalagokkal, virágokkal, léggömbökkel, zöld növényekkel. Az ünnepi vacsorát a szabadban készítik el, nyílt tűzön. Ilyenkor a távol élő családtagok is hazautaznak, ha csak tehetik.

Svédország

Karácsony reggelén a templomok égő gyertyákkal várják a híveket. Az ünnepi menü: hering és barna bab. A jó gyerekeknek a Mikulás a Jultomten, egy manó segítségével osztja szét az ajándékokat.

Anglia

A gyerekek még időben levelet írnak a Mikulásnak, amit bedobnak a kandallóba, hogy az a kéményen át az Északi-sarkvidékre repüljön. Ha először az ajándéklista kap lángra, újra kell írni. Karácsonyi különlegesség a mazsolás puding, amelybe kis ajándékot is szoktak rejtetni. Megtalálójának állítólag szerencséje lesz. Anglia divatot is teremtett: itt kezdtek karácsonykor fagyöngyöt függeszteni az ajtó fölé.

Olaszország

Karácsony másnapjának estéjén a gyermekeket meglátogatja a Strega Buffana nevű jó boszorkány. Söprűjén közlekedik Olaszország-szerte, és a jóknak mindenféle finomságot, a rosszaknak pedig szemet visz. Az olaszok jó barátainak szárított lencsét szoktak ajándékozni, hogy levest készítsenek belőle. Ez emlékezteti őket a szerény időkre, és ez hoz szerencsét nekik a következő új évben.

Ausztria

A Mikulás (Heiliger Nikolaus) december 6-án ajándékozza meg a jó gyerekeket édességgel, dióval és almával. December 24-én pedig a gyermek Jézus hoz nekik ajándékot és karácsonyfát. A gyerekek izgatottan várják, hogy megszólaljon a csengettyű. Csak ezután

léphetnek a gyertyákkal, díszekkel és édességgel feldíszített karácsonyfát rejtő szobába.

Libanon

A családok karácsony előtt egy hónappal gabona magvakat ültetnek. December 24-én pedig a cserepeket a karácsonyi barlang és a karácsonyfa köré helyezik. A barlang Jézus születésének helyszínére utal.

Franciaország

A kisebb gyerekek kikészítik cipőiket a tűzhely közelébe, hogy karácsony estéjén a Mikulás beletegye az ajándékot. A nagyobbak a felnőttekkel elmennek az éjféle misére, majd hazatérve ülnek az ünnepi asztalhoz.

Németország

A németek karácsonykor nagyon feldíszítik a házat. Az ablakokba fakeretre erősített színes gyertyaágokat vagy színes képeket szerelnek, amelyek nagyon szépen mutatnak a téli éjszakában. A lakások többségében megtalálható a Betlehem is. A gyerekek a karácsonyi ajándéklistát rajzokkal díszítik és éjszaka az ablakpárkányra helyezik. Tetejére cukorhehéket tesznek, hogy a Mikulás biztosan megtalálja.

Új-Zéland

A karácsony náluk a nyár közepére esik, ezért ilyenkor a többség piknikezik a szabadban, vagy a tengerpartra megy. Általában hideg sonkát és jégbe hűtött sört fogyasztanak.

Dél-Afrika

Itt is nyáron van karácsony. A kiadós ebéd után a családok meglátogatják barátait, és karácsonyi dobozokat adnak át egymásnak, amelyben rendszerint valami enniváló finomság van.

Finnország

A Mikulás érkezése előtt a finnek szaunáznak egyet. Karácsony napján a legtöbb ember elmegy a templomba és elhunyt szeretteinek sírjához, hogy gyertyát gyújtson emlékükre.

Ukrajna

A gyerekeknek az ajándékot a Jégapó három rénszarvas húzta szánon viszi. Vele van Hópehely leány is, aki ezüst-kék, szörmedíszítéses ruhát, fején pedig korona formájú hópelyhet visel.

Ausztrália

A Mikulás "szánját" nyolc fehér kenguru húzza. A karácsonyi vacsorát a szabadban fogyasztják, majd lemennek a tengerpartra, vagy krikettet játszanak.

Csehország

Az emberek úgy tartják, hogy szenteste csodák történnek, ezért az éjszaka megsúghatja a jövőt. A Mikulás érkezését a gyermek Jézus jelzi kis csengettyűjével.

Lettország

A lettek szerint a Mikulás a szentestétől számított 12 napon át hozza az ajándékot a gyerekeknek! Az ünnepi menü: barna borsó, rétes, káposzta és kolbász.

Portugália

Az ajándékok a tűzhely mellett felsorakoztatott cipőkbe kerülnek. Az ünnepi vacsora: sózott, szárított tőkehal burgonyával.

Svájc

Zürichben ilyenkor mese-villamos jár, amely körbeviszi a gyerekeket a városn. A srácok karácsonyi dalokat énekelnek, közben pedig édességeket osztanak nekik.

Amerikai Egyesült Államok

Ahány etnikum él Amerikában, annyiféleképpen

ünnepli a karácsonyt. A Kelet-Európából származó család pulykát készít karácsonyra, de a lengyel nagyszülők még ma is a keilbasit (lengyel kolbász) kedvelik. Az olasz származású férj viszont ragaszkodik a lasagne-hoz.

Ünnepi ételek

Az ünnep egyik fénypontja a karácsonyi lakoma. Az esti vacsoránál mindennek meg volt a maga előírása és jelentése. Például jelentősége volt a szépen himzett karácsonyi abrosznak is, amelyet kizárólag erre az alkalomra használtak. Karácsonykor piros csíkos terítőt tettek az asztalra, mert karácsonyi abrosznak varázsereje volt: bőséget, egészséget hozott, ezért később sütő- vagy vetőabrosznak használták. Az ünnep fontos kelléke volt az asztalon a kenyér, s valahol a kalács. Jelentősége volt annak is, hogy az asztalra kerülő kenyér egész legyen, hogy a teljes esztendőre bőven legyen.

Karácsonykor a főétel a pulyka és a diós-mákos bejgli. Szinte valamennyi karácsonyi ételnek volt mágikus jelentése. A bab, a borsó, a mák bőséget biztosított; a fokhagyma védte az egészséget; a diót használták a rontás elhárítására, sőt jövendőket is belőle (egészséges dió egészséget, a rossz betegséget jelentett), a méz az életet édessé tette; az alma az egység, egészség, szépség, szerelem szimbóluma volt. Az almának karácsonykor sokféle mágikus szerepet tulajdonítottak. A palócoknál például egy almát annyi felé vágta, ahányan voltak a családban, s mindenki kapott belőle, hogy összetartsa a család vagy ha valaki eltévedne hazataláljon. A karácsonyi dióevés széles hazában elterjedt szokás volt.

A karácsonyi asztal elmaradhatatlan étele a hal. Ez városi hagyomány, és bécsi eredetű, hiszen rántva kell fogyasztani, és ez az elkészítési mód onnan terjedt el. Persze ennek az ételnek is van mágikus jelentése, magyar hagyomány szerint a halpénz, halpikely sok pénzt jelent. Az ünnep idején nem hiányozhatnak az asztalról a sütemények sem. Szinte elmaradhatatlan a bejgli, emellett nagyon elterjedt a mézeskalács is. A mézeskalácsot már hetekkel az ünnepek előtt megsütik. A különböző figurákkal a karácsonyfát is szokták díszíteni.

Az ilyenkor szokásos ünnepi ételek a teljesség igénye nélkül: levesek: borleves, halászlé, káposztaleves; sült: libasült, kacsasült, rántott hal, rántott pulyka, gesztenyével töltött pulyka, héjában sült burgonya; tészták: mákos guba; desszertek: diós-mákos bejgli, fatörzs, legényfogó, diós aprósütemények, mézeskalács, vaníliás kifli.

Az igazi ünnep

A téli ünnepi szokások a századok során sokat változtak, de az ajándékozás szokása megmaradt. Karácsonyi fények gyúlnak a fenyőfákon, és az öröm az ajándékozásban is megnyilvánul. Sohasem az ajándék értéke a fontos, hanem a szándék, a figyelem, amellyel adják.

Az ajándékozás lényege, hogy gondolunk valakire, örömet akarunk neki szerezni, készülünk rá. Szentestén véget ér karácsony bójtje, és az ünnep fénypontja a karácsonyi lakoma. Az ünnepi asztalnál nem az a lényeg, milyen értékes étkezéslet veszünk elő, hanem hogy a hétköznapiaktól eltérően az ünnep jellegének megfelelő ételekkel, virággal, gyertyával vidámságunk az asztal és magunkat.

A szeretet ünnepén elfelejtjük mindazt a sok fáradozást, amit az ünnepre való készülődés okozott. A fenyőillatú meleg szobában örülünk egymásnak, az ünnepnek, az ajándékoknak. A nagy rohanásban megállunk egy percre, és egymásra figyelünk. Jó érzés, ha békében, szeretetben együtt a család. ■

Forrás: www.kulturport.hu

Christmas is both a sacred religious feast day and a worldwide cultural and commercial phenomenon. For two millennia, people around the world have been observing it with traditions and practices that are both religious and secular in nature. Christians celebrate Christmas Day as the anniversary of the birth of Jesus.

An Ancient Holiday

The middle of winter has long been a time of celebration around the world. Centuries before the arrival of the man called Jesus, early Europeans celebrated light and birth in the darkest days of winter. Many peoples rejoiced during the winter solstice, when the worst of the winter was behind them and they could look forward to longer days and extended hours of sunlight.

In Scandinavia, the Norse celebrated Yule from 21 December, the winter solstice, through January. In recognition of the return of the sun, fathers and sons would bring home large logs, which they would set on fire. The people would feast until the log burned out, which could take as many as 12 days. The Norse believed that each spark from the fire represented a new pig or calf that would be born during the coming year.

The end of December was a perfect time for celebration in most areas of Europe. At that time of year, most cattle were slaughtered so they would not have to be fed during the winter. For many, it was the only time of year when they had a supply of fresh meat. In addition, most wine and beer made during the year was finally fermented and ready for drinking.

In Germany, people honoured the pagan god Oden during the mid-winter holiday. Germans were terrified of Oden, as they believed he made nocturnal flights through the sky to observe his people, and then decide who would prosper or perish. Because of his presence, many people chose to stay inside.

Saturnalia

In Rome, where winters were not as harsh as those in the far north, Saturnalia — a holiday in honour of Saturn, the god of agriculture — was celebrated. Beginning in the week leading up to the winter solstice and continuing for a full month, Saturnalia was a hedonistic time, when food and drink were plentiful and the normal Roman social order was turned upside down. For a month, slaves would become masters. Peasants were in command of the city. Business and schools were closed so that everyone could join in the fun.

Also around the time of the winter solstice, Romans observed Juvenalia, a feast honouring the

children of Rome. In addition, members of the upper classes often celebrated the birthday of Mithra, the god of the unconquerable sun, on December 25. It was believed that Mithra, an infant god, was born of a rock. For some Romans, Mithra's birthday was the most sacred day of the year.

In the early years of Christianity, Easter was the main holiday; the birth of Jesus was not celebrated. In the fourth century, church officials decided to institute the birth of Jesus as a holiday. Unfortunately, the Bible does not mention date for his birth (a fact Puritans later pointed out in order to deny the legitimacy of the celebration). Although some evidence suggests that his birth may have occurred in the spring (why would shepherds be herding in the middle of winter?), Pope Julius I chose 25 December. It is commonly believed that the church chose this date in an effort to adopt and absorb the traditions of the pagan Saturnalia festival. First called the Feast of the Nativity, the custom spread to Egypt by 432 and to England by the end of the sixth century. By the end of the eighth century, the celebration of Christmas had spread all the way to Scandinavia. Today, in the Greek and Russian orthodox churches, Christmas is celebrated 13 days after the 25th, which is also referred to as the Epiphany or Three Kings Day. This is the day it is believed that the three wise men finally found Jesus in the manger. By holding Christmas at the same time as traditional winter solstice festivals, church leaders increased the chances that Christmas would be popularly embraced, but gave up the ability to dictate how it was celebrated. By the Middle Ages, Christianity had, for the most part, replaced pagan religion. On Christmas, believers attended church, then celebrated raucously in a drunken, carnival-like atmosphere similar to today's Mardi Gras. Each year, a beggar or student would be crowned the "lord of misrule" and eager celebrants played the part of his subjects. The poor would go to the houses of the rich and demand their best food and drink. If owners failed to comply, their visitors would most likely terrorize them with mischief. Christmas became the time of year when the upper classes could repay their real or imagined "debt" to society by entertaining less fortunate citizens.

An Outlaw Christmas

In the early 17th century, a wave of religious reform changed the way Christmas was celebrated in Europe. When Oliver Cromwell and his Puritan forces took over England in 1645, they vowed to rid England of decadence and, as part of their effort, cancelled Christmas. By popular demand, Charles II was restored to the throne and, with him, came the return of the popular holiday. The pilgrims, English separatists who came to America in 1620, were even more orthodox in their Puritan beliefs than Cromwell. As a result, Christmas was not a holiday in early America. From 1659 to 1681, the celebration of Christmas was actually outlawed in Boston. Anyone exhibiting the Christmas spirit was fined five shillings. By contrast, in the Jamestown settlement, Captain John Smith reported that Christmas was enjoyed by all and passed without incident.

After the American Revolution, English customs fell out of favour, including Christmas. In fact, Christmas was not declared a federal holiday until 1870.

The early 19th century was a period of class conflict and turmoil. During this time, unemployment was high and gang rioting by the disenfranchised classes often occurred during the Christmas season. In 1828, the New York city council instituted the city's first police force in response to a Christmas riot. This catalyzed certain members of the upper classes to begin to change the way Christmas was celebrated in America.

In 1819, best-selling author Washington Irving wrote *The Sketchbook of Geoffrey Crayon, gent.*, a series of stories about the celebration of Christmas in an English manor house. The sketches feature a squire who invited the peasants into his home for the holiday. In contrast to the problems faced in American society, the two groups mingled effortlessly. In Irving's mind, Christmas should be a peaceful, warm-hearted holiday bringing groups together across lines of wealth or social status. Irving's fictitious celebrants enjoyed "ancient customs", including the crowning of a Lord of Misrule. Irving's book, however, was not based on any holiday celebration he had attended — in fact, many historians say that Irving's account actually "invented" tradition by implying that it described the true customs of the season.

A Christmas Carol

Also around this time, English author Charles Dickens created the classic holiday tale, *A Christmas Carol*. The story's message — the importance of charity and good will towards all humankind — struck a powerful chord in the United States and England and showed members of Victorian society the benefits of celebrating the holiday.

The family was also becoming less disciplined and more sensitive to the emotional needs of children during the early 1800s. Christmas provided families with a day when they could lavish attention — and gifts — on their children without appearing to "spoil" them.

As Americans began to embrace Christmas as a perfect family holiday, old customs were unearthed. People looked toward recent immigrants and Catholic and Episcopalian churches to see how the day should be celebrated. In the next 100 years, Americans built a Christmas tradition all their own that included pieces of many other customs, including decorating trees, sending holiday cards, and gift-giving.

Although most families quickly bought into the idea that they were celebrating Christmas how it had been done for centuries, Americans had really re-invented a holiday to fill the cultural needs of a growing nation.

Around the World

Sweden: 'God Jul'

Most people in Scandinavian countries honour St Lucia each year on 13 December. The celebration of St Lucia Day began in Sweden, but had spread to Denmark and Finland by the mid-19th century. In these countries, the holiday is considered the beginning of the Christmas season and, as such, is sometimes referred to as "little Yule." Traditionally, the oldest daughter in each family rises early and wakes each of her family members, dressed in a long white gown with a red sash, and wearing a crown made of twigs with nine lit candles. For the day, she is called "Lussi" or "Lussibruden" (Lucy bride). The family then eats breakfast in a room lit with candles.

Light is a main theme of St Lucia Day, as her name, which is derived from the Latin word lux, means light. Her feast day is celebrated near the shortest day of the year, when the sun's light again begins to strengthen. Lucia lived in Syracuse during the fourth century when persecution of Christians was common. According to one common legend, Lucia lost her eyes while being tortured by a Diocletian for her Christian beliefs.

Finland: 'Hyvää Joulua!'

Many Finns visit the sauna on Christmas Eve. Families gather and listen to the national "Peace of Christmas" radio broadcast. It is customary to visit the gravesites of departed family members.

Norway: 'Gledelig Jul!'

Norway is the birthplace of the Yule log. The ancient Norse used the Yule log in their celebration of the return of the sun at winter solstice. "Yule" came from the Norse word hweol, meaning wheel. The Norse believed that the sun was a great wheel of fire that rolled towards and then away from the earth. The family fireplace, which is such a central part of the typical Christmas scene, dates back to the Norse Yule log.

Germany: 'Freudliche Weihnachten!'

Decorating evergreen trees had always been a part of the German winter solstice tradition. The first "Christmas trees" explicitly decorated and named after the Christian holiday, appeared in Strasbourg, in Alsace in the beginning of the 17th century. After 1750, Christmas trees began showing up in other parts of Germany, and even more so after 1771, when Johann Wolfgang von Goethe visited Strasbourg and promptly included a Christmas tree in his novel, *The Suffering of Young Werther*. In the 1820s, the first German immigrants decorated Christmas trees in Pennsylvania. After Germany's Prince Albert married Queen Victoria, he introduced the Christmas tree tradition to England. In 1848, the first American newspaper carried a picture of a Christmas tree and the custom spread to nearly every home in just a few years.

Mexico: 'Feliz Navidad!'

In 1828, the American minister to Mexico, Joel R. Poinsett, brought a red-and-green plant from Mexico to America. As its colouring seemed perfect for the new holiday, the plants, which were called poinsettias after Poinsett, began appearing in greenhouses as early as 1830. In 1870, New York stores began to sell them at Christmas. By 1900, they were a universal symbol of the holiday.

In Mexico, paper mache sculptures called pinatas are filled with candy and coins and hung from the ceiling. Children then take turns hitting the pinata until it breaks, sending a shower of treats to the floor.

England: 'Merry Christmas!'

An Englishman named John Calcott Horsley helped to popularize the tradition of sending Christmas greeting cards when he began producing small cards featuring festive scenes and a pre-written holiday greeting in the late 1830s. Newly efficient post offices in England and the United States made the cards nearly overnight sensations. At about the same time, similar cards were being made by R.H. Pease, the first American card maker, in Albany, New York, and Louis Prang, a German who immigrated to America in 1850.

Celtic and Teutonic peoples had long considered mistletoe to have magic powers. It was said to

have the ability to heal wounds and increase fertility. Celts hung mistletoe in their homes in order to bring themselves good luck and ward off evil spirits. During holidays in the Victorian era, the English would hang sprigs of mistletoe from ceilings and in doorways. If someone was found standing under the mistletoe, they would be kissed by someone else in the room, behaviour not usually demonstrated in Victorian society.

Plum pudding is an English dish dating back to the Middle Ages. Suet, flour, sugar, raisins, nuts, and spices are tied loosely in cloth and boiled until the ingredients are "plum," meaning they have enlarged enough to fill the cloth. It is then unwrapped, sliced like cake, and topped with cream.

Caroling also began in England. Wandering musicians would travel from town to town visiting castles and homes of the rich. In return for their performance, the musicians hoped to receive a hot meal or money.

In the United States and England, children hang stockings on their bedpost or near a fireplace on Christmas Eve, hoping that it will be filled with treats while they sleep. In Scandinavia, similar-minded children leave their shoes on the hearth. This tradition can be traced to legends about Saint Nicholas. One legend tells of three poor sisters who could not marry because they had no money for a dowry. To save them from being sold by their father, St Nicholas left each of the three sisters gifts of gold coins. One went down the chimney and landed in a pair of shoes that had been left on the hearth. Another went into a window and into a pair of stockings left hanging by the fire to dry.

France: 'Joyeux Noël!'

In France, Christmas is called Noel. This comes from the French phrase les bonnes nouvelles, which means "the good news" and refers to the gospel. In southern France, some people burn a log in their homes from Christmas Eve until New Year's Day. This stems from an ancient tradition in which farmers would use part of the log to ensure good luck for the next year's harvest.

Italy: 'Buon Natale!'

Italians call Christmas Il Natale, meaning "the birthday".

Australia

In Australia, the holiday comes in the middle of summer and it is not unusual for some parts of Australia to hit 37-38 degrees Celsius on Christmas day. During the warm and sunny Australian Christmas season, beach time and outdoor barbecues are common. Traditional Christmas day celebrations include family gatherings, exchanging gifts and either a hot meal with ham, turkey, pork or seafood or barbecues.

Ukraine: 'Srozhdestvom Kristovym!'

Ukrainians prepare a traditional twelve-course meal. A family's youngest child watches through the window for the evening star to appear, a signal that the feast can begin.

Canada

Most Canadian Christmas traditions are very similar to those practiced in the United States. In the far north of the country, the Eskimos celebrate a winter festival called sinck tuck, which features parties with dancing and the exchanging of gifts.

Greece: 'Kala Christouyenna!'

In Greece, many people believe in kallikantzeri, goblins that appear to cause mischief during the 12 days of Christmas. Gifts are usually

exchanged on 1 January, St. Basil's Day.

Central America

A manger scene is the primary decoration in most southern European, Central American, and South American nations. St. Francis of Assisi created the first living nativity in 1224 to help explain the birth of Jesus to his followers.

Hungary: "Kellemes karácsonyi ünnepeket!"

Hungarians celebrate Christmas Eve, which is when "the angels" decorate the Christmas tree, then ring a tiny bell announcing the arrival of Baby Jesus. That's when the children discover the tree and the presents under it. Afterwards comes a traditional dinner, usually of fish, then the celebration finishes with Midnight Mass. ■

Source: www.history.com

Gyöngyös Imre: Ilyenkor advent kezdetén...

Wellington öblén, a Parádon
ilyenkor advent kezdetén
megveti lábát a karácsony:
a fák új díszé tarka fény.
Sűrűbb az ittas lári-fári,
többben henyélnek; emberek;
az ünnephangulat kufári:
forgalmaznak az üzletek.

Sétáló lábam is kifárad,
egy parki padra roskadok,
nézem a méhkas-országházat:
alig látok rajt ablakot.
A pohutukávákon szemernyi
pír villan már a fák fején;
karácsonyhangulat nincs semmi
ilyenkor advent kezdetén.

Ünneplő áldomás a party
az irodákban délután,
de legtöbbjének csak a sarki
kocsmá töményéből jut ám!
Nyarat búvölnek már a lányok:
sortot viselnek vagy minit,
kiváncsok ruhátlanságok
között kihívó test virit.

Platina szőke eloirágzás
is színleli, hogy fiatal:
tavaszfégi megújódásláz
szeretve szeretni akar.
Kívül minden karácsonyos már
ezen a déli féltekén,
de a verőfényes, napos nyár
az ünnepléshez oly szegény.

Míg összehúszom lenge ingem,
hogy nyakamat ne érje szél,
hazavisz vágyam messze innen,
hol beköszöntött már a tél.
Az ünnepek évente nyáron
tartalmukból kifosztanak:
újév, advent és nagykarácsony
ízéből nem marad zamat.

Talán az egy, a legnagyobb kincs:
friss lomb a fáknak tetején,
biztos, hogy ünnephangulat nincs
ilyenkor advent kezdetén.
Mégsem haragszom már a nyárra,
tél híján nem neheztelek,
kárpótlása pohutukáva,
vakáció s finom meleg.

The First Days of the Revolution

- *Erwin Bernhardt's story (part 2)*

Discussion groups formed at universities, small groups of intellectuals, literary clubs where humanitarian, freedom of expression and similar ideas were discussed. The groups usually had some historical patriotic hero's name, such as 'Kossúth' or 'Petöfi' or similar, Circle, Club or Group.

After WWII, Hungarians were promised agrarian reform, nationalisation of factories, businesses, all private property - a classless society, where everything was owned by the people for the people and run by the people, including the governing bodies, locally and nationwide. Of course it did not work in practice. It did not work in Russia and it did not work in Hungary or in any one of the other communist countries, behind or beyond the Iron Curtain. Just one ruling class was replaced with another, and they were fighting between themselves even more ferociously than the capitalists for power.

Here at the Radio Station and in front of the Parliament Buildings the masses were peacefully demonstrating, singing, and asking to be heard, asking for basic human rights, freedom, and democracy. The authoritarian ÁVÖ were doing their best with machine guns to oppress the people and their basic demands.

There were many other groups in Budapest at this time gathering at other places, doing other things, like cutting down Stalin's Statue, near the 'Hősök tere' (Heroes' Square) which was later dragged to Blaha Lujza tér (Blaha Lujza Square) in the city centre, of which we only learnt later.

Suddenly it dawned on me and probably thousands of the other good people of Budapest that there was no way back any more.

A slightly taller and well-built man came out from the Radio Station with me, slowly walked back with me, (taking a reluctant look backwards every now and then) towards the Ring Road. Neither of us talked very much to each other due to the choking effect of the teargas and profusely running, stinging eyes. While slowly walking backwards, we watched with horror and disbelief as the once peaceful street turned into a battleground and bloodbath. Inside, I did not feel scared at all. I suppose that I, like everybody else, was hyped up by the night's happenings. Even so I could not see any reason or way I could fight bare handed against machine guns and teargas. I thought "I will slowly back away, save myself for another day, another battle".

The man beside me, who had been beside me since we left the radio building, and I exchanged a few words about what we thought of the happenings on the way to the corner. I cannot remember his name, but we seemed to think and do very much the same for the next few hours. He seemed to have an air of authority and leadership about him and was easy to talk with. I shall call him 'Big John', not because of his build since he was not much bigger than I was, in his thirties or forties, well educated, experienced and 'streetwise'. I gave him the name because he seemed to be the man of the moment as it turned out in the following few hours.

When we reached the Ring Road corner, we stopped and looked back at the massacre at and around the

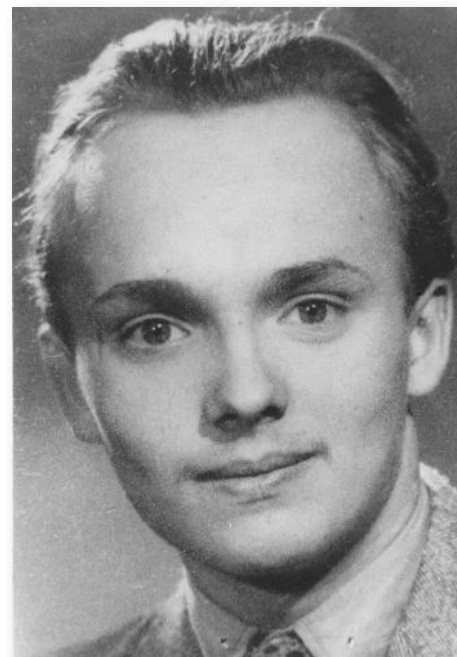
radio station - a mere hundred odd metres away. We were talking to each other, each without knowing much about the other. Then 'Big John' said something about getting some kind of transport and going and getting some arms to fight back against the murderous ÁVÖ. There were many people around us, many talking enthusiastically about the night, the 'Points', the demands, what everybody seemed to fully, ardently embrace by now.

We quickly walked the short distance to the Rákóczi út (Rákóczi Road) and the Ring Road corner. A couple minutes later a large truck was coming our way. A few of us acted in unison hailing down the fortuitously passing heavy truck. The truck driver was very sympathetic and was eager to get involved, driving our small group wherever we wanted to go. 'Big John' had taken over and appeared to be the spokesman and leader of the group. There were only a few of us on the back of the truck at the beginning, but it quickly filled up so that soon there was no room left for anybody else.

After some discussion, 'Big John' suggested we should pull up at the Herzi tér (Herzi Tivadar Square) to get some idea or news about what was happening. No one knew what was going on, and 'Big John', and most of us as well, wanted some time to reflect on the happenings around us in a quiet place so as to decide what we were going to do.

During this time, he mentioned a few times to the group that they would be better off asking for János Kádár instead of Imre Nagy. He might be more acceptable to the ruling communists than Nagy. He went on that they were both Communists, they both held high office in previous administrations, but János Kádár was denounced, arrested and later tortured by the ÁVÖ. 'Big John' described some of the torture Kádár had to endure. He said that they tortured him to 'confess' to things he had never done, like so many others at the Communist's 'Show Trials' to scare the officials and the general public into obedience and submission. One of the means of torture he described was that they inserted a glass tube in Kádár's penis and then they broke the glass tube inside. Kádár was one of the lucky ones, he survived, they did not execute him, and as history showed, he became Hungary's leader for thirty odd years after the brutal crushing of the uprising. At the beginning of his regime there were a lot of recriminations, retaliation, imprisonment, and executions, including the execution of Imre Nagy, other leaders and people in any way involved during the few days of 'Free Hungary', before the Soviets intervention to crush the successful uprising. In the later years of his regime the oppression was relaxed to quite a large extent compared to other communist regimes.

At Herzi Square it looked like everybody wanted to volunteer to join the fighting. Everybody felt the same, that we had turned the corner, there was no other way but to fight the ÁVÖ, the regime that had turned on us and was found repulsive by most Hungarians. We all agreed, after 'Big John' suggested it, to go and get some guns - to even up the odds for us 'freedom fighters'. Until now, the ÁVÖ was fighting against an unarmed, peacefully demonstrating people. The same reverence for the events taking place characterised the whole revolution. There was no looting or burning at the start or in the days that followed.

The now full truck load of 'volunteers', at someone's suggestion, decided to go to Csepel Sziget (Csepel Island, the heavy industrial centre of Budapest as well as Hungary) to get some arms. 'Big John' said that they make arms there and if we could not get any from the factory, there are a lot of clubs and factory militia depots using and storing armaments for club or militia exercises. It was probably nearing 11 o'clock or so by then and arriving at Csepel Sziget, many of the factories seemed to be closed, although most factories were on an eight hour shift, three shifts a day, non-stop basis. Most of the workers were most likely at Pest for the march and the meeting at the Parliament Buildings or other parts of the Capital where demonstrations were happening.

The Radio was another place where many thousands of people turned up during the night and it was really the touchstone for the peaceful demonstration turning into a revolution.

There were also many thousands of people cutting down and defacing communism's most hated symbol, the Stalin statue. The monument stood in the place of an old church, just outside of the centre of the capital - Rákosi ordered the demolition of the

church to build the statue. The statue was cut down and dragged many kilometres away to the centre of the town, in front of the 'Nemzeti Színház' (National Theatre), on Rákóczi Road. I only heard about it later, and saw it for myself, lying on its side in the middle of the road a few days later. After crushing the Revolution, the Kádár regime demolished the National Theatre too.

Despite the lack of activity in the industrial district, it did not take very long to get plenty of guns, sub-machine guns and ammunition. After driving around in Csepel for only a few minutes, 'Big John' found a factory and talked to an old man who seemed to be a night watchman and in charge of the factory. The guard seemed very co-operative and willing, showing us to a place across the road full of weapons and ammunition and opening it up for us. Everybody on the truck got a gun of their choice and ammunition and a 'few' spare ones. We went over to Buda to defend the Déli (Southern) Railway Station, mainly from incoming Soviets. We heard by now that most Soviet troops stationed in Hungary had orders to move in and crush the Revolution. The ÁVÓ's where shooting everywhere by then, especially on the Pest side.

A few minutes after stopping outside the Déli Railway Station and getting off the truck without our guns, word went around that the ÁVÓ's were everywhere and were shooting at everybody. Very quickly, everybody got armed and the spirit of fighting began in earnest. A very short time later I got shot in the foot from one of the roofs. I was very disappointed and wanted to stay and fight if we had to. I did not feel any pain and I was ready to fight back. I felt singled out and I did not feel like missing any of the upcoming action. Someone went to a nearby telephone booth (- amazingly, among all that chaos that engulfed the earlier peaceful capital, the phone and the ambulance services were still working), to call an ambulance. Not long after, a civilian car turned up and whisked me to hospital, which at that time was fairly quiet. That was soon to change, however. Many casualties arrived during the night, including a young boy of about 16 years with a dum-dum bullet tearing his stomach and abdomen apart, who was placed on the bed beside me. The dum-dum bullet was outlawed in most of Europe at the time, but the ÁVÓ resorted to using it.

The spirit of the revolution was strongly felt everywhere, including the Hospital. I received an immediate and very thorough examination and attention to my wound. It felt like they were treating me like a hero. The wound was quite minor compared to the ones I saw in the ward. At the beginning, I did not even know which hospital I was in. It was not until later that I found out it was the Szent János (Saint John) Hospital. I had been there before, although I did not remember at the time, not as a patient but as a visitor. My sister, Vanda, used to work there in the crèche a few years earlier and I visited her a few times. As it happened, the 23rd and the following day both had close associations with Vanda. I spent the 1954-5 school year with her and her husband in the building I was shot in front of. I had attended the old 'Szent Imre Gimnázium' (Saint Emery High School) on Villányi út (Villányi Road). One of the Hospital staff must have recognised either me or my name and rang her during the night.

Vanda turned up the next day to take me to their new place on Széna tér (Széna Square). After greeting me with the customary kisses, she told me that 'everything is forgiven'. I was not very pleased with that, as I could not remember what there was to forgive. It was nice to see her though, and nice of her to get me out of the hospital. I think she probably meant to be a little patronising and she was proud of me. I was her hero of the day - I like to hope so.

As it turned out we went from the relative peace and quiet of the hospital to one of the epicentres of the coming fierce battles. I spent the rest of the day and night at their place, not knowing but certainly hearing and feeling the battle that was going on during the night around us. The fighting was very heavy. The whole building was shaking, walls were cracking, windows were breaking, and the furniture was moving all night with the heavy tank and artillery battle that was going on just nearby. Széna Square and Moszkva Square were where some of the fiercest battles took place during those days, as I found out later. The Soviets and ÁVÓ were using their heavy artillery and tanks against the poorly-armed freedom fighters.

The radio was churning out a lot of misinformation, denials, often appealing for calm. In between they played classical music, like Beethoven's Ninth

Symphony. They played music all the time in the ensuing days, with the few exceptions being when Nagy talked to the nation. Even Gerő tried to talk to the nation once or twice, but no one took him very seriously, they had heard his double talk and drivel for years.

I was very upset and disappointed about the turn of events, I wanted to be on the streets and defending the city, the country and mainly the Revolution's ideas and spirit, especially against the ÁVÓ's and now the Soviet Army's tanks of terrorism.

I spent the next day at Vanda's place listening to the radio and wondering what was being filtered through the radio and what was really happening in Budapest and other parts of the country. We heard news and rumours about meetings and demonstrations in most parts of the country. We also heard rumours that many units of the Hungarian and Soviet armies were laying down their arms and also that the ÁVÓ's were shooting at people in Budapest near Parliament and in other places in the country. I, and I suppose many other people, didn't know what to believe.

I could not sit around anymore, so early the next morning I went back to the streets without a weapon to start with, hopping around on my now sore, wounded foot. Most of the Hungarian Army was fighting on the freedom fighters' side by now or had laid down their arms. Only the dreaded ÁVÓ and the Soviets remained, but they had training and heavy artillery on their side. Even that was changing as more and more Soviets surrendered or were fighting on the side of the Budapest people. Many of their tanks were all over the streets, burnt out and abandoned after the fighters, many of them young children, risked their lives throwing 'Molotov cocktails' at the heavy, cumbersome tanks in the narrow streets of Budapest. Often they were easy targets: a few young kids running into the narrow side streets were quickly followed by the heavy tanks, only to be ambushed and torched by other young children. Some were as young as eight or ten years old, with their bottle of petrol and using their handkerchief as a wick, lighting the cloth and throwing it at the mighty, foreign oppressors' heavy tank. This resulted in many of them exploding in a huge fireball, while the 'mighty' Soviet Army's elite tank-men clambered out with their uniforms alight looking like human torches.

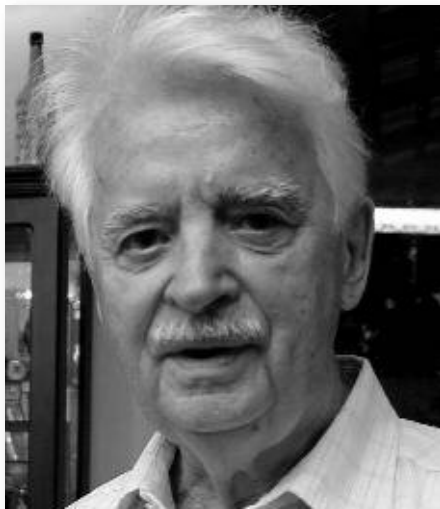
The streets of Budapest were devastated, an unrecognisable mess. At the beginning, the tanks were roaming up and down on the ring roads and other main roads shooting at will. Most of these streets had large apartment houses, many of them six stories high.

The following day, Friday the 26th of October, Budapest was calm. Most of the Soviets, the ÁVÓ and the Hungarian Army had surrendered, laid down their arms, or had withdrawn. Although there was still sporadic fighting in Budapest and around the country, we were going to have a few days of euphoria, peace and celebration for achieving our dream and aspirations of peace and independence. ■

[Erwin Bernhardt was just 19 when he fled from Hungary across the border to Austria after the 1956 Revolution. He ended up in New Zealand, settling in Auckland. He married Hui Chin (from Singapore) and they have a son, Endre. Erwin passed away in 2010. Hui Chin kindly gave permission for us to publish the 1956 chapter of Erwin's story, the rest of which you can read on - Ed.]

Interjú Csapó Endrével

(befejező rész)

„A Magyar Élet és főszerkesztője Csapó Endre cselekvő létével, hetente megjelenő nívós lap-számaival, írásaival fontos nemzetmegtartó szerepet vállal a diaszpórában. Erről mindenki meggyőződhet, aki rendszeres olvasója a Magyar Életnek... Őszinte, mérték-tartó, humánus gondolkodású és szerény közéleti ember. Nélküle és lapja nélkül nem találnánk igazi önmagunkra, nemzetünkre, de nem lenne olyan minőségű az ausztráliai magyar diaszpóra sem, mint amilyennek alkalmunk volt megismerni és több ízben méltatni.” Így emlékezett meg 2008 júniusában Budapesten Bakos István, a Bethlen Gábor Alapítvány Kuratórium elnöke Csapó Endréről és a Magyar Életről a Magyar Örökség Díj kitüntetés alkalmából. Am Csapó Endrét számtalan megérdemelt kitüntetéssel elismerték az éveken át.

Csapó Endre Szentirmay Klára főszerkesztőnek 2012. márciusban adott interjú befejező részé következik.

When Endre Csapó and the nationwide Australian Hungarian weekly newspaper, Magyar Élet, of which he is chief editor, were recognised with the “Hungarian Heritage Award” in Budapest in 2008, president of the Bethlen Gábor Foundation, István Bakos, paid tribute to the important role played by the weekly and its chief editor in ensuring the preservation of nationhood in the Diaspora. Both the Magyar Élet and Endre Csapó have, in fact, received numerous awards over the years...

In the third and final part of the Magyar Szó's interview with Endre Csapó, we learn about this esteemed Hungarian's “other life”, the focus of which was the Hungarian cause. It began when he moved to Sydney in 1954 and ran into the former commander of the Hungarian refugee camp in Passau, who was playing a leading role in the coordination of the region's Hungarian communities, formed after the first wave of Hungarian refugees arrived in

Australia 1948-50. Endre became the secretary and initiated the drive to form a national federation, which would not only focus on local issues but would come to play a key role in representing the Hungarian émigré community's political interests, prime among which was the re-education of attitudes to communist Hungary. The Australian Hungarian Federation was formed at a meeting in Melbourne in 1954, and as chief secretary, Endre played a key “behind the scenes” role in the development of the Federation. After the fall of communism the Federation established close ties with Hungary's diplomatic representation and the then Ambassador László Pordány instigated expansion of the umbrella organisation to include New Zealand. From there on the Australia-New Zealand Hungarian Federation became a member of the World Federation of Hungarians, with Béla Kardos representing Australia at the World Federation committee meetings in Hungary.

In the meantime Endre's shift to Sydney also saw him become involved in the Ausztráliai Magyarság [Australian Hungarians/Melbourne based monthly newspaper, when the paper approached him to produce a Sydney edition. Endre invested in the new technology of the day – an offset printer, and so formed a family business producing various Hungarian publications alongside the Sydney Ausztráliai Magyarság with its loyal 2000 subscribers from 1964 to 1977. When the Melbourne Magyar Élet [Hungarian Life] was bought by János Ady in 1977 and the weekly took on a new direction intent on serving the interests of the émigré community, Endre was asked to contribute articles. Shortly afterwards he participated in a meeting to determine the future of the paper at which his idea to make Magyar Élet a national weekly was embraced. The decision to amalgamate the Melbourne and Sydney papers and have the one weekly called for fulltime dedication, so Endre took early retirement at the age of 56 to devote his energies to the role of Sydney editor. Soon after the paper was bought by Attila Márffy in 1982, it grew from 16 to 24 pages, with Endre becoming chief editor in 1984, and it has continued to serve the interests of Australian Hungarians across the country, in particular in Melbourne and Sydney ever since. The weekly enjoyed strong support through to the mid '90's, when a predictably steady decline in subscriber numbers began, as the original émigrés die out.

To this day Endre's thought-provoking weekly editorials are read far and wide, be that in the paper itself, in Hungary's newspapers or via email distribution worldwide. This remarkable 91 year-old man, who continues to challenge readers on a weekly basis, and give addresses at various forums, has been recognised with many awards, the most recent of which was bestowed on him by Hungary in 2011.

Eddig olvashatták tehát a beilleszkedés történetét az ausztráliai életbe. Csapó Endrének azonban van egy másik története is, ami a magyar közösségekben kötődik.

Igen, a harmadik életem, a családi és a kenyérkereső mellett a magyar munka. Ahogy leköltöztünk Sydneybe 1954 elején, össetalálkoztam olyanokkal, akikkel együtt voltunk Németországban, például dr. Megay László, korábbi ungvári polgármester, aki a passauai Waldwerke magyar menekülttábor parancsnoka volt. Ő fogta össze egy közös szervezetbe Sydneyben, röviddel az 1948–1950 között lezajlott első magyar bevándorlási hullámmal érkezett magyarok szervezeteit, New South Walesi Magyar Közösségek Szövetsége néven, aminek hamarosan főtítkára lettem. Erős szükségét éreztük egy átfogó magyar szervezetnek, ami ellátna az összesség képviseletét az ausztrál kormányzati szerveknél, beilleszkedésünk dolgában. Ilyenre akkor nagy szükség volt, Ausztrália sem volt felkészült az akkori tömeges európai bevándorlók fogadására. Tehát '54-ben megalakítottuk az országos szövetséget.

Együtt más szövetségi tagállamok magyarjaival?

Igen, de akkor még csak Melbourne és Adelaide magyar egyesületei voltak készen erre. Az ötlet itt forrt ki Sydneyben, de a megalakulás Melbourneben történt, ahol akkor is már dúsabb szervezett magyar élet folyt, az ottani szövetség bővebb volt, sokkal többet tudtak produkálni. Mégis, a vízió egy összmagyar képviseletre, amely a helyi feladatokon kívül emigrációs politikai feladatokat is ellát, itt fogant meg, és ez

mind napjainkig így volt. Az ún. 45-ös emigrációra jellemző volt a kommunizmus elleni tenni akarás, aminek nagyon korlátozott lehetősége volt. A tájékoztatásban láttuk a feladatot, aktuális esetekben memorandumban hívtuk fel az ausztrál kormányzat figyelmét Magyarországgal kapcsolatban. Nagyon azon voltunk, hogy a „kommunista” Magyarország képe ne úgy jelenjen meg, hogy az egy tisztességes valami vállalkozás, hanem tudják meg itt is a politikusok a valóságot. Ez nem volt könnyű. Először is ex-ellenség voltunk, a kommunistákkal ők szövetségesek voltak, de már

volt itt egy erős vonulat a liberális pártnál, akik azt mondták, hogy oda kell figyelni ezekre a bevándorlókra. Persze nemcsak mi voltunk, hanem voltak elsősorban az ukránok nagyon erős szervezetekkel, csakúgy a horvátok. A szlovákok és a románok nem sok vizet zavartak, utóbbiak inkább csak veszekedtek egymás közt.

Tehát Melbourneben, '54-ben...

Igen, vonaton mentünk le Melbournebe, Megay László elnök, Nagy Ákos alelnök – aki később Adelaidebe költözött –, Kardos Béla titkár, Andrékovics Péter és jómagam, összestűtünk ott a két állam népes küldöttségével, megalakítottuk az Ausztráliai Magyar Szövetséget, aminek első főtitkára lettem. A későbbiek folyamán több alkalommal, összesen tizenöt éven át voltam főtitkára az országos szervezetnek. Elnöki pozícióra sohasem pályáztam, húzódoztam a címmel járó megjelenésektől. Mindig volt, aki ezt ambicionálta, meg is felelték a feladatnak. Három évenként „ment” a Szövetség Sydney, Melbourne és Adelaide között, egy alkalommal Perth is vállalta. A hatvanas évektől rendszeresítettük a három évenkénti Magyar Találkozókat. Az országos elnökök közül kimagasló eredményt értek el: Megay László, Majláth György, Major László, majd Kardos Béla, aki „együtt nőtt fel” a sydneyi magyar közélettel. A szovjet rendszer összeomlása után nagyon egyetértő kapcsolat alakult ki a magyar külügyi szolgálattal, nagykövetséggel, főkonzulokkal. Pordány László nagyköveti idejében egyesült az Ausztráliai Magyar Szövetség az Új-Zélandi Magyar Szövetséggel.

Milyen változást hozott a magyarországi rendszerváltozás az egyesületi életben?

Amikor megtörtént a változás Magyarországon, akkor én is megjelentem az éppen polgári egyesületté váló Magyarok Világszövetségénél. A Világszövetség főtitkára, Kincses Előd, eljött ide, Adelaideben volt akkor éppen a háromévenkénti kulturális találkozó, amikor együtt volt mindenki, aki számított a magyar közéletben. Ott latolgatták, hogy is kellene Ausztráliában megalakítani a Világszövetség országos tanácsát. Mindenütt az volt a minta, hogy az a célra alakítandó külön egyesülete azoknak, akik a Világszövetség tagjai akarnak lenni. Azt mondtam ez így nem jó, mert így összehozunk maximum néhány tucat embert. Inkább léptessük bele az egész Szövetséget en bloc, és akkor nekünk már megvan a szervezetünk, és csak azzal kell törődni, hogy kit küldünk oda. Ezt elfogadták, és azóta ment ilyen formában. Aztán megjelentünk, és akkor Kardos Béla ügyesen kiverekedte, hogy Ausztrália részéről is legyen az elnökségben egy tag, úgyhogy ő lett az elnökségi tag, és nagyon jól működött ott. Tíz év után a Világszövetség első válsága itt is áldatlan hatalmi harcok eredményezett, ami az én ítéletemben az addig reprezentáns emigrációs társadalmi szervezet szétesését és végét eredményezte.

Menjünk vissza egy picit, volt Sydneynek egy újságja, a Ausztráliai Magyarság...

Úgy leszünk igazságosak az ausztráliai magyar sajtó életével, ha még nagyobb lépünk visszafelé. Amikor '49-ben leszálltunk a hajóról, egy fiatal katolikus pap maga készítette kis újságot adott kézbe, amiben hasznos tudnivalók voltak. Vasárnapra hívta a magyarokat egyik belvárosi templom elé, ahol több százan össze is

jöttek az első időkben. Én, mint említettem, Queenslandbe kerültem, majd csak öt évre rá kerültem el Sydneybe, ahol akkor már egyesületek fogadták, és újságok tájékoztatták a gyökereikkel éppen megkapaszkodó magyarokat. Előbb csak papok kaptak lapengedélyt a bevándorló nemzetiségek részére. Becske Lajos református, és Forró Ferenc jezsuita szerzetes jegyezték havi kiadványt, majd később egyesületek is kiadtak újságot. Most persze csak Sydneyről szólok, itt jegyzem meg, hogy Sydney, Melbourne, Adelaide, Brisbane, Perth magyar társadalma az egymástól távoli fejlődésében mind külön egyedi jelleget vett fel. Mind mások vagyunk, mint a másik négy. Ez persze lehet érték is. Sydneyben a Szent István Egyesület hozott létre jelentős újságot, amikor a havi értesítőjéből nyomtatott újság lett, *Becsülettel* címmel. Nem tudom miért, egy kicsit furcsán hangzó újság cím – annak a fejlődést én rajzoltam meg. Az ment egy darabig. Aztán Melbourneben csináltak egy újságot *Ausztráliai Magyarság* címen. Minthogy a *Becsülettel* nem volt sikeres, igazán nem volt meg a kellő hozzáértés, előjött az igény, legyen Sydneyben is egy *Ausztráliai Magyarság* az egyesületek részére, mint Melbourneben. Hívtak, segítsék. Mondtam, jó, de nincs szerkesztőbizottság, én leszek a szerkesztő, nincs beleszólás. Nincs ingyen újság, hirdetéseket felvesszünk, amiért fizetni kell. Alkalmaztam hirdetési ügynököt. Üzleti alapon létrejött a sydneyi havilap. Abban az időben bontogatta szárnyait egy forradalmi új nyomdai technológia, az offset nyomtatás. Beszeresztünk az újság részére képes melléklet nyomtatására alkalmas offset felszerelést, az ipari fényképezőgépet magam állítottam elő, mert megvenni számomra megfizethetetlen volt. Családi vállalkozásként vállaltunk egyéb nyomtatványok elkészítését is, és persze magyar meghívókat, plakátot, műsorfüzetet, könyveket, cserkészújságot stb. nyomtattunk. És *Kalendárium* könyvet minden évben. 1964-től 1977-ig töltötte be a szerepét az *Ausztráliai Magyarság* havilap, közel kétezer hűséges előfizetővel.

Akkor jött a Magyar Élet?

Akkortájt kínálta eladásra Gordon Rezső az általa

Mindszenty hercegprímás köszöntése

'57-ben alapított *Magyar Élet* című hetilapot és nyomdavállalatot Melbourne-ben. Azt mondta, beteg, eleget csinálta, hazaköltözik. Újságját melbournei zsidó kereskedők hirdetésére alapozta. Főleg az '56 után érkezettek vásárolták. Nem mutatott fel nemzeti elkötelezettséget, sem egyéb karaktert. Márffy Attila egy futballmeccsen ismerkedett össze Gordonnal, amint egy izgalmas jelenetnél felkiáltott – ezt meg tudnám írni... Gordon erre megszólította, így ismerkedtek meg, így került az újsághoz. Nagyon jó tolla van Attilának, nagy kár, hogy időben nem jut hozzá amióta övé a lap. Tehát eladó lett az újság 1977-ben, Ady János vette meg tőle, aki így indokolta szándékát: – eleget kerestem (autókereskedő volt), visszavonulok, szolgáltnám hazámat valamivel. Megvette az újságot, a nyomdát, Gordon házát is. Az újsággal az emigráció igényeit kívánta szolgálni, ebből a körből kért fel írókat, tollforgatókat. Szóltak neki, hogy Csapótól is kérjen írást.

Ezzel egy más irányzatú újságot hozott létre...

Igen, új olvasókat szerzett, de a hirdetőket elmaradoztak. Nekem akkor már eléggé a gondolatomban volt, hogy egy országos terjesztésű magyar hetilap kellene Ausztráliában. Részt vettem Melbourneben egy megbeszélésen, ahol a lap lehetőségeit latolgatták, ott felvettem az országos hetilap ötletét. És akkor latolgattuk a lehetőségeket, és oda lyukadtunk ki, hogy a két újságból csinálunk egy újságot, tehát Sydney is kap egy hetilapot. Igen ám, de ennek ellátása miatt nekem ott kell hagyni a munkámat, úgyhogy korai nyugdíjjal eljöttem – akkor már ötvenhat éves voltam. Az indulás sikeres volt, az országos terjesztésű, lényegében Melbourne és Sydney olvasóközönsége kapott egy jól szerkesztett hetilapot. Ady volt a főszerkesztő, én voltam a sydneyi szerkesztő. Így indultunk meg, körbejártam az újságeladók helyeket, Sydneyben hamarosan ötven eladóhelyet láttunk el hetenként. Kocsival vittük azután éveken keresztül az újságot az eladóhelyekre, feleségemmel együtt, ez egész napos munka volt, mire az újsággal tele jármű üres lett. Ez így ment 1977-től öt éven át, amikor Ady János magánügyei miatt eladta az újságot. Nekem kínálta, hogy vegyem meg. Mondtam én nem veszek meg újságot, olyan üzletbe nem megyek bele, hogy itt is van bevétel, ott is van bevétel, itt is van kiadás, ott is van kiadás, ide számolunk, oda számolunk. Vegye meg Márffy Attila, fiatal, még kap hitelt. Az offset nyomda részleg nem volt tárgya a vételnek, csak az irodai gépi felszerelés, aminek legdrágább tétele a címtár-nyomtatógép volt. Attila házára felvett hitelt, ő lett a lap egyedüli tulajdonosa.

Milyen változást hozott a tulajdonosváltás?

A lehető legjobbat. Attilából színre lépett a szerkesztői talentum mellett az üzletviteli rátermettség is. Régi tapasztalat, a tulajdonos a legjobb alkalmazott. Ő is beszervezett vagy fél-száz eladóhelyet Melbourneben. Soha nem volt közöttünk hatásköri vita, a tartalom tekintetében sem. Tisztelegünk egymás értékeit. Attila azonnal két tehetséges és szorgalmas munkatársat kapott, felesége és anyósa ellátta a szövegszedést, írásbeli feladatokat. Minden jelentkező írói munkatársat szívesen fogadtunk, tartalmi hozzájárulásuk színesebbé, olvasmányosabbá tették a lapot. A kezdeti 16 oldalas újság hosszú éveken át 24

oldalon jelent meg, esetenként 36 oldalon, és volt egy karácsonyi számunk, ami 48 oldalas volt. Közben műszaki problémákat is meg kellett oldanunk.

Milyen műszaki problémák voltak?

A nyomdaiparban, mint említettem, a múlt század második felében forradalmi változások történtek. Ady János még ólomöntő betűszedő gépeket és hozzávaló nyomógépeket vásárolt meg Gordontól. Akkor már mint hozzáértő tanácsoltam neki, hogy térjen át offset nyomásra. Miklós fiam segítette az áttérést. A betűszedésre az IBM készített elektronikus, ún. proporcionális betűket szedő írógépet az offset eljárás részére. Ez 1977-ben mindent megoldott. A probléma tíz évre rá jött a betűszedéssel, a IBM beszüntette a betűszedő írógépek forgalmazását, nem kaptunk többé magyar ékezetes „buzogányt”, a meglévők egymás után eltörtek. Volt olyan szám, amit már csak dölt betűkkel szedtek ki. Szerencsére akkor találtam rá egy kiállításon az Apple Macintosh első számítógépére. A hozzávaló lézer nyomtatóval tizenötezer dollárba került. De akkor még nem lehetett a magyar ékezetes betűket leütteni a klaviatúrán. A szerencse hozta erre Vida Dénest (Abhay Narayan tudós hindu vaisnava szerzetes), aki említette, hogy ők megoldották ezt a problémát, *Kagylókürt* nevű folyóiratuk előállításánál. Egy kis program (QuickKeys) teszi át az ékezetes betűt a kiválasztott billentyűre. Mai napig is ezt használjuk.

Még ami az újságot illeti, mennyire hullámozott az előfizetők száma?

Az országos hetilap első éveiben határozott növekedést értünk el, mind a korábbi *Magyar Élet* hetilap, mind a sydneyi *Ausztráliai Magyarság* korábbi értékesítése megduplázódott, azután jó időre megállapodott az előfizetők és az újságosoknál vásárlók száma. Nagyon jól ment a hetvenes évek közepétől egészen '95-ig, de attól kezdve gyorsuló ütemmel veszítjük el az olvasókat, annak során, ahogy kihál az a nemzedék, amelyben még él a nemzet sorsa iránti érdeklődés.

Az újabban érkezett magyarok gondolom inkább az internetről tájékozódnak...

Igen, nagyjából onnan tudnak beszerezni információt, de megveszik az újságot esetleg azért, hogy álláshirdetést nézzenek. Úgy valamicskét érezhető, hogy ők is vannak, de nem olyan mértékben, ahogy az pótolná azokat, akik itt elhunynak.

Az idén harmincöt éves az országos megjelenésű Magyar Élet, erről megemlékeztek?

Nem is gondoltunk rá. A huszonöttről megemlékeztünk, akkor kiadtunk egy olyan számot, amiben összeírtam visszamenőleg visszakeresve az összes újságzamból, hogy kiktől jelent meg valami. Az hosszú lista, és nagyon érdekes volt. Nem hiszem, hogy időnk lenne most már erre. Általában nagyon kevés az idő mindenre egy hetilapnál. Amit már kellett volna említenem, hogy Sydneyben ketten vagyunk a munkához Józsa Erikával, ő főleg az üzleti részét látja el, a hirdetéseket szedi, számlázza, az előfizetéseket könyveli, de azonkívül ő állítja össze most már a Duna TV műsorát, és a tartalomhoz is nagyon értékesen hozzájárul.

Hogyan befolyásolja az internet és a diaszpórának a változó összetétele az előfizetők számát?

Nem hiszem, hogy az internet számottevően elvonja az olvasókat. A mi közönségünk idősebb korosztály, persze ismerek jó néhányat, aki internetez, de azért még az újságot is járhatja. Tehát ez nem nagyon zavaró dolog. Néha kérdezik, hogy miért nem tesszük az újságot internetre, amire most valóban mutatkozik lehetőség. Írásaimat rendszeresen elküldöm főleg magyarországi meg más földrészek ismerős vagy érdeklődő magyarjainak, így személyre szólóan, és újságszerkesztőknek is, vannak akik rendszeresen közlést teszik.

Ahhoz, hogy tartalmas és elgondolkodtató cikkeket írjal, Neked is rengeteget kell olvasnod, gondolkodnod? Kilencven évesen azért...?

Hát igen, az évek száma. Mondjuk én nem érzem tehernek a kilencven évet, ami talán meglepő dolog.

De akár húsz évvel ezelőtt is hogyan tudtál lépést tartani a sok olvasni valóval és kapcsolat-tartással?

Mondjuk az internet-világ előtt lassabban ment az információáramlás. Amikor még havilapot szerkesztettem, nem a napi események érdekeltek, sokkal inkább azok előzményei. A belvárosban dolgoztam, az egyórás ebédidőben látogattam az antikvár könyvüzleteket, és összeszedtem olyan dolgokat, amik Magyarországgal kapcsolatosak, vagy a mi sorunkkal kapcsolatosan érdekesek lehetnek. Rengeteg értékes információhoz jutottam, amikből csak később bontakozott ki azok értelme a napi politikában. Láttam hogy a politika nem úgy történik, és nem azért történik úgy, ahogy azt olvashatjuk az újságban, vagy ahogy a rádióban mondják.

Ez érdekes. Például?...

Például keresnem annak a logikáját, hogy Amerika miért tudott a Szovjetunióval szövetségre lépni, kapitalista és szocialista, hogy jön ez össze? És ha már a háború miatt annyira szüksége volt a szovjet szövetségre, miért nem hagyja

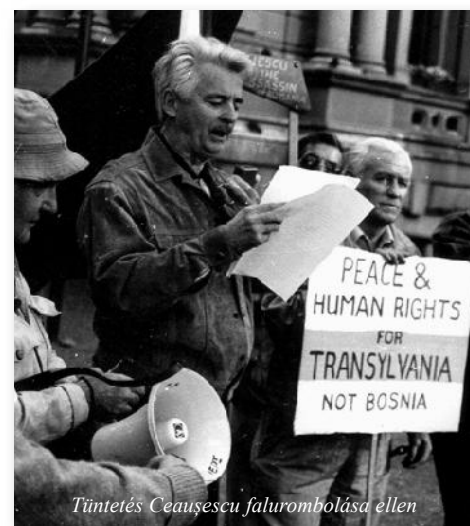
abba, miért folytatja? És ennek a folytatásnak a hogyanjából az is kimutatható volt, hogy a későbbi szembenállás is mese. A valóság az, hogy Amerika a háborúban kivérzett Szovjetuniót világalpoli partnerévé tette, és még Reagan idejében is annak fenntartásán fáradozott. Mindezt megírtam akkor, ezek visszaolvashatók. Magyarországon megjelent három kötetben írásaim gyűjteménye a Püski Kiadónál. Beszereztem nagyon sok olyan könyvet, amelyek ezekkel a dolgokkal behatóan foglalkoztak, amiket kereskedelmi forgalomban nem lehetett megkapni. Pedig komoly könyvek, komoly szerzőktől – politikusok, tábornokok, satöbbi...

Hogyan találtad meg ezeket?

Voltak itt (talán még vannak is) háttérpolitikával foglalkozó magántársaságok, azoktól lehetett kapni ilyen munkákat, de hoztattam Amerikából, Kaliforniából is ilyen könyveket. Ezekre mondtam, hogy „összeesküvés elmélet, nem is nyúlunk hozzá”. Ez nagyon kényelmes, ahelyett hogy azt mondaná, hogy is van ez? ... Érdemes például elolvasni Szolzenyicin könyveit. Divatos lett, Nobel díjat kapott, majd egyszerre ejtették a nagy könyvkiadók, recenzensek, mert nemcsak azt írta meg, amit mint tanútól elvártak tőle, de olyan dolgokat is megírt, amit meglátott a világszisztémában, ami több mint ami „politikailag korrekt”.

Az írásaid mögött álló kommunizmus elleni és Magyarország feltámadása iránti erős érzéseid hajtának főleg...?

Végül is érzelmileg ellene vagyok mindennek, ami akadályozza a magyarok kibontakozását. Magyarország iszonyatosan lemaradt. Egyébként is elmaradt volt, mert a fölzárkózásnak a menete, kelet felé haladva mindig csökkenő tendenciát mutat. És erre jött az a negyvenöt év, ami alatt vissza volt fojtva minden haladás, teljesen át voltunk állítva egy hülye eszmei-gazdasági szisztémába, amiből még további lemaradás lett. Akkor most megjelennek külföldről, fölvásárolnak mindent. A kapitalistává privatizált kommunizmus a mai, Amerikából irányuló, liberális kapitalizmus szövetségesei. A nemzetközi baloldal már nem keletről támad, hanem nyugatról, tehát ott van a magyarellenesség fészke. Orbán Viktornak lehet elég információja arról, hogy az agresszív baloldal teret veszít, azért tehet bátor lépéseket, amiről tudja, hogy meg fogják támadni, mint a bankok megadóztatása. Az Európai

Tüntetés Ceaușescu falirombolása ellen

Unió jelenlegi összetételében baloldali többségű, de a jelek szerint ez meg fog változni rövidesen, ahogy Magyarországon is megtörtént, kiszorult a baloldal Magyarországon. Ott persze lassabban, mert ott nem olyan sarkosan, élesen mutatkozik meg a nemzetellenes és a nemzeti.

Az hogy nálunk ilyen, az szerinted a magyar temperamentumnak köszönhető, vagy más az oka?

Nem vagyunk mi olyan különlegesek. De annyira mélyen voltunk beleszorítva a kommunizmus alatt, és annyira le volt fojtva, sokkal inkább, mint akármelyik más országban.

Pedig nálunk volt az ún. gulyás kommunizmus...

Az a gazdasági része a dolognak. A különbséget az adja, hogy amíg Csehszlovákiában, Szlovákiában, Romániában, Szerbiában a kommunizmus nemzeti alapokon állt, addig Magyarország kommunizmusa kivételesen egészen határozottan és erősen nemzetellenes volt. Az hogy a Kádár idők folyamán ez egy kicsit másképp alakult és enyhült, nem érinti a lényegét. A magyar nemzeti középosztályt egyszerűen kiirtották, lehetetlenítették, teljesen kiiktatták, és meg se lehetett nyikkanni, el kellett fogadni azt, hogy „az az átkos Horthy ország...”, meg ilyenek végig. És ezért van ez az erős bal-jobb összecsapás, ami természeténél fogva nem enyhülhet, és most éppen felturbózzák külföldi segítséggel. És a baloldal gazdaságilag is, meg mindenképpen annyira megmutatkozott kormányzásra alkalmatlansága és ártalmassága terén, hogy tényleg a magyarok többségében ez most már így lerakódott és él még annak ellenére is, hogy itt vagyunk az Orbán-terminusnak a felénél és még mindig nagyon szép a támogatottsága minden gazdasági baj ellenére.

Innen a világ másik végéről, amikor írsz, akkor mit remélsz a vezércikkeiden keresztül?

Semmi mást nem akarok, csak azt, hogy legalább ez a kis magyar társadalom informálva legyen. Aki egyáltalán érdeklődik, hogy na hát hogy is van, mint van, az legalább lássa jól, hogy miért van úgy ahogy van. De ahogy szétküldöm írásaimat, több újság átvesszi Magyarországon. A *Kapu* folyóirat minden számba tesz egyet, közel húsz év óta. Mondják is otthonról – milyen jól látod az itteni helyzetet.

Hazajársz rendszeresen, ugye?

Most már nem. 1991 óta 17 alkalommal töltöttem 3-6 hónapokat otthon. Három évvel ezelőtt voltam utoljára, akkor is már csak azért, mert illett személyesen átvenni a Magyar Örökség díjat az újság és magam nevében. Családi feladat helyben tart. Persze személyes kapcsolatokkal lehetett információkat, benyomásokat szerezni, mondjuk ez hiányzik, de a lapokból, publikációkból, internet számtalan közleményeiből szerzett tájékozódás bőven elegendő az események követéséhez, kiértékelésük már csak rutin kérdése.

Tehát naponta követed ezeket a forrásokat?

Ó, igen. A fő lapokat megnézem, és van még egy-két olyan hely, ahol érdekes dolgokat lehet találni. Sokan segítenek, fölhívják a figyelmemet. Interneten közzéteszik, hogy itt ez olvasható. Tehát információból nincs hiány. Végül is egy téma kell, ami érdemes vagy időszerű alaposabb elemzésre.

Egy vezércikk megírása Nálad hogy történik, leülsz és megírod, vagy...?

Vasárnap estére már igyekszem kiválasztani a témát, amihez összegyűjtöm a megtalálható adatokat. Nagy kár, hogy a vezércikk, mint műfaj, kiment a divatból. Én még emlékszem a harmincas-negyvenes évek újságjaira és neves vezércikk íróira, a műfajt akarom éltetni. A „felvezetést” kell igazán megalkotni, a többi ömlik belőle. Amikor nincs különösebb esemény, mindig jó téma az emigráció kapcsolata az országgal. A „Mit ér a magyar a nagyvilágban” például nagy visszhangot kapott, tucatnyi értékes hozzászólás érkezett. Érdemes lenne követni az ösvényt.

A Magyar Életnek a jellege és a mivolta nagyon is Hozzád fűződik-, ha Csapó Bandi nem ír már vezércikkeket, hogyan néz ki a jövője?

Szép cím a főszerkesztői, Márfy Attila ragaszkodott ehhez, de a heti tartalmi anyaghoz kevés érkezik tőlem. Az egy másik oldala a kérdésnek, hogy egyetértek Attila szerkesztési filozófiájával, aminek lényege, hogy az újság az olvasói társadalomé és a nemzeti elkötelezettségé. Attila zárórára megkapja az írásomat, akkor olvassa el, amikor megkapja a nyomdától a kötegeket. Én is csak azután látom a lap tartalmának nagyobb felét. Nincs idő előre megbeszélni, rutin munka lett. Mindebből az jön ki, hogy az újságban csak egy szín az én írásom a palettán.

Sok kitüntetéssel elismerték a munkádat...

Igen, most az utóbbi időben...

Megkérdezhetem, hogy melyik áll legközelebb a szívedhez? A legfrissebb a Tisztkereszt volt ugye 2011-ben? Gratulálok hozzá!

Köszönöm szépen. Igazán mindet értékelem. A Magyar Örökség cím elnyerése azért különleges, mert társadalmi értékelés, sok egyetértő ember ítélete alapján adja a Magyarországiért Alapítvány. Az emigráció részére adott állami kitüntetések az adományozót is érdemesítik, hiszen nemzeti szolgálatot jutalmaz. Az elmúlt huszonnégy évből tizenhat éven át a nemzeti értékrenddel szembenálló kormányok más indokok alapján adták az állami kitüntéseket. Magyar részeről büszke vagyok rá, hogy a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét a Nemzeti Együttműködés Rendszerének kormányzati idején kaptam. Amikor a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet 1991-ben megkaptam, bizony volt egy kis politikai vita rajta. Vonakodtam elfogadni Göncz Árpád, mint adományozó részeről, de Pordány László nagykövet győzött meg, fogadjam el, mert nagy vita volt a kitüntetendő személyek miatt a kormány és az államelnök között. Neveket húztak-vontak ki-be, mire összeállt a lista, a baloldalt hoznám nyerő helyzetbe.

Vajon milyen alapon folyt vita, amikor érdemeidet kell értékelni?

Ez sajnos a magyarországi bal-jobb szakadék, amit nem hidal át az a gesztus, hogy az MDF-kormány mellett az SZDSZ adja az elnököt. Volt személyes élményem is Göncz Árpáddal. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus volt Szegeden 1991 augusztusában, mely alkalommal Pordány László nagykövet házában vendége voltam. A kongresszus több napon át tartott, melyek egyikén megjelent a köztársasági elnök.

Ez alkalommal visszamaradtam a nagykövet lakásán, mert felajánlottam, hogy legépelem a már felvázolt beszédét másnapra, mert nem lett volna rá ideje. Valami zaj az utcán, kinézek az emeleti ablakon, nagy fekete kocsi, rendőrök. Kilép Göncz Árpád, már jön is be a házba, föl a lépcsőn, nyújtja a kezét, – Göncz Árpád vagyok, szervusz! – Csapó Endre vagyok, szervusz, Isten hozott! Pordány László meghívta egy kávéra. Csináltam vele interjút a *Magyar Élet* részére. Jó félóra után felállt, menni kell. Ment lefelé a csigalépcsőn, én mögöttem, még beszélgetve a gazdasági helyzetről. Azt találtam mondani, hogy bizony most ide egy negyedik Béla kellene. Hátranézett, merev arc, ment tovább, többet nem szólt. Akkor jöttem rá, hogy mit is mondtam.

Olyan érdekes életed volt, azon nem gondolkodtál, hogy megírod a memoárodat?

Nagy időket éltem át, nagy eseményeket láttam, de azoknak nem voltam szereplője, nem löttem ki orosz tüzelőállást, nem voltam események hőse, csak sodródtam, amiben fennmaradni kellett valamennyi rátermettség. Vannak sokan, akik többet tettek, többet láttak, írják meg ők, csak legyen még olvasó is. A mai generációt nem nagyon érdekli az emigráció múltja, küzdelmei. Nem panaszkodhatom, számos előadást tartottam emigrációs munkánkról Lakiteleken, ahonnan elindult a nemzeti újjáéledés, a Kossuth Klubban, amikor nemzeti szervezetek tartottak megbeszélést, legutóbb a sydneyi Deák Kör hívott meg, ahol az emigrációról beszéltem, hogy mi a nemzet, miért vagyunk mi magyarok itt? Kardos Béla is küldi szét a nagyvilágba, magyaroknak serkentő értekezéseit, amik bárha legalább dolgainak megvitatását idéznék elő. A nemzeti kormány meghirdette a nemzeti összefogás jelszavát, abba tartalmat is kell beépíteni. Azok a nagy időszakok, amikor közakarattá válnak a nagy gondolatok. Most még a gondolatok magányos farkasok. ■

Jegyzet: A válaszoló második részben tett nyelvbottlást kijavítjuk. Nem Ausztráliába, hanem Abesszíniába kerestek szobafestőt. Cs. E. jelentkezett Abesszíniába, így már kapott lehetőséget, hogy intézhesse a kivándorlóit regisztrációt, amivel lehet jelentkezni bármely befogadó országba. Majd mint kivándorlásra elfogadott személyek, feliratkoztak a család Ausztráliára. Így érhető a furfang.

Levél

MAGYARORSZÁGRÓL

Everyday life in Hungary is filled with varying degrees of change, but how many of those changes are in the interests of society is hard to determine. However, what András believes is important, wherever we live in the world, is that in the course of making our personal changes, we think of those around us and the context of the bigger picture of what we are really here for. While it may seem idealistic to strive for, at least in this way we can partially correct past mistakes.

Szőke András Szentendrén él, Budapesten dolgozó pszichológus, nő, két gyerek édesapja. 2002-ben végezte az alapképzést a kolozsvári Babes-Bolyai Tudomány Egyetemen, majd 2006-ban a krízis tanácsadó szakképzést a budapesti ELTE Pedagógiai és Pszichológia Karán. 2002-től óvoda majd iskola pszichológus, 2007-től dolgozik bántalmazottakkal az ESZTER Alapítvány keretein belül.

Father of two, András Szőke, works as a School Psychologist in Budapest. He previously worked for nine years with kindergarten aged children and their families and also has extensive experience counselling victims of sexual assault. András writes to us about the impact of change being an ever-present part of our lives, from the constantly changing technologies of today to the more "regular" changes that happen to us all over the course of our lives. Change is normal and it is our general disposition to life that influences our ability to cope with it.

András talks about the changes predicted by the Mayan calendar based on the study of the stars, and by Tibetan Buddhists who expect we will experience a change in level of consciousness that will raise us above the abyss of materialism. The Chinese believe change is an essential part of life; that for every change we need to grieve about and for, we gain new strength and joy. Christian culture does not place such emphasis on change, in spite of the many examples in the Bible, nonetheless the discipline of looking upwards for guidance and thinking of others helps us transition from pain and anger to love.

According to Ericson change comes through experiencing life's crises and is an essential element of our development as individuals. Working through and dealing with those crises enables us to move on and is vital in our journey to leading progressively more (emotionally) fulfilled lives. András believes that the solutions we seek in working through changes need to have our longer term goals in perspective and lead to a better (emotional) quality of life.

A változás állandó része az életünknek és mintha a technikai fejlődés érzelmi szinten követhetetlen tempója magával ragadta volna a mindennapokat is. Mire egy eszközt vagy kommunikációs csatornát megszokhatnánk, biztonságosságát megélnénk (pl. még mindig nem ismerjük a mobiltelefonok hosszú távú élettani hatásait), már egy újabbra kell váltanunk, hiszen a régi elavult. Mire megtanuljuk szűrni a televízió által ránk omlasztott tartalmakat, át kell nyergelni az internet, az okos tévék használatára. Az állandó elérhetőség óhatatlanul felgyorsítja a mindennapjainkat, hisz pillanatok alatt elérhetjük családunkat, munkatársainkat. Ezek a mindennapok részei és legfeljebb kényelmetlenségként vagy fáradtsággént érzékeljük, esetleg abban, hogy azt érezzük elhaladnak mellettünk a dolgok. De a változás a természetes fejlődés része is, mindig, minden történelmi korban voltak változások és bizonytalanságok, viszont, ha a mindennapok ritmusa a saját ritmusunktól nem áll messze, az alkalmi változások is sokkal könnyebben kezelhetők. Ha a hétköznapijainkat állandó feszítettségben éljük hamar lábra kelnek a rémhírek, a bizonytalanság keltette szorongás melegágya a világvége történeteknek.

2012 – azt mondták az idén lesz a világ vége. Aztán lassan kiderül, a maják sem így gondolták, csak egy nagyobb ciklusnak lesz vége, és a maják ezt nagyon tudják, hiszen a naptár szerkesztése idején, nagyságrendekkel a Gergely naptár előtt számoltak azzal, hogy 12000 évenként szökőnapot kell beiktatni a pontosság megtartása érdekében – már akkor ennyire precízen ismerték a csillagok járását. Szóval „csak” egy változás. A csillagok járásának az ismerete is a változásokból

fakad, inkább a változással járó bizonytalanságból. A csillagok mozgásának törvényszerűségei biztonságot adnak, a biztonság többi részét a csillagok járására épített asztrológiából nyerték. Így támogatta egymást a racionális és irracionális, tiszteletre méltó fejlődést eredményezve.

A maják szerint naptári korszakot váltunk, a tibeti buddhisták szerint ez egy tudatszint váltás és nem is akármilyen, magasabb tudatszintre fog emelkedni az emberiség. Nagyon alacsony tudatszintet jelez szerintük az a szintű elanyagiasodottság, amit a világban tapasztalunk, ahol a pénz nem eszköz arra, hogy az életet, kényelmet, hosszú távú közösségi és személyes célokat szolgáljon, hanem a pénz maga a cél, illetve az a hatalom, amit a birtoklása képvisel. Ez a hullámvölgy annyira mély, hogy ennél csak jobb jöhet. Ez a bizalom, inkább hit nagyon szimpatikus nekem is.

A kínaiak is beszélnek változásról, szerintük az egész élet változás, egy állandó folyam, melyben nem szabad megállni, hanem állandó sodrásban kell élni úgy, hogy közben mindig önmagunk maradjunk, saját utunkat követjük – nem kis feladat. A változás teher, fájdalom és öröm egyszerre, hiszen minden új mögött van veszteség, melyet el és meg kell gyászolnunk, egy lelki és/vagy fizikai munka, mellyel az új helyzet megkívánta eszközeinket kidolgozzuk és van egy öröm, amivel a változás nyereségeit fogadjuk.

A keresztény kultúránk nem helyez nagy hangsúlyt a változásra, viszont a Biblia bőven ad példát, útmutatást arra, hogy mire figyeljünk a változásokkor, legyen szó az őszösvetségi zsidóság történelmi változásairól, vagy a Krisztusi fellelmekekről az elfogatás és keresztre feszítés nagy változása előtt a Gecsemáné kertben, vagy később a kora-keresztény közösségek változásairól. Fontos fogyni figyelmünket ne magunkra, hanem felfelé fordítsuk és csak utána tekintünk újra magunkra. Hogy legyünk fegyelmezették. A fegyelem is a figyelemről, a valakire, valamire figyelésről szól. Ha először felfelé figyelünk és utána tekintünk arra, hogy az új helyzetben mi a dolgunk, akkor sokkal kisebb az esélyünk a tévedésre, a görcsre, a félelemre, a szorongásra. Figyelünk kell arra is, hogy milyen utat szánt nekünk a Fent-való, mi a dolgunk ebben az életben, és közben követjük-e a szeretet parancsát. Szeretettel tudjuk-e fogadni a fájdalmas tanításokat, a nehézségeket, igazságtalanságokat, hiszen minden nehézség tandíj azért, hogy képesek vagyunk bejárni az utunkat. Ez sem megy mindig egyből, de ha már múlik a düh és a fájdalom, be tudjuk-e engedni a szeretet.

A pszichológiában a változás első körben az eriksoni élethelyzeti és eseti kríziseket idézi.

KONZULI KÖZLEMÉNYEK

Szerinte, mint ahogy ezt számos más kultúrában is, melyek talán soha nem találkoztak egymással, minden változás krízissel jár és itt a krízis negatív kicsengése eltörlőd, inkább az élet szerves részévé válik, mely nélkül nincs fejlődés és egy életen keresztül tart, a születéstől a halálig. Fontos hogy minden egyes krízist megoldjunk a maga idején és helyén, hiszen a tovább vitt, betokosodott, megoldatlan krízisek a következő krízis helyzetben újra felszínre jönnek és összeadódnak az éppen aktuális nehézséggel, problémával, nagy mértékben csökkentve a sikeres megoldás esélyét. Fontos, hogy a megoldások egy minőségibb életszakaszt eredményezzenek. Ez nem az anyagiakra vonatkozik, nem tárgyokban kell kényelmesebb legyen az életünk, hanem az érzelmi és mindenféle energiáink elosztásában. Nem hiszem azt, hogy bűn vagy rossz az anyagi kényelem, de nem takarhatja ki az érzelmit. Ez csak akkor valósulhat meg, ha azt érezzük, a helyünkön vagyunk, a dolgunkat tesszük, tudjuk azt szeretni akit akarunk, illetve kell szeretnünk és ők viszont szeretnek minket. Itt is fontos, hogy a figyelmünket a hosszú távú célok felé tudjuk fordítani.

Hétköznapiakban Magyarországon kisebb-nagyobb változásokat élünk meg, hitelesen nem igazán érezhető, hogy a változásokban hol vannak a közösségi érdekek vagy mennyire szólnak ezek a pénzről, a hatalomról vagy valós, hosszú távú érdekekről. De azt gondolom nem is ez a fontos, hanem az hogy a személyes változásainkban ne az én legyen a központban, hanem a szeretteink, az igazságosság, azok a feladatok, melyekről azt gondolom, hogy nekem rendeltettek, hogy tudjunk először felfelé tekinteni és utána a feladatainkra. Nyilván ez, gyarló ember lévén teljes mértékben nem is sikerülhet, de megpróbálom és reménykedek, hogy lesz alkalmam legalább részben korrigálni a tévedéseimet.

Próbáltam gondolataimat úgy megfogalmazni, hogy ne csak Magyarországon, szülőföldemen Erdélyben vagy Új-Zélandon legyen érthető illetve időszzerű, hanem a világ bármely pontján, hisz magyarok a világon mindenhol vannak és dolgozunk ott helyt állni, ahol lennünk kell.

Kívánok minden kedves olvasónak áldott, szeretetteljes karácsonyt és sok örömet a változásokban.

Szöke András
szokeandras.net

Magyarországi lakcímről való kijelentkezés

Az utóbbi számban felhívtuk a figyelmet arra, hogy sok külföldön élő magyart kellemetlen meglepetés érheti, amikor adóhatósági felszólítást kap, hogy visszamenőleg tartozik több-százezer forinttal, és hogy ezért fontos az otthoni lakcímről való kijelentkezés.

Közben kiderült, hogy megszigorításokat követően most már nem lehet meghatalmazás útján elintézni, azaz csak a külképviselőten keresztül érkező kijelentkezést fogadnak el külföldön élő magyaroktól.

Kérjen tehát időpontot az illetékes tiszteletbeli konzultól, hogy kitölthesse, aláírassa azt a bizonyos számozott formanyomtatványt, ami a megfelelő illeték befizetésével a canberrai Magyar Nagykövetségen keresztül hazajut.

Elektronikus Ügyfélkapu

Az Ügyfélkapu a magyar kormányzat elektronikus azonosító- és ügyfélbeléptető rendszere. Biztosítja, hogy használói a személyazonosság igazolása mellett egyszeri belépéssel biztonságosan kapcsolatba léphessenek elektronikus közigazgatási ügyintézés és szolgáltatást nyújtó szervekkel. Az Ügyfélkapu a Kormányzati Portál oldalairól érhető el: <https://magyarorszag.hu/>.

A Kormányzati portálon számos olyan szolgáltatást talál, melyet csak ügyfélkapus azonosítás után vehet igénybe. Ilyen, az Ügyfélkapu használatához kötött szolgáltatás egyebek mellett az Adó- és járulékbevallás, az Internetes okmányiroda, az OEP szolgáltatások. Az ügyfélkapus szolgáltatások aktuális listáját a Kormányzati Portál megfelelő segítség oldalán, vagy az ügyfélkapun való belépés után a Személyes ügyfélkapu „Elektronikusan intézhető ügyek” menüpontja alatt találhatja meg. Az Ügyfélkapun keresztül juthat el Személyes ügyfélkapu felületére is. Itt kezelheti dokumentumait, összegyűjtheti a lapcsalád különböző oldalain talált hasznos információkat, indíthatja ügyeit vagy módosíthatja adatait.

Regisztráció

Ahhoz, hogy be tudjon lépni az Ügyfélkapun, létre kell hoznia személyes ügyfélkapus azonosítóját. Ezt bármely természetes személy megteheti. Az ügyfélkapus azonosító létrehozása egy regisztrációs eljárás, amit bármelyik konzulátuson, vagy az interneten keresztül indíthat el.

Ügyfélkapus regisztrációjának elengedhetetlen feltétele személyazonosságának igazolása és az Adatkezelési nyilatkozat aláírása. Ehhez – amennyiben nem rendelkezik minősített elektronikus aláírással – személyesen meg kell jelennie valamelyik konzulátuson, illetve nagykövetségen.

Személyes regisztráció és aktiválás

A Konzulátuson a regisztrációs adatlap kitöltése

és a személyazonosítást követően a konzul hitelesíti regisztrációját, Ön pedig aláírásával igazolja annak helyességét. Ezt követően a rendszer a regisztrációs adatlapon megadott e-mail címre elküldi egyszer használatos (aktíváló) kódját.

Ideiglenes regisztráció

Önnek lehetősége van – elektronikus aláírás nélkül is – regisztrációját egy elektronikus űrlap (Regisztrációs Adatlap) kitöltésével a Kormányzati Portál Ügyfélkapujáról indítania. A felhasználói nevet Ön választja, azonban amennyiben az Ön által választott név már létezik a korábban regisztráltakat tartalmazó adatbázisban, újat kell választania. Erről az adatlap elküldése után kap értesítést. Ebben az esetben addig kell folytatnia egy új felhasználói név keresését, amíg olyat nem talál, ami nem foglalt. A felhasználói név kis- és nagybetű érzékeny, kizárólag a magyar abc betűiből állhat, számokat és szóközt tartalmazhat. Minimális hossza 4 karakter és tartalmaznia kell minimum 3 különböző karaktert.

Az adatlap megfelelő mezőinek kitöltésével, majd elküldésével azonnal megkapja egyszeri belépést biztosító kódját, és amennyiben azt aktiválja az Ügyfélkapu felületén, ideiglenes regisztrálttá válik.

Az ideiglenes regisztráció maximum 30 napig él. Aki az űrlap elküldésétől számított 30 napon belül nem jelenik meg a Konzulátuson azonosítás céljából, annak ideiglenes regisztrációját és adatait törlik. Amennyiben ezt megteszi és a Konzulátuson aláírásával igazolja, hogy hozzájárul adatainak rögzítéséhez és használatához, ideiglenes regisztrációját hitelesítik, és létrejön végleges ügyfélkapuja.

Ideiglenes regisztrációval az elektronikus közigazgatási szolgáltatásoknak csak szűkebb körét veheti igénybe. Azt, hogy ideiglenes regisztrációval milyen szolgáltatást tud használni, nem az Ügyfélkapu rendszere, hanem maguk a közigazgatási szolgáltatók határozzák meg. Konzulátuson történő azonosítás után az elektronikus közigazgatási szolgáltatások teljes körét használhatja.

Belépés után elérhető szolgáltatások

eBérv szolgáltatások

Anyakönyvi kivonatok ügyintézés

Egyéni vállalkozói igazolvánnyal kapcsolatos ügyintézés

Forgalmi engedéllyel kapcsolatos ügyintézés

Adatszolgáltatás letiltása

TAJ-szolgáltatások

Nyugdíj e-ügyintézés

Foglalkoztatott bejelentése

Magánnyugdíjpénztári szolgáltatások

Elektronikus felvételi

Gépjármű-igazgatási ügyekkel kapcsolatos ügyintézés

Lakcímigazolvánnyal kapcsolatos ügyintézés

Nemzetközi vezetői engedéllyel kapcsolatos ügyintézés

Okmányiroda az interneten

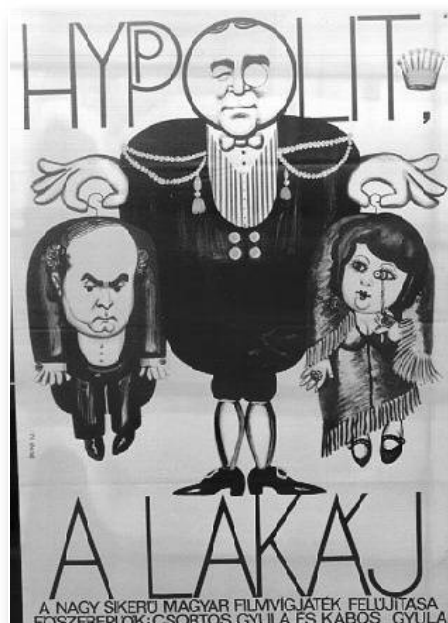
my ten favourite hungarian films

columnist: paul hallyen

HYPPOLIT, THE BUTLER

(HYPPOLIT, A LAKÁJ)

If ever there was a comedic cult classic in Hungarian cinema, then *Hyppolit, the Butler* is it. Originally released in 1931, it is as popular today, some 80-odd years later, as it was then. Some have argued that the film plays a similar role in Hungarian cinema as *Casablanca* does in the broader European cinema. Romance, wit, and music are key ingredients in the film and these coupled with the film's underlying parody of upper-class culture and mores, along with genuine comedy are some of the reasons for the enduring success of *Hyppolit*.

The plot of the film is straightforward: Mátyás Schneider, owner of a shipping firm, leads a good and prosperous life. When his snobbish wife hires a butler, Schneider's life is turned upside down. She hires Hyppolit who has served a count for 27 years. He immediately sets about establishing a new regime concerning etiquette, manners and furnishing. The Schneiders are newly wealthy, but used to ordinary middle-class manners. Now they have to put on evening-dress when having supper, Mrs Schneider has to undergo a rigorous diet, and Mátyás isn't allowed to eat his favourite dishes any more. Much of the humour in the film concerns Hyppolit's efforts to "re-educate" his employers in the ways and manners of the nobility.

The romantic subplot concerns the Schneiders' daughter, Terka. Like all good *nouveau riche* mothers, Mrs Schneider wants her daughter to marry for money and status. In this case it is Makács who has important connections which will help the Schneiders' growing business interests. But the path of true love is never smooth and Terka's heart belongs to the manager of her father's firm, István Benedek. No guesses as to how their romance works out at the end of the film!

And let's not forget the music. The film features the wonderful *Köszönöm, hogy imádtott*, (*Thank You for Adoring Me*), which is arguably the most popular song of any Hungarian film. Hyppolit also features another well known tune, *Pá, kis aranyom pá* (*Bye, Sweetie, Bye*) sung by Mimi, a "chorus girl" who seduces Mátyás in another of those loose subplots that make up the film.

But at heart the film is really a satire on the

will live as he chooses, Mátyás declares, "*And I'll eat onions with my goose. With everything. I'll eat onions with onions. And I'll eat fish with a knife. Two knives.*" Comedic gold!

The film was produced in the early days of "talkies", that is, films with sound. Produced only 5 years after the first full-length film to feature sound, *Hyppolit* was only the second fully-fledged talkie to reach Hungarian audiences. Interestingly, at that time there was a trend towards Hungarian-German co-productions and a German language version of *Hyppolit* was made at the same time as the Hungarian version. Known as *Er und Sein Diener* (*He and His Servant*), it was not a success.

Hyppolit has been released many times since it was first shown, including in July 1945, October 1956 (to commemorate 25 years of sound in Hungarian cinema), and again in June 1971, when it attracted some 1 million filmgoers. The current release has been restored and digitalised to near perfection by the Hungarian Film Archive and the Hungarian Film Laboratory. Like all films of that time it was originally produced on highly unstable and combustible nitrate film stock. Somehow a copy survived and this formed the basis for the restoration, which is now available on DVD and in Blu-ray formats. It is a joy to watch in such high quality format.

It may sound strange to say, but of all of the films in this series of articles, *Hyppolit* is the least Hungarian in nature. By that I mean it doesn't really deal with specifically Hungarian

manners of the *nouveau riche* and their desire to mimic the habits and mores of a lost and dying aristocratic way of life. Mátyás reluctantly goes along with the anachronistic regime imposed by Hyppolit, but finds it more and more suffocating and in the end rebels and confronts Hyppolit telling him to "get lost". The old order is restored and true love reigns as Terka and Benedek are engaged. Cue, "The End"!

To my mind the real star of the film is not Gyula Csontos, who plays, Hyppolit but Gyula Kabos who plays the long-suffering Mátyás. He is genuinely funny and he delivers his lines with a dryness and wit that can still make you laugh out loud. For example, in the final scene when he tells Hyppolit he has had enough and

topics or issues. The themes are universal: class, romance, music and being true to one's origins, and told in a humorous manner. There is more than a touch of the PG Wodehouse, the English humorist who dealt with similar issues in an English context. Perhaps that is one reason why *Hyppolit* has been so enduring. Hungarians of every generation can enjoy this film without necessarily being attuned to the issues of the day at the time.

The lives of those involved in *Hyppolit* reveal much of Hungary's history in the twentieth century. Éva Fenyvessy, who plays the delightful and beautiful Terka (it is she who sings *Köszönöm, hogy imádott* in *Hyppolit*), continued in films before moving into another successful career in Hungarian operetta, retiring in 1979 – forty years before passing away in 2009, at the glorious age of 98!

Gyula Csontos, who plays Hyppolit, had a successful career in film and theatre during the 1930s. He was, however, plagued by ill-health and a "self-destructive" lifestyle, according to one commentator. He died in August 1945

awaiting life-saving penicillin, another victim, ultimately, of the siege of Budapest. He is buried in Budapest's Kerepesi Cemetery.

Pál Jávör, who plays Terka's suitor, István Benedek, became perhaps the most important and sought after male film star of the 1930s. His good looks, easy and charming manner made him a natural for staple romantic lead

roles. But fame did not rest easy with him and alcohol played an all too prominent part in his life. He was also very outspoken and repeatedly clashed with his superiors. He suffered greatly during World War II, having been arrested by the Arrow Cross and spent time in prison in both Hungary and Germany. Eventually released after the war, he went to the United States but found little or no work and much bitterness. He yearned to return to Hungary and eventually did so in 1957. He found some work but his career never reached the dizzy heights of the 1930s. Health issues got the better of him and he died shortly after, in 1959, aged 57. Such was his popularity that tens of thousands attended his burial at the Farkasréti Cemetery.

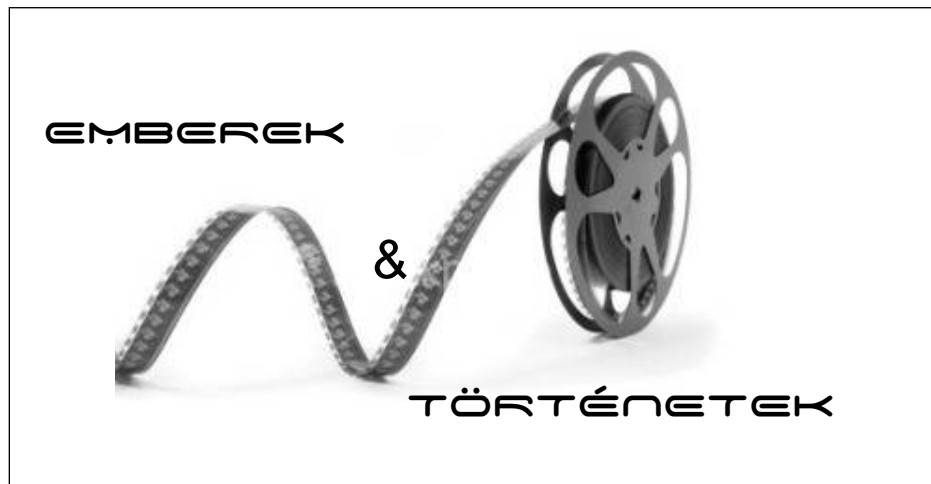
The director István Székely had a long career in film and television. He left for the United

States at the onset of World War II in 1939 and went on to produce mainly B-grade films such as the cult classic, *The Day of the Triffids*. He often changed his name and in the multitude of films and TV shows that he directed, he was variously known as Székely István, S.K. Seeley, Steve Sekely, Stefan Szekely, István Székely, Stefan Székely, Stephan Székely and Stefan Székely. Pleasingly, his last film, *Lila ákác* (*The Girl Who Liked Purple Flowers*), was filmed in Hungary in 1973 and starred Judit Halász and Bálint András (who featured in *Apa* (*Father*), the subject of my last article in this series). Székely passed away in 1979, aged 80, no doubt having enjoyed a well-deserved and content retirement in Palm Springs.

The saddest story of them all is that of Gyula Kabos. His career during the 1930s was prolific, to say the least. He is credited with starring in a staggering fifteen films during 1937 alone. While you can say this is a case of quantity over quality, he was nonetheless a highly successful comedic actor in Hungary during the 1930s. But history intervened in an all too familiar tragic manner. He left Hungary because of Nazism and arrived in the US in 1939. He hoped to emulate his success in Hungary but was ignored, much to his bitter disappointment. So much so, he committed suicide in 1941. But his memory is still revered amongst those in the grand tradition of Hungarian comedic theatre and cabaret. The well-known exponent of this tradition in post World War II Hungary, László Kabos, took his stage name in his honour. His body was eventually returned to Hungary and he is now buried in the Farkasréti Cemetery.

I plan to visit Gyula Kabos's grave when I next visit Budapest, as well as that of Pál Jávör, and quietly hum, in their honour, *Köszönöm, hogy imádott*. ■

BÚCSÚ VERA

Sampling a New Zealand Sauvignon Blanc in Budapest was where it all started for Vera Búcsú. Wines were a hobby, which she indulged with courses, but she earned her bread and butter at the American Chamber of Commerce, where she did everything from process visas applications to organise functions. Vera had a dream to explore and to do something new, something "untraditional" in terms of the expectations her surroundings placed on her. She and her partner Laci, a ship builder, decided where better to do this than New Zealand. Vera spoke good English, but Laci had studied German at school, so it was a struggle when they first arrived. After intensive searching for opportunities they started working at a fish 'n chip shop in Auckland, all the while trying to find an opening in the boat building industry. The breakthrough came some three months later, when an impassioned last ditch effort letter to the country's best boat builder resulted in an interview, then a three-month probation period with a permanent job offer within two weeks. So Cambridge became Vera and Laci's new home.

Vera's dream to become involved in the wine industry had to be put on hold, but not for long because by chance she came upon an advertisement for a vineyard assistant just 20 minutes away at Judge Valley winery. Her background and the study she had done made her perfect for the job, which she loved while it lasted - in early 2009 the company went into receivership. It was during their first visit home to Hungary soon after, that another chance connection saw Vera contracted to write a series of articles about Australian and New Zealand wine cellars for a Hungarian wine magazine. The success with these articles led Vera to write others and eventually, over the period of a year, a book's worth had accumulated. Supported by the Kogart Rendezvényház, Vera ended up illustrating the book herself. It was published under the title of Erotokulinária by Judit Endrei Publishers and in Braille at the same time, becoming part of the curriculum on contemporary literature at the Hungarian Federation of the Blind and Partially Sighted.

As for SenseS – The Radio Show on Community Radio Hamilton (Free FM Radio), this weekly show of Vera's has been on air now for some 18 months. She has interviewed numerous celebrities and non-celebrities over the 79 shows to date,

including the likes of György Habsburg and Sir Ian McKellen. At the same time, Vera is studying for a Bachelor of Media Arts (Honours) at Wintec and continuing to work alongside Laci building kayaks at Wicked Kayaks (ref. Magyar Szó no.107).

Vera is often reminded of her mother's saying "Sometimes you need this much luck in life..." And to that she adds "Quitters don't win, Winners don't quit." – hers is an apt example.

Az én történetem lassan indul és lassan is folytatódik. Az indulásról döntenem, azt hiszem, könnyű volt. Felfedezni, változtatni vágytam. Megtapasztalni és megkóstolni valami újat és kipróbálni azt, hogy vajon lehetséges-e egy picit letérni a társadalmi elvárások, szülők, barátok, ismerősök által kitaposott és, ha nem is jónak, de élhetőnek tartott útról lelépni, és ha meg bizonytalan is, a saját álmaimat követni.

Az ide-út számomra egy korty új-zélandi Sauvignon Blanc-kal indult, hogy én engedtem ki abból a palackból a szellemet, vagy az szabadított ki engem, azt hiszem örök kérdés marad.

Történt ugyanis, hogy abban az időben, amikor Budapesten éltem, a munkám mellett szinte minden időmet a borok és a borkultúra megismerésével töltöttem. Ez persze nem azt jelenti, hogy üres borozással töltöttem az időmet, sokkal inkább azzal járt, hogy bortanfolyamot fogyasztottam bortanfolyam után és szabadidőmet legszívesebben a – néha meglepően száraz – borászati szakirodalomba merülve töltöttem. A munkámnak akkor sajnos semmilyen köze nem volt ehhez a szenvedélyemhez, ezért kénytelen voltam csak úgy tekinteni rá, mint hobbi. Ugyanakkor minél többet foglalkoztam vele és minél jobban kitárult a világ a borok történetén keresztül, annál jobban tudtam, hogy egyszer, ha nagy leszek, ezzel a hol értett, hol félreértett nedűvel szeretnék foglalkozni.

Abban az időben az Amerikai Kereskedelmi Kamaránál dolgoztam, ahol a vízum ügyintézésről kezdve a rendezvényszervezésig minden az én asztalomon landolt. A munka érdekes volt, mégis úgy éreztem, hogy ha maradok, akkor véglegesen és visszavonhatatlanul leteszem a voksomat egy olyan életforma mellett, ami az egyre hosszabbodó hétköznapiakhoz, a határidőnapló bejegyzéseihez és megbeszélések véget nem érő láncához vezet.

Nekem ugyanakkor ott voltak az álmaim. Ezért párommal, Kertész Lacival, aki a Wicked Kayaks-sal kapcsolatban szerepelt egy korábbi Magyar Szó kiadásban, úgy döntöttünk útra kelünk és megnézzük, mit tesz nekünk a Mikulás a világnak ebbe a távoli csizmájába. Biztos vagyok abban, hogy bármelyik bevándorlás szakértő lebeszélte volna bennünket arról, hogy nekivágjunk az útnak. Egyikünknek sem volt sem munka ajánlata, sem munkavállalási engedélye. Lacinak volt ugyan több éves hajóépítő szakmai tapasztalata, de akkor még nem beszélt a nyelvet. Nekem pedig, mint diplomás „Kulturális menedzser”, fehér galléros végzettségemmel és szakmai háttérrel, elég nehéznek bizonyult az indulás.

Tisztában voltunk azzal, hogy eleinte nem lesz könnyű, hiszen itt álltunk, a világ másik végén, két bőrönddel a kezünkben, amiből sajnos egyik sem ropogós bankókkal volt kitömve, úgyhogy landolás után szinte azonnal neki is láttunk munkát keresni. Néhány nap és sok-sok keresgélés után egy aucklandi „Fish and Chips”-ben álltunk munkába. Laci készítette a hamburgereket, én halat és krumplit sütöttem, és persze foglalkoztam a vendégekkel. A pultról szalvétát, a pult alól pedig önéletrajzot osztogattam a vendégeknek, hátha a halon kívül, arra is ráharapnak.

Három hónap és rengeteg próbálkozás után nagyjából láttuk, hogy a letelepedéshez szükséges papírokat Laci hajóépítő tapasztalatával fogjuk megkapni, úgyhogy irtunk az ország összes hajóépítő cégének. Először csak a kisebb, Auckland környéki cégeknél nézelődtünk, nem sok sikerrel. Utána a levelek egyre messzebb és messzebb utaztak a címzetek felé, amikor pedig sehonnán nem érkezett pozitív válasz, irtunk egy hosszabb, szívhez szóló levelet az ország és a világ egyik legjobb hajóépítő cég tulajdonosának. Vesztenivalónk nem volt, időnk pedig annál is kevesebb. Nem kis meglepetésünkre pozitív válasz érkezett pedig akkor már csak titkon reménykedtünk benne, hogy sikerülhet. Másnap elmentünk az állásinterjúra az ország talán legmeghatározóbb evezős hajókat építő vállalkozásához. Kérdeztettek bennünket az életünkről, a háttérünkről, a szakmai tapasztalatokról is persze, de szerintem sokkal fontosabb volt, hogy milyen alpanyagból lettünk mi gyúrva. A főnök először három hónap próbaidőt kötött ki, de pár hét után

jelezte, hogy Laci megkapja az állást és kezdtük intézni a papírokat.

Az első két év munkavállalási engedélye, újabb két évre nyúlt, majd a következő alkalommal megkaptuk a rezidensi státust is, amit talán mondanom sem kell az itt élőknek, micsoda megkönnyebbülés. A tudat, hogy az ember elkezdhet igazán hosszú távra is tervezni, építkezni.

Az én végzettségem sajnos nem volt ennyire kelendő az elején. Ráadásul a Cambridge-nek is otthont adó Waikato régió nem kifejezetten a borászatáról híres. Bár nem tettem le az álmaimról, az élet úgy kívánta, hogy ideiglenesen csak mint felszolgáló foglalkozhattam a borokkal, hol értő, hol értetlen vendégekkel. Egyik nap észrevettem egy álláshirdetést, hogy szőlész-borászathoz értő alkalmazottakat keresnek egy Cambridge-től mindössze 20 percnyi autóra lévő szőlészetében. A kis gazdaság, Judge Valley, egy három hektáros területen működött nem kisebb küldetéssel mint, hogy itt, a Waikato szívében, Bordeaux-i jellegű vörösborokat honosítsa meg. Természetesen kapva-kaptam az alkalmon és azonnal jelentkeztem. A borászat tanulmányozásával töltött idő hasznosnak bizonyult és elnyertem az állást. A szőlőben a munka kemény, de gyönyörű volt. Nem bántam a korai keléseket és hogy estére sajogtak a tagjaim a kétrét görnyedéstől, metszőöllő egész napos csattogtatásától és az összes apró munkától, ami egy ekkora vállalkozással jár. Sokat beszélgettünk a „szakmáról” a tulajdonossal, a honnanról a hovára és a hogyanról. Új-Zéland borok területén elért sikere egyedülálló, Európa szellemi és kulturális hatása tagadhatatlan, én pedig csak szerencsésnek tartottam magam, hogy van szerencsém mindkettőbe belekóstolni. A Judge Valley borászat is valahol a két világ metszetében kereszte a borbani igazságát, hátrát is volt lehetősége az, hogy akcentusom hátrányból előnyé lépett elő, én pedig szőlőmunkásból, a pincészet borszakértőjévé. Ezzel nagyjából egy időben kezdtem a londoni székhelyű Wine and Spirit Education Trust képzéseire járni, bízván abban, hogy a kis szőlőbirtokkal együtt fejlődöm majd. Sajnos a pincészetet elég hamar maga alá gyűrte a gazdasági válság és kénytelen volt csődeljárást indítani.

Ekkor érkezett el a pillanat, hogy egy év után először hazalátogattunk a családhoz. Én új

lehetőségek után kutattam. Az egyik otthoni boros ismerősömön keresztül megtudtam, hogy egy otthoni borászati magazin Ausztráliában és Új-Zélandon élő helyi tudósítót keres. Azonnal jelentkeztem és megbeszéltük, hogy amikor visszaérkezem, akkor azonnal dolgozni kezdek egy, az új-zélandi borászatokat bemutató cikksorozaton. Hamarosan elkészült az első, húsz oldalas, négy pincészetet bemutató cikksorozat és izgatottan vártuk a visszhangot. Legnagyobb meglepetésemre, a következő számban a teljes anyag leközlésre került. Rengeteg pozitív visszajelzést kaptam és újra éreztem, hogy az út amin járok helyes. Cikk cikk után született és hamarosan új-zélandi tudósítóként emlegetett az impresszum. A boros cikkek mellett, lassan elkezdtek gyűlni más írások is. Egy hirtelen ötlettől vezérelve egybe rendeztem őket és elküldtem egy otthoni író-kritikusnak. Sose lehet tudni. A válasz rövid volt, velős és minden várakozásomat felülmúlóan pozitív. Onnantól olyan érzés volt, mint amikor Alice repül lefelé a Nyúl Úrfi barlangjában. Egy év alatt elkészült a teljes kézirat, Erotokulinária címen. A kéziratot elküldtem a Kogart Rendezvényház kuratóriumának, akiknek a kulturális mottójuk és hitvallásuk így hangzik: „A gasztronómia és a művészetek háza”. A verses és prózai formában megírt gyűjteményem gasztronómias vonala tagadhatatlan volt, a „művészeti” minőségével kapcsolatban viszont korábbi tapasztalatok híján képtelenség volt dönteni és úgy gondoltam, hogy még egy megmérettetés nem árt. Az írások Fertőszögi Péter, a kuratórium művészeti vezetőjének a kezébe kerültek.

Közben próbáltam keresni egy olyan művészt is, aki elkészíthetné a könyvhöz az illusztrációkat is. Rengeteg művésznél és magát művésznek kiáltóval beszéltem és még több, az írásokra készült rajzot, festményt, grafikát néztem meg és küldtem tovább. De ezek sem engem sem a Kuratóriumot nem győzték meg. Nem könnyű szívvel és elmondhatatlan félelemmel végül arra az elhatározásra jutottam, hogy megpróbálkozom magam a képi világ megformálásával. Számtalan elrajzolt papír és ceruza után végül úgy éreztem, hogy az elkészült képek úgy adják vissza az írásokat, hogy talán bekerülhetnek a könyvbe. Legnagyobb meglepetésemre ezzel a Kogart kuratóriuma is egyet értett és megkezdődhetett a kiadással kapcsolatos lőtás-futás, szervezkedés. Ehhez Endrei Judit könyvkiadója és a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége tár-

sult és két év izgalmas utazás után bemutatásra került az Erotokulinára című könyvem. Magyarországon elsőként egy időben nyomtatásban és Braille írásban is szerettem volna, ha megjelenik, így a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének oktatási anyagába is bekerült a kortárs irodalom oktatási anyagaként.

Így visszagondolva nehéz eldönteni, hogy a könyv maga, vagy csak a tudat, hogy „bennfentes kapcsolatok” nélkül, azzal amit leírtam és lerajzoltam sikerült megvalósítani egy álmomat, önbizalmat és hitet adott. Egy hirtelen gondolatától vezérelve lassan kicsit több mint másfél éve jelentkeztem a hamiltoni székhelyű Community Radio Hamilton (ma már Free FM Radio) stúdiójában, hogy ha lehetőséget kapnék, szeretnék egy kulturális és szórakoztató beszélgetős műsort csinálni. Az első – élő – próbák után, megkaptam a lehetőséget, és most, a 79. adás és több mint 50 helyi, külföldi, híres és kevésbé híres de annál inspirálóbb vendég után, lassan kezdem elhinni ami velem történik.

Az élet azóta is izgalmas mederben folydogál. Lacival továbbra is építjük a kajakokat és egyengetjük a Wicked Kayaks útját, miközben én újabb könyvtölteken dolgozom, szervezem az első könyvem angol nyelvű változatának kiadását, teljesen új illusztrációkkal, ami szintén kihívásokkal teli kalandnak ígérkezik. Emellett tanulok a Wintec Bachelor of Media Arts (Honours) képzésén és titkos vágyam, hogy az új-zélandi diploma megszerzése után... de ez titkos vágy, most még nem árulhatom el...

Hogy mit és hogyan is tanít és tanított nekem, magamról, magunkról, az álmokról, az akaratról, a sikerről, a kudarcról és a kitartásról Új-Zéland? Talán, hogy amikor a legnehezebb, akkor kell a legjobban hinni. Hogy tudjam melyik hang segít, melyik drukkol, melyik figyel érdeklődve és melyik az, ami elterelne attól, hogy hinni és álmodni tudjak, tudjunk. Tovább.

Lehet, hogy ez a „második életem” egy korty új-zélandi Sauvignon Blanc-kal indult, de amint az Bilbo Bagginsnál is történt a *Gyűrűk urában*: Amit aztán hétemféldes álmok követtek. A tarsolyomban pedig mindig ott szorongatom anyukám mondatát: Az élethez kell ennyi szerencse. Ezt szeretném odaadni mindenki kezébe, aki most olvassa ezt az írást. Quitters don't win, Winners don't quit. ■

living tradition:

GARDENS OF BUDA

- Krisztina Szegedy

It is said that Elizabeth, Queen of Magyars especially liked walking along the terraces of the Castle-Garden Bazaar bordering the historical royal gardens on the Danube side... And Hungarians really like the favourite places of their favourite Queen.

This famous building complex was constructed in the mid to late nineteenth century by Miklós Ybl, one of Europe's leading architects. It has been in a state of disrepair for more than a half century. The building complex is located at one of the most beautiful places in Budapest, near to the Tabán Park, the Gellért Hill and the Naphegy and is among the World's 100 Most Endangered listed building complexes.

The Castle-Garden Bazaar's reconstruction project was approved by the Government in 2011 and is planned to be finished in the year of the Ybl bicentenary in 2014. The reconstruction plans include building a parapet walkway around the palace, a deep garage for 130-140 cars, and a 1600 square metre underground cultural programme area. A moving walkway is planned next to the water carriers' stairway to connect the thus far isolated Castle with the Danube Bank. Some of the premises once used as ateliers will be made available to young artists free of charge, while the rest will be used as restaurants and cafés. The former Youth Park is planned to accommodate backpacker tourists with the likes of beer tents and cheaper restaurants.

The historical castle gardens still surround the Royal Castle District. One can walk in the parks and on the streets and terraces for hours on end and soak up the historical atmosphere everywhere. The castle gardens are partially privately owned, but there are several public gardens too. A few years ago wine grapes were reintroduced near the Széchenyi National Library by the local council.

Like the other gardens of Buda, the castle gardens have a special character of their own. The Gellért-hegy is the most "bourgeois"; in spite of being the most rocky, the Sas-hegy is still green and cheerful; the Svábhegy is the most elevated; the Rózsadomb together with Pasarét the most elegant; and the gardens of Óbuda probably the most bizarre.

Several parts of Buda's suburbs are environ-

mentally protected areas. Since the 12th century Buda has been a town of vineyards and wine. The whole Buda wine-district was named after Sas Hill. Sas Hill was once called King Hill, as the noble hunting parties rested here after royal hunting events. Later when the area became the property of the monks of Buda, the name of the hill was changed to Monk Hill, Priest Hill and God Hill. There is an interesting legend about its present name, "Sas-hegy" (meaning "Eagle Mountain"). In September 1686, when the Castle of Buda was taken back from the Turks, birds of freedom, that is, eagles flew towards the castle from this hill. However, it only received a Hungarian name during Gábor Döbrentei's renowned crusade in 1847, when most vineyard sites were blessed. According to László Siklóssy's "How was Budapest built?" the origin of the name is rather more prosaic. The author is of the opinion that it was simply misspelled. The German-speaking civic population of Buda had called this hill "Adelsberg", the "Hill of the Noble". Over time this was distorted to read "Adlersberg" and was eventually translated by Döbrentei as "Eagle Hill". Sas-hegy qualified as a nature conservation area in 1958. Its nature trail is open to the public in the weekends.

Another famous small nature conservation area is the Jókai Garden on Svábhegy in Költő Street. The magnificent garden was planted by the great Hungarian author, novelist and journalist Mór Jókai on a property at the place of a former quarry. Actually Jókai thought his literary works would be forgotten in a short space of time and so he became involved in gardening and created two famous gardens, one in Buda and one at Balatonfüred. He hoped people would enjoy sitting under the famous trees he planted for long centuries to come... His garden in Költő Street is also used as a central nature reserve for protected birds. The garden can be freely visited during the week.

Finally, my third favourite garden in Buda is located at the feet of Rózsadomb close to Óbuda. On the eastern slope of Rózsadomb, the Tomb of Gül Baba reminds us of times when the majority of Hungary was under Turkish rule. So it would not be seized by the Hungarian king, Suleiman I decided to invade the Castle of Buda in the spring of 1541. The

sultan entrusted the members of the Bektash Order to build an Islam religious centre close to the town before the arrival of the army. The members of the order were usually priests and dervishes, but occasionally they performed the tasks of soldiers too. Their leader was Gül Baba, who was well known for his piety, his poems, and his love of nature. According to legend, his name came from the rose he wore on his turban, but others believe that his name came from the piece of textile he wore on his dervish hat symbolizing mystic knowledge. After Suleiman I reached Buda in August, he asked the Queen to surrender peacefully; in exchange he offered the eastern half of the country. The Turkish army occupied the capital on 29 August 1541. On 2 September, while giving a sermon, Gül Baba died. There were several theories about his death: some said he was very old, while according to others he was wounded in battle and his death was his reward from Allah. His body was laid to rest in the garden of the tomb. A chapel was built a few years later. Since its consecration, the tomb has been a place of pilgrimage visited by pilgrims coming from long distances and in great numbers. The tomb is a very old and northernmost sacred place of Islam.

Buda was recaptured in 1686. After the Turkish left, the Jesuits took over the area including the tomb, which was consecrated to St Joseph and turned into a Christian chapel. The lead dome was taken off and a shingle roof was erected. Two oval shaped windows were opened on the wall. After the disintegration of the Jesuit order in 1773, the hillside was placed under the authority of the town. In 1914 the chapel was declared a historic monument and so began its renovation. The researchers found a body which was identified as that of Gül Baba. On 1 July 1915 the remains of Gül Baba were ceremoniously replaced in the ground and the grave was sealed. The restorations were completed in 1918 and the monument opened for Muslim pilgrims.

In WWII the building that surrounded the tomb was bombed, but it saved the tomb from serious damage. Restoration was carried out at the beginning of the 1960s: the dome was replaced and the two window openings were walled in. At the beginning of 1970s a terrace was built around the tomb.

By the beginning of the 1990s the condition of the tomb became critical. Tamás Pintér was entrusted with making restoration plans which were financed by the Turkish authorities. In the process of the restoration a portico was built, two fountains covered with marble, a real Turkish café and an exhibition space was established for Muslim tourists and pilgrims. The opening ceremony was held on 21 August 2000 and this distinctive place with its unique atmosphere and its rose garden has been open to the public ever since. ■

Vadászat Magyarországon

Retired electrical engineer István Haypál's lifelong passion is hunting. He begins his piece on hunting in Hungary by quoting Count Zsigmond Széchenyi, himself a great hunter, who described hunting as "The pursuit of game and forest murmurs, but more of forest murmurs". A hunter, who doesn't hold this to be true, is just a trigger-happy person, not a true hunter. In present-day Hungary just 20% of the land is forested. However, hunting grounds include the fields. The list of game that can be hunted in Hungary, be it in forests or in fields, is extensive – a paradise for people passionate about hunting. Hunting is, after all, a passion, not a sport. And indispensable from the hunter's side is the Hungarian vizsla.

Mi a vadászat? „Vadüzés és erdőzúgás, de több erdőzúgás.” Az idézet gróf Széchenyi Zsigmondtól származik, akit a vadászok a legnagyobb magyar vadász megtisztelő és örökös jelzővel illetnek. Szándékos az általános megfogalmazás, mert nem csak a magyar vadászok vallják ezt, hanem a világ összes vadásza. Nem túlzás ezt állítani, mert Ő szó szerint az egész világot bevadászta (Afrika, India, Ázsia, Kanada és egész Európa) és élményeit szigorú szakmai igényesség mellett, lebilincselő irodalmi stílussal tolmácsolta könyveiben, melyeket vadásznaplói alapján írt meg.

Magyarul megjelent művei: *Csui, Elefántország, Alaszkában vadásztam, Nahar, Két kecske, A szarvas selejtezése, Ahogy elkezdődött, Ünnepek, Hengergő homok, Denaturált Afrika, Szarvasok nyomában, Vadászat négy földrészen, Tróféáim bemutatkoznak*. Ezek a könyvek összesen több mint másfél millió példányban jelentek meg, a Csui pl. 10 kiadásban. Műveinek legnagyobb része angol és német nyelven is kiadásra került.

Elnézést kérek a kedves olvasótól a címhez képesti látszólagos kitérésért, de Széchenyi Zsigmondot megkerülni, ha vadásatról akarunk beszélni, nem lehet. Nem haszontalan már csak azért sem, mert a tőle vett idézet alapján a legegyszerűbb azt is meghatározni, hogy ki a vadász? Válaszoljunk hát akkor izi-

ben erre a kérdésre is, hiszen mégiscsak ő az egyik főszereplő az erdő és a vad mellett, ha vadásatról van szó. Az tehát a VADÁSZ, aki azt vallja és gyakorolja, hogy „A vadászat vadüzés és erdőzúgás, de több erdőzúgás”. Azért tartottam fontosnak ezt a fogalmat meghatározni, mert aki nem így gondolja a vadászok közül, az csak *puskás* ember.

Beszéltünk már a vadásatról, a vadásrról, de nem szövegtünk még az *erdőzúgásról*, pontosabban a magyar erdők zúgásáról. Ha szívünket keserűség mardossa is, az ember (a magyar) óhatatlanul a hajdani nagy Magyarországot erre gondol ilyenkor, amelyek egykoron a Felvidéken, a Kárpátokon és az Erdélyi Havasokban zúgtak. Manapság azonban meg kell elégednünk a csonka Magyarország erdeivel, amelyek a Mátrában, a Bükkben, a Zemplénben, a Cserháton, a Börzsönyben, a Pilisben, a Cserháton, a Bakonyban, Zalaiban, az Őrségben, Somogyban, Tolnában, Baranyában, a Duna és a Tisza ártéri erdeiben és a Nyírségi erdőkben zúgnak nekünk, magyar vadászoknak. Félve és gyorsan leírok ide egy adatot, mert az átlag-olvasó nem szereti az ilyesmit: a jelenlegi csonka Magyarország erdőszültsége mindössze csak 20%.

Vadászni azonban nem csak az erdőben lehet, hanem a mezőn is. Igaz, hogy ott nem zúg az erdő, de sárgán tündöklök a repce-tábla (benn a vörös-csuhás őzbakkal), szókén hullámszik a búzamező, az erdőszél felé nyúló gazos gabonatarlón mindig felbukkanhat vaddisznó, róka, mezei nyúl, őz, szarvas. A lábon álló kukoricatáblákban (melyek esetenként erdőnyi kiterjedésűek) mindig van vaddisznó és szarvas, az aratás utáni tarlót (amely sok helyen télire is kint marad) szinte minden vadféle látogatja.

Meg sem említettem még a fagyos, hófúta szántásokat, a zizegő nádasokat és a deres vetéseket, ősgyepeket, az akácos, nyárfás fasorokat és a rekettyéseket, bokröfölköket. Nem csak az erdőben lehet tehát vadászni!

Igen ám, de majd' elfelejttem, hogy ha a magyarországi vadásatról szeretnék egy kis betekintést adni, akkor elengedhetetlen felsorolni, hogy mire is – is lehet nálunk vadászni. Nagyvadfajok: gímszarvas bika, tehén, üdő,

borjú; dambika, tehén, üdő, borjú; őzbak, suta, gida; muflon kos, juh, jerke, bárány; vaddisznó kan, koca, süldő, malac; szikszarvas bika, tehén, üdő, borjú. Apróvadfajok: mezei nyúl; üregi nyúl; fácánkakas, tyúk; fogoly; nyári lúd, vetési lúd, kanadai lúd, nilusi lúd, nagy lilik; szárcsa, tőkés réce; örvös galamb, balkáni gerle. Egyéb apróvadfajok: róka, aranyasakál, nyest, pézsmapocok, nyestkutya, mosómedve, borz, házi görény, dolmányos varjú, szajkó, szarka.

Aki tehát szeret vadászni, és van rá ideje meg pénze, hódolhat Magyarországon is szenvedélyének. Mert *szenvedély ez és nem sport*, bár dilettánsok annak titulálják, de ebbe itt és most nem megyek bele, mert messzire visz és soká' tartana.

Nem esett még szó a vadászati módokról, szokásokról, szervezeti formákról, hagyományokról, társasági életéről, vadgazdálkodásról, vadászetikáról, stb. Ezennel ünnepélyesen kijelentem azonban, hogy ezzel most nem untatom a nyájas olvasót. Egy dologról azonban nem tudok hallgatni a vadászzal kapcsolatban: a vadászkutyáról. Ez is külön fejezetet érdemelne, ezért hát igyekszem visszafogni magam. „*Eb a vadász kutya nélkül.*” Mondja a vadászok közmondás, de akkor még semmit sem mondtunk el a lényegről, különösen akkor nem, ha történetesen egy magyar vizsláról van szó. Vadászati szempontból le kell szögezni, hogy a magyarországi vadászatokhoz ideális, mert igen sokoldalú. Apróvad vadászatánál nélkülözhetetlen, illetve ha tényleg élvezni akarjuk a vadászatot, vigyük magunkkal. Nagyvad vadászatánál is jól használható.

De hát a kutya nem csak a vadászatokon társa az embernek, hanem otthon is. Na és e tekintetben sincs párja a magyar vizslának, mert nem csak társ, hanem családtag, házörző, okos, sőt intelligens, feltétel nélkül hűséges, gyerekszerető, kommunikatív, (néha azért örültem, hogy nem tud beszélni) na és szép, sőt gyönyörű... Tudták, hogy 2011-ben a szokásos éves kutya világszépség versenyen Londonban egy magyar vizsla nyerte?!

Egy közmondás, ha már kutyáról van szó: „Kutya nélkül is lehet élni, de minek?” Még valami: Durell világhírű etológus szerint: „Nincs meghittebb kapcsolat ember és állat között, mint egy szuka kutya és a gazdája között.”

Nem tudom említettem-e: én egy magyar vizsla szuka boldog gazdája vagyok.

Haypál István

Haypál István nyugdíjas villamosmérnök, a Budapest melletti Budaörsön él családi házban, egy fedél alatt gyermekeivel, unokáival. Esmélése óta a vadászat tölti ki gondolatai nagy részét. Másik nagy életszenvedélye a sport. A családján kívül az irodalom és a barkácsolás színesíti napjait. - Szerk.

KÁNYÁDI SÁNDOR

(1929 -)

"kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám"
József Attila

1929. május 10-én (anyakönyv szerint 11-én) született Nagyalambfalván, Romániában (Hargita megye), székely földműves családban. Édesapja Kányádi Miklós gazdálkodó. Édesanyját, László Juliannát korán elveszíti (1940 karácsonyán halt meg). Az elemi iskola öt osztályát szülőfalujában végzi. Utána Székelyudvarhelyen tanul: 1941 és 1944 között a református kollégiumban, majd 1944–45-ben a Római Katolikus Főgimnáziumban, 1946–50-ben a fém- és villamos ipari középiskolában.

Költőként Páskándi Géza fedezi fel, 1950-ben a bukaresti Ifjúmunkás című lapban közli első versét, majd a kolozsvári Utunkban is megjelenik. 1950 ősztől él Kolozsvárott. 1950-től fél évig a kolozsvári Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskola hallgatója, majd a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Nyelv- és Irodalomtudományi Karán tanul, 1954-ben itt szerez magyar irodalom szakos tanári diplomát. 1955-ben jelenik meg első verseskötete, a Virágzik a cseresznyefa.

1951–52-ben az Irodalmi Almanach segéd-szerkesztője, s közben néhány hónapig az Utunk munkatársa is. 1955 és 60 között a Dolgozó Nő, majd 1960-tól nyugdíjazásáig, 1990-ig a kolozsvári Napsugár című gyermeklap szerkesztője.

1958-ban megnősül, felesége Tichy Mária

Magdolna tanár, szerkesztő. Két gyermekük születik: Zoltán Sándor (1962) és László András (1971).

Tevékenyen részt vállal az irodalmi életben, iskolák, könyvtárak, művelődési házak állandó vendége Romániában, majd Magyarországon és a környező államok magyar lakta településein. 1956 októberében-novemberében a Romániai Írószövetség küldöttként a Szovjetunióba utazik, ellátogat Leningrádba, Moszkvába és Örményországba. Először lépi át a román-magyar határt, de Magyarországon csak átutazik. 1967-ben utazik először nyugatra, Bécsben megtartja a Líránkról Bécsben című előadását, 1969-ben Székely Jánossal, Békés Gellérttel részt vesz a Bolzanói Szabadegyetemen, itt megismerkedik Cs. Szabó Lászlóval és Szabó Zoltánnal. 1971-ben a Pen Klub meghívására Sütő Andrással Norvégiába és Svédországba utazik. 1973-ban Püski Sándor meghívására Sütő Andrással, Farkas Árpáddal, Domokos Gézával és Hajdú Győzővel az USA-ba és Kanadába látogat. 1984-ben hosszabb észak- (Kanada, USA) és dél-amerikai (Argentína, Brazília) előadó körúton vesz részt. 1992-ben Izraelben mutatja be erdélyi jiddis népköltészet-fordítását.

1987-ben meghívják a rotterdami nemzetközi költőtalálkozóra, nem kap útlevelet, ezért tiltakozásul kilép a Romániai Írószövetségből.

A Magyar Művészeti Akadémia tagja. Számos kitüntetéssel elismerik, köztük Kossuth-díj (1993), Herder díj (1994), Magyar Örökség-díj (1998), A Magyar Köztársasági Érdemrend Nagyeresztje (polgári tagozat) (2009). 2009-től a budapesti I. kerület díszpolgára.

Írói álneve: Kónya Gábor.

Kányádi Sándor organikusan alakuló költésze a hatvanas évek végére nyert stílust. Nem annyira versépítkezésben, verstechnikában, hanem világértelmezésben tisztázódik ekkorra valami nagyon radikálisan a költő számára, mely az 1979-es *Szürkület* kötetben válik nyíltan szembeszökvé. S ez leginkább éppen a Herbert által is említett, meghökken-tőnek és provokatívnak tetsző kifejezéssel, az önként vállalt provincializmussal írható le. A

kötet legfontosabb üzenete ugyanis a szülőföld szeretetének parancsa lesz. A szülőföldé, mely nem elvont eszme, hanem a mindennapok valóságából, az emlékekből, az átöröklött hagyományokból formálódott, földrajzilag is behatárolható területen megvalósuló táj-kultúra-ember egysége. A költő pedig nem tett mást – ahogy mondani szokta –, mint leírta, amit látott. Csakhogy amit meglátott, és ahogyan leírta, abból a 20. század második felének legjelentősebb erdélyi magyar költői életműve és az egyetemes magyar irodalom kimagasló értéke született.

A költő új versei még a mai, fáradt poszt-kor-szakban is az irodalmi élet eseményei, s különösen azok voltak, revelációszerűen hatottak a hetvenes-nyolcvanas években. Tragikus, hogy az erdélyi magyar irodalom újabb kori reneszánsza és az értő magyarországi olvasók egymásra találásának ihletett, szép pillanata a nemzetiség létveszélyének idején történt meg, de vigasztaló, hogy a veszélyt az erdélyi magyar irodalom érvényesen meg tudta szólaltatni, az apátiába süllyedt magyarországi közvélemény számára pedig a nemzeti sorskérdés gondolatát (Németh László) ekkorra ismét élővé tudta formálni a hazai irodalom közgondokat föl válláló része. Ezekben az évtizedekben tudatosult, hogy Trianonnal beteljesedhet a herderi jóslat a határon túli magyarságot illetően, hogy nem csupán búsmagyardokos virtus mondatja az aggódó, tragikus-pátoszos szavakat, de ténylegesen is eltűnhetnek milliós közösségek, például a romániai magyarság is.

Kányádi Sándor verseiben a várt Erdély szólalt meg, az értéktudat méltóságával és önértetével –, ezer szállal kapaszkodott a magyar irodalmi műveltség gazdag és sokszínű hagyományához, mégis meglepően friss hangon beszélt: költésze minden modern versépítkezése ellenére is zavarba ejtően hagyományos, és minden hagyományosságával együtt is meglepően modern volt, s az ma is.

Miért tagadnánk, annak idején talán jobban figyeltünk a fájdalmas üzenetekre, az erkölcsi felelősségvállalás megfeszülő példázatára. Arra, a magyar irodalom legjobbait mindig is jellemző magatartásra, amely a közösség szol-

gálátát, a szó és a tett egységét nemcsak valotta a legnehezebb időkben, de gyakorolta is. Százados értelmiségi mintákra talált a költő, Apáczai Csere Jánostól, Szenci Molnár Alberttől, az erdélyi peregrinusoktól kezdve a közteherviselés eszményét hirdető Petőfi Sándoron át a közgondokat fölvállaló Illyés Gyuláig. A 20. század a kételyek százada; szerepek, magatartások, régi értékek kompromittálódtak a totalitarizmusok és az ember általános elbizonytalanodása századában, sőt maga a nyelv is kétely tárgya lett –, de a költő megtalálta azokat a hiteles magatartásokat, szerepeket, a hagyománynak azokat az szárait, amelyek éltették, megtartották a nyelvi közösséget, s e magatartásokat, szerepeket a modern kor körülményei közt felújítva ismét élővé formálta.

Költészetének –, mely szorosan kötődik a romániai magyar társadalom valóságos sorsához, életkörülményeihez –, azonban a nemzeti lét bár meghatározója, de nem kizárólagos értelmezője. Bö évtizeddel a rendszerváltás után ma még tisztában látható, hogy a költő a „provincia” nyelvét emelte meta-világirodalmi nyelvvé, s ezen az egyszerre „provinciális” és egyszerre meta-világirodalmi nyelven vált képessé egyetemesen is költészetté formálni a huszadik századi ember legfontosabb kérdéseit, az ember egzisztenciális és ontológiai hazatalálásának elemi vágyát –, melynek része, számára legfontosabb része az erdélyi magyarság léte és sorsa. De költői világának közéletisége, életközelsége mellett (ellenére) még a diktatúra legtragikusabb évtizedeiből küldött „palackposta”-versek is első sorban nyelvi, formai gazdagságukkal, művészségükkel, merész kísérletezésükkel, virtuozitásukkal hívták föl magukra az olvasók figyelmét. És valóban, a „népi”, az „elkötelezett”, a „nemzeti sorsirodalom költője” hallgatónak vagy kimondott toposza mögött és fölött mindig ott a poeta doctus univerzalitása. Kányádi Sándor költészete – ahogy Csiki László fölfigyelt rá – mintegy megismétli a magyar irodalom törzsfelföldését: a népköltésztől, zsoltároktól, krónikás énekektől Petőfi, Arany Jánoson, Adyn, az erdélyi helikonistákon át a 20. század fontosabb stílusirányzataiig, egészen a posztmodern szöveg-irodalomig.

Az elmúlt században nem volt könnyű élni és embernek maradni Közép-Európában. A történelem túlságosan összeforrt az irodalommal, mert a történelem túlságosan brutálisan avatkozott be a nemzet, a társadalom, s így az egyes ember életébe is. Kányádi Sándor életét, költészetét is behatárolta a trianoni örökség, behatárolták a baloldali diktatúrák, de költészete minden tragikumával, fájdalommal együtt sem csak tragikus: belengi a derű, az ironia, a humor, a játék, a fanyar-vidám anekdotázó kedv, melyek együttesen minden társadalmi, történelmi tapasztalata ellenére is az élet igenlését, az egyetemes létbizalmat erősítik. De talán csak azért született nagy irodalom ebből az „élményanyagból”, mert sziklaszilárd fundamentumra épül. A „modern

ember” a „kételkedés korában” nehezen tudja elfogadni, hogy léteznek axiómák, arkhimédészi pontok. Kányádi Sándor költői világképe pedig eleitől axiómákra épül; a közösséghez tartozás axiómájára, az erkölcsi felelősség axiómájára, a világban való otthon-lét axiómájára, majd pedig megerősíti a lét transzcendens fundamentumának axiómájának az igényét is. A bizalom, hogy világunkban helyreállhat az erkölcsi világrend, kezdetektől nem változik, még ha drámákkal, tragédiákkal viselős is a hit, az erkölcsi meggyőződés vállalása, majd végül ontikus belátása.

Költészete talán minden lényeges ponton szemben áll korának uralkodó eszméivel, stílusával, világértelmezésével –, de ez nem azt jelenti, hogy elfordulna, ellenkezőleg, a legfontosabb, leginkább neuralgikus pontokon veszi föl a szálakat, és provokatívan viszi tovább. A 20. században a népképviselői költészet hitele megrendült – Kányádi Sándor a prédikátori szerephez nyúl vissza; a modern líra a személytelenséget és az absztrakt tárgyiasságot abszolutizálja – a leíró tárgyiassághoz, szociografikus hűséghez tér vissza; a 20. századi irodalom eltávolodik az olvasótól – arra törekszik, hogy versei mondhatók, sőt énekelhetők legyenek; az személytelenítéssel és elszemélytelenedéssel szemben az emberi találkozás biológiai szintjére helyezi a hangsúlyt; a szavak és az írás inflálódása idején mintegy leépíti saját költészetét, egyetlen könyvet ír; az önadminisztrálás és önmitosz képzés korában egy negatív ellenmitoszt valósít meg, stb. A hagyományt, a folytonosság szálait veszi föl, s divatokra látszólag ügyet sem vetve, mégis, korszakonként beépítve az új stílusok eredményeit, hoz létre új stílust: a folytathatóság stílusát.

Költészete töretlenül hiteles: megformált-ságban, nyelvében, versszerkesztésében sohasem haladta vagy előzte meg azt a szintet, melyet érzelmileg, gondolatilag birtokolt. Költészetében, megformáltságában idegen, vagy fél-idegen felségvizekre sohasem hajózott, mindenkor az általa teljességgel birtokba vett világról írt, arról, amelyikben teljességgel otthon volt. Az ív, amit megtett, talán példa nélküli: a 19. században gyökerező líra szinte észrevétlenül válik huszadik századivá, a falusi, paraszti világ európai horizontúvá, egyetemessé; az egyszerű élménylíra bölcséleti, lét-filozófiai költészetté. ■

Pécsi Györgyi

Források: www.pim.hu,
<http://www.litera.hu>

Előhang

*vannak vidékek gyönyörű
tájak ahol a keserű
számban édessé ízesül
vannak vidékek legbelül
szavak sarjadnak rétjein
gyopárként sziklás bércein
szavak kapaszkodnak szavak
véremmel rokon a patak
szívemben csörgedez csobog*

*télen hogy védjem befagyok
páncélom alatt cincogat
jeget-pengető hangokat
tavaszok nyarak őszeim
maradékaim s őseim
vannak vidékek viselem
akár a bőrt a testemen
meggyötörtén is gyönyörű
tájak ahol a keserű
számban édessé ízesül
vannak vidékek legbelül*

(1982)

Egyszerű öröm

*Öröm már az is, ha a Nap
bőkezőbb, mint a tegnapi,
egy kis langymeleg, annyi csak,
hogy az ereszt jégcsapjai*

*fölengedjenek egy kicsit,
s meghervadjon a jégvirág,
hogy elláthass a sarokig,
csak a sarokig legalább,*

*s máris meglegyint a remény,
véred is enged, csörgedez,
jeget-pengető hangot ad;*

*ennyi kell, egy kis enyhe fény,
és amíg csöppög az ereszt,
indulót vacog a fogad.*

(1965)

Hallucináció

*Petőfi székelykeresztúri
szobrának leleplezése után
miután a szobrot nagy tapsok
közepette leleplezték s az
elvonuló hivatalosságoknak utat
engedve közelebb nyomult a
kordonon kívül szorított nép
hogy ne csak tekintetével de
tapintásával is birtokba
vegye bronzba-öntött nagy fiát
menjete haza suttogta valaki
mintha maga a szobor suttogta
volna menjetek menjetek ne
tekintsetek föl reám járjatok
lesütött szemmel előttem mindaddig
amíg tekintetünk nem találkozhat
most menjetek haza békességgel
oszoljatok oszoljatok oszoljatok
kapkodtuk a fejünket hogy honnan
ez a hang de az ünneplőbe öltözött
rendőrök csak mosolyogtak és
tréfálkozva kötötték szakszerű
nyalábokba az imént még
kordonként feszülő köteleket*

(1973)

HUNGARIAN POETS

SÁNDOR KÁNYÁDI

(1929 -)

Sándor Kányádi was born in 1929 in the small Transylvanian village of Galambfalva to a family of farmers. Since 1950 he has lived in Kolozsvár (Cluj-Napoca) Romania. A graduate in Hungarian philology from Bolyai University, he has served as editor on a number of Hungarian-language journals and magazines. Since his first book of poetry appeared in 1955 he has published over a dozen volumes. His translation work includes both Saxon folk poetry and Yiddish folk poetry from Transylvania – in bilingual volumes – as well as contemporary Romanian poets and the major German and French poets of the 19th and 20th centuries. He is the recipient of the Poetry Prize of the Romanian Writers' Union and the Kossuth Prize in Hungary, the preeminent literary awards of their respective countries, the Austrian Herder Prize, and the Central European Time Millennium Prize (2000). Kányádi now divides his time between Budapest and his cottage in the Transylvanian countryside.

Kányádi sees in poetry a vital link to his fellow sufferers, a fraternal bridge of words, that spans culture and time. His own work has been translated into many languages, including English, German, French, Romanian, Finnish and Estonian. His is a socio-therapeutic poetry of immense importance, preserving national cultural identity in the face of non negligible odds. He alternates between the traditional rhymed couplet and stream-of-consciousness cast in free verse form, also experimenting with shamanistic rhythm, a recurrent element of folklore over the past millennium. His masterpiece *All Souls Day in Vienna* [*Halottak napja Bécsben*], in which he laments the fate of Hungarians scattered throughout the world, is a symphony in words, drawing together the past, the present and the future, as the poet listens to Mozart's *Requiem* in a church in Vienna.

All Souls' Day in Vienna

*One of these days it will be you
braided into a splendid wreath
all strange and cold as these Vienna
pavements are strange and cold beneath
away you'll trundle like a tram
the tracks will curl up in your wake*

*a dandelion stares
between the flagstone squares*

you walk this pavement but who cares

*My back against a column
I stood listening in the whitewashed
augustinian abbey church
I listened to the requiem*

*Because he is the most forlorn
who hasn't anyone to mourn
his wine is foul his teardrops sting*

*his candle is just smouldering
alone abandoned he must stand
a single flower in his hand
because he is the most forlorn
who hasn't anyone to mourn*

*They say a tempest was blowing hard
the skies crashed down on the old graveyard
pit and paths were an open drain
the bearers were blinded by the rain
soaked to their waistcoats through and through
seen by none but they say it's true
pitching and rolling as anchored ships
the graves were a-dance with swaying hips
with every mouse-hole a gurgling spout*

the coffin could well have floated out

*from the danube seaward
out to the ocean
from the danube seaward
out to the ocean*

*the coffin sails on
the canvas is music
the coffin sails on
the canvas is music*

*Get out you little ginger fatso
the button-nosed chorus girl threatened to kick
and wolfgang amadeus mozart
even redder after this humiliation
slank away from the dressing room
madam could not wait here any longer
the carriage will soon return
bowed and scraped the czech doorkeeper
and wolfgang amadeus mozart
went outside into the street
and he gazed at the firmament
where the rising waves of the music
had just begun to lap around the stars
and wolfgang amadeus mozart
gave his brow a mop
and set out on foot*

*from the danube seaward
out to the ocean
the coffin sails on
the canvas is music*

*What thoughts must god have in his mind
when neutered singers sing his glory
nothing but neutral voices neutered
neutered neu-u-u-tered*

*They say and it says in the histoire de la musique
encyclopédie de la pléiade for those by the way
who may not understand it in french
my friend rudi schuller of number ten vasile alecsandri
in kolozsvár would gladly provide a hungarian
german or romanian version of the passage which
quotes great travellers les grands voyageurs who
report
that the natives of the most godforsaken les plus loin-
taines
civilisations who take no interest whatsoever
in the tom-tom sounds of the neighbouring tribe
pricked up their ears to the music of mozart
and to nothing else*

*In pure white churches
a pure white prayer
read my riddle read it*

*in dark black churches
a dark black prayer*

*read my riddle read it
in pure white churches
a dark black prayer
read my riddle read it
in dark black churches
a pure white prayer
read my riddle read it
and god in his wisdom
may graciously heed it*

*Grubby little laddies
conceived in boozy vapours
gaze from a pocket-size yard
shared with gagging geese
with clucking pullets
with lousy chickens
and scabby piglets
they gape in a group
as machines faster than sound
are sweeping across the horizon*

*alight oh world
hold tight oh world
we'll never catch up with you*

*My back against a column
I stood listening in the whitewashed
augustinian abbey church
I listened to the requiem*

*Dies irae dust and ashes
pitchforks clash and lightning flashes
pay good cash for false eyelashes*

*dig those ditches fire bury
dig those ditches fire bury
dig those ditches fire bury*

*when that day is drawing nigher
blazing clouds will light a dire
cataclysmic forest-fire*

*we saw fires grimly grazing
city-burning fire-raising
deep in hell the ovens blazing*

*dig those ditches fire bury
dig those ditches fire bury
dig those ditches fire bury*

*but the judge is hesitating
sin mates sin proliferating
how much longer are we waiting?*

*we are held without a trial
will our punishment be final
or bring us a new reprisal?*

*dig those ditches fire bury
dig those ditches fire bury
dig those ditches fire bury*

*we are riddled by confusion
shall we trust in absolution
or the final retribution*

*On the second of june nineteenhundred and forty-four
at the carpetbombing of nagyvárad a mother
lost four lovely children under the rubble
two four six and eight
years old when they were killed
recites my wife every year when she gets
this far with setting the calendar
this is her peace-poem
who bears the guilt for those who fell
the winners or losers? hard to tell*

beginnings and ends all lead to hell

*I realize that nowadays
the hands are slow to give a shake
the old-time friendly give and take
has dried into an empty gaze*

*the first few words cause little harm
but sentences turn fairly rough
with intimations of alarm
and aggravation - soon enough*

shake hands with me once more good friend
and share a brotherly embrace
before I meet my stupid end
before you land flat on your face
Your majesty my gracious king
accept my candle-offering
son of kolozsvár's fair city
I bring this bloom and beg for pity

hell and heaven trust you heed you
plead on our behalf we need you

Our king your royal grace
stand up for us we pray
when on the milky way
you see him face to face

beg him to end that curse
that protocol of theirs
our problems our affairs
are getting worse and worse

if no one backs our case
then we must bite our tongue
man woman old and young
in fear and in disgrace

Küküllő-angara
maros mississippi
küküllő-angara
maros-mississippi

I will see my borough
he is not sure is he
will I see my borough
he is not sure is he

crumbling scattering forever
alive but scattering forever
chicago from csíkszereda
chicago from csíkszereda

Lord who art and who art not
feel for our unhappy lot
these prayers are nothing more

than childish tap-taps on thy door
cooing babbling overawed
hallowed by thy name oh lord

What are we what wretched race
why the blushing the disgrace
why are we so cruelly cursed
have we sinned worse than the worst

this would be the time to use
tough words like the ancient jews
to cross swords to plead with god
not just sulk and meekly nod

bartók bang your crashing scales,
flames are licking at your tails
ladybird fly away your house is on fire
the world is a furious funeral pyre

I was a man of thirty eight when lovely
and altogether rather nude christina
the styrian girl on the singerstrasse
invited me for just a drop of whisky
but look I'm poor my sweetest and a stranger
macht nichts she answered it's all souls' today
and so we had two doubles and two more
in the tiefengrab of old vienna
lives a lovely german girl susanna
was für ein gedicht
vier jahrhunderte alt
primrose cheeks adorn this young madonna
sweeter are her lips than holy manna
lancer sapper gunner
battle for her honour
but just tonight she turns down everyone
I would be your susanna free of charge
but it's all souls' and mourning must be done

no need to say much more about our business
she gave a kiss a dear one with a smack
and signalled that two schillings were plenty
for the cloakroom lady

And so with my back against a column
I stood listening in the whitewashed
augustinian abbey church
I listened to the requiem

We had a small yard and a field
to man or god we never kneeled
while eking out a modest crust
we never moaned and never fussed
just from habit we used to pray
to keep us out of the reaper's way

And do remember me as well
the shirt was dripping on my back
as lajos kossuth's when in exile
he pleaded with the ottoman turks
the shirt was dripping on my back
I too delivered quite a punchy speech
my dicky foot was wedged into the gate
I couldn't let him slam it in my face
and see my patient vigil come to nothing
the morning star
was still up in the sky
when I settled in front of his gate
for fear of missing him again
the shirt was dripping on my back
as poor lajos kossuth's must have done
I had one hand on the catch, my stick was clutched
by the other as my gullet by the words
I had to swallow
I must be delicate
or I don't achieve my purpose
and my thin little crop of hay rots away
just as last year's thin little crop of hay had done
that I had mowed along the field-path for a third share
along the field-path that used to be allotted
to the sexton in payment for tolling
as a protection against the storm this was
in addition to the bushel of wheat that was his due
from each and every house
the shirt was dripping on my back
as I begged his lordship the engineer
for a wagon
it's harvest time
every soul in the fields
the horses are idle
but still have to be fed
for the common good that thin little crop of hay
ought to be under cover
only the third is mine
one third of it

we shall see towards midday say
giddy-up you giddy-up
he swished the word at me
towards midday
my stick was itching to swish back in reply
but that would have put paid to my
thin little crop of giddy-up hay my shirt
you could wring it out on my back
as poor lajos kossuth's in exile

let it burn in the fire
or rot until doomsday

it's not his legs
his stick carries
my father
well in his seventies
humbled to the dust

Don't forget him I beseech you
you have died that he may reach you
do remember him oh jesu

when the day comes grant him comfort

but speak with him about your purpose
before you let your trumpets sound

Glaring brass petunias
with diamond dew-drops lined
the maestro slaps a floating cherub's
invitingly plump behind
the rippling mass tells misty tales
the soprano trills her piece
and graciously anoints me there
with otherworldly peace

misty halo aureole
giant pudding in the bowl
the milk flushes
the milk rushes
the milk gushes
what silky sweet
delight

that's all we need
we ask to eat
that's all we need
to sanctify the night

the rippling mass tells misty tales
you hear the distant talk
of claypot and kettle
the thought of kind buffaloes chewing the cud
reminds the milk
it's time to settle

Tu ești vapaie fara grai
de dincolo de matca mumii
you are a lonely flame beyond
the ever silent blessed womb i-
gnited by huge angels' wings
that touch the fringes of the uni-

verse oh bless me give me strength
to live here till my dying day
where murderous futilities
dissolve and die in dark decay

our times our eyes cannot perceive it
they'd have to seek it somewhere higher
the nest where I'll be saved from death
by a butterfly of fire

One of these days it will be you
braided into a splendid wreath
all strange and cold as these Vienna
pavements are strange and cold beneath
wie die glocken ihren schall verloren
the memories of joy soon fade away

Willy-nilly head or tail
we stop here as we are
they've cast a heavy veil
to hide our guiding star

though not a cloud is showing
we know that very soon
the stars will give up glowing
around the lonely moon

the cliffs and chimney-stacks
will fall like lumps of clay
the planet will relax
its wrinkles smoothed away

all we have set in motion
will mercifully cease
beneath our feet the ocean
will come to rest in peace

As church-bells lose their music to the winds so
my memories of joy soon fade away

little angels bring wine to my door
I want you to wean me from this world
I want to fly among the free

And then there will be nothing to follow
except floating as naked
as a hydrogen atom
but the ordeal of fear may still haunt
if by chance it may occur to them
to strip us of our last remaining
electron
this would at least
maintain some hope of a future ten or twenty
billion years away in expectation
of the resurrection
or of something similar

Translated by **Peter Zollman**

TEACH YOURSELF TO READ HUNGARIAN - WORD BY WORD

- Dr John Jamieson

John is a professional translator of non-fiction texts, working at NZTC International in Wellington. He attended a conference in Hungary in 1996, and fell hook line and sinker for Hungarian and Hungarians at that time. He now enjoys learning and reading

Hungarian, and is keen to pass that pleasure on to others.

Petőfi for beginners

Ősz elején

[first 3 verses of 6]

Üres már a fecskefészek
Itt az eszterháj alatt,
Üres már a gólyafészek
Tetejében a kéménynek ...
Vándor népe ott halad.

Ott a messzeség homályin,
Ott az égnek magasán.
Látom még, mint kis felhőket,
Vagy már nem is látom őket?
Csak úgy képzelem talán.

Elröpülnek, elröpültek,
Tavas s nyár vendégei,
És őket már nemsokára
A kertek s mezők virága
S a fák lombja követi.

The above has been my first encounter with a real Hungarian poem, and I have decided to take you all along for the ride (if there's anybody out there). As before, my method is to take the work word by word and show how the contextual meaning emerges from the dictionary entry plus the fascinating twists and turns of Hungarian grammar.

In the title, *Ősz* means "autumn", and *eleje* is "beginning". My usual dictionary didn't tell me this, but *eleje* looked to me like a possessive, i.e. *its* something or other, probably from *elő*, and a larger reference work duly gives *elő* as "fore". And because the *n* ending often means "at" (as we saw last time), the title

must be "Autumn its beginning-at", or, of course, "At the beginning of autumn".

Üres simply means "empty"; *már* is "already", but this word is used much more in Hungarian than in English, and is often best noted and omitted, or translated as "now". *Fecskefészek* is a compound of *fecske* and *fészek*, meaning "swallow" and "nest", so "Empty already (is) the swallow nest", or "The swallow nest is empty now". In the next line, *Itt* means "here" – note that *tt* as an ending often denotes **where** something is happening – , *az eszterháj* is "the eaves", and *alatt* means "under" – see the *tt* ending for "place where" again? So "here under the eaves".

The third line repeats the first, merely replacing "swallow" with "stork" (*gólya*). And where is the stork's nest? Well, *tető* means "roof" or "top", the *ben* on the end means "in" and *kémény* is "chimney". The *nek* is the "dative" ending, denoting "to" something or someone, as in "I give the book **to** my friend". *Teteje* is just the possessive "its top".

In fact, this might be a good moment to call a "time out" for a chat on the possessive in Hungarian. We saw last time that the "leg of the table" usually comes out as "the table its leg" in Hungarian. However there is also a longer form, more like "to the table its leg", and this is what is happening here. Accordingly *Tetejében a kéménynek* means "in its top to the chimney", or just "in the chimney top".

Vándor népe is another possessive phrase – *nép* is "people" and *vándor* is "wander" or "wanderer", so *Vándor népe* is something like "the people of wanderers", which I construe as "the migrants". And in fact a more powerful dictionary gives me the single word *vándornép* as "nomads", "wandering tribes". I suspect the word has deep associations with the migration of peoples across Asia and Europe, specifically into Hungary. *Ott* is "there", and to my ear provides a stronger opposition to *itt* than "there" does to "here" in English. And *halad* is "proceed" or "advance", so I might translate the whole line as "Look yonder, the migrants are on their way".

Now the second stanza: *Ott a messzeség homályin*. *Ott* is "there", as we have seen, *messzeség* is "distance", formed as *messze* = "far" and *ség* as the ending for abstract nouns (cf. "ness" in English – hence *magyarság* means "Hungarianness"). *Homály* appears in the dictionary as "dimness", and I assume *homályin* is again a possessive, plus *n* for "in" or "at" – so "at its distance" (although I would have expected *homályán* these days) – so this is something like "yonder, in the dimness of the distance".

The next line mirrors this, with a similar possessive phrase, this time in the long form with *nek*. *Ég* means "sky" and *magas* is "height" (also "high"), so "in the height of the sky". For the two lines, our translation could perhaps be "Yonder in the distant dimness, yonder in the lofty sky" or some such.

Látom még, mint kis felhőket - *látom* is from *lát* = "see", and the ending is first person definite, i.e. "I can see (something concrete, specific)". We saw last time that such objects need not always be expressed, which is the case here. Clearly it must mean "I can see **them** (the birds)". *Még* simply means "still". *Mint kis felhőket* is no problem - *mint* is "like" or "as", *kis* is "small", and *felhő* is cloud, plus *k* for plural, and *et* as an object, i.e. what the speaker is seeing. The sense is "I still see (them) as little clouds".

Vagy már nem is látom őket? now casts doubt on that statement. *Vagy* is "or", *már* is "already", as mentioned above, but in a negative sentence like this, the sense is often "any more". *Nem* is of course "not". So the whole sentence is literally "Or can I not see them any more?". *Csak úgy képzelem talán* - *csak* is "just", *úgy* is "thus", *képzelem* is from *képz*, again with the first person definite ending. Accordingly the verb has the force of "I imagine **it**", and the line means "perhaps I am only imagining it".

Now for the third stanza. *Elröpül* is a variant of *elrepül* = "fly away" (you will often find *e/ö* variation like this). The two words *Elröpülnek*, *elröpültek* simply mean "they are flying away, they have flown away", *t* being the signal of the past tense. *Tavas s nyár vendégei* – *tavas* is "spring", *nyár* is summer, *s* is an alternative for *és*, "and", and *vendég* is "guest".

But it's time for another remark on those pesky possessives. When a **plural** entity is possessed by something, it loses the *k* ending you normally have in the plural, and picks up an *i* instead. So this line means "spring and summer its guests", or more naturally, "the guests of spring and summer". See how it works?

Now for the last three lines: *És őket már nemsokára/A kertek s mezők virága/S a fák*

lombja követi. És őket means “and them” - the *k* makes *ő*, “it” into a plural, and the *et* means it's going to be the object of the verb that will be along shortly. *Már* is “already” - remember? - and *nemsokára* means “before long”. So “And them, already before long...”. Don't worry - it will make sense in a minute.

This next line is yet another possessive phrase - *A kertek s mezők* is just “The gardens (from *kert*) and the fields (from *mező*)”, and *virága* means “its flower”, so “the flower of the gardens and fields”. Of course it means “flowers” - Hungarian is much less neurotic than English in insisting that every plural idea has to be punctiliously marked as such.

And the final line starts with the same format - *S a fák lombja*, which is, word for word, “and the trees (*fá* plus the plural *k*) their leaf”, or “the leaves of the trees”. And *követi* is the verb we have been waiting for, to wrap up the meaning of these three lines. *Követ* is “follow”, and this is again “it follows” with the definite ending. So the things we have been talking about - the flowers of the fields and gardens and the leaves of the trees - will soon be following *őket*, “them”, i.e. the birds, the fleeting guests of spring and summer.

So a rather prosaic version of the first three verses of this poem in English might be:

Autumn begins

*Empty now the swallow nest
Here under the eaves,
Empty too the stork nest
In the chimney top...
Look yonder - the migrants are on their way.*

*Yonder in the dim distance,
Yonder in the lofty sky,
I can see them, like small clouds,
Or have I lost sight of them already?
Maybe I'm just imagining it.*

*They're flying, they've flown,
Our guests of spring and summer,
Soon to be followed
By the flowers of garden and meadow
And the leaves from the trees. ■*

Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület: ténykedés a délvidéki magyar fiatalok érdekében

Miklos Klenanc continues the story of Future Generations – Hungarian Youth Organisation in the southern province of Vojvodina (Vajdaság) in Serbia. In this, the last of a three-part series, we learn about the various ways in which the organisation makes its presence felt – at youth festivals on the one hand and at official forums on the other.

A Magyar Szó előző számaiban szó volt a délvidéki Újvidéken 2005-ben megalakult Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület létrejöttéről, annak rendszeresen és szinte hagyományossá vált programjairól. A cikksorozat mostani, harmadik és egyben utolsó részében arról lesz szó, hogyan fejlődött az idők folyamán a szervezet, miként lépett elő regionális jellegűvé és milyen módon igyekszik a lehető legjobban szolgálni a vajdasági magyar fiatalok érdekeit.

Ahogy az eleinte főleg az újvidéki és a környékbeli fiatalok számára szervezett diákbálok híre egyre több vajdasági településre jutott el, és egyre több helyről érkeztek a szórakozni vágyó fiatalok, illetve az *Alkotmány és állampolgári jogok* című középiskolás vetélkedő mind népesebb versenyző-seregének köszönve, az egyesület tagjai rádöbbentek, hogy a hathatós érdekképviseletet csak úgy tudják megvalósítani, ha egyrészt keresik a kapcsolatot és megtalálják a közös hangot más (regionális) szervezetekkel, másrészt magának a Jövő Fiataljainak a tevékenységét is vajdasági szintre emelik. Így került sor például a vajdasági oktatásügyi helyzet felmérésére az általános iskolások körében, tájékoztató füzet kibocsátására a magyar tannyelvű vajdasági középiskolákról, budapesti intézménylátogatásokra, stb.

Annak érdekében, hogy a szervezet folyamatos kapcsolatban legyen a vajdasági fiatalokkal, az egyesület tagjai minden évben ellátogattak, ellátogatnak a zentai Nyári Ifjúsági Játékokra, (ami tulajdonképpen a vajdasági magyar fiatalok egyfajta sajátos nyári fesztiválját takarja, számos érdekes programmal, versennyel, koncertekkel), de megfordultak több ízben a Topolyán évente megszervezett Toleranciátáborban (ahol Vajdaság különböző nemzetiségei és több európai régióból érkező fiatal ismerkedik, barátkozik), stb.

A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület intézményes szinten is részt vesz a délvidéki fiatalok érdekeinek védelmében, könnyebb szülőföldön való boldogulásuk megteremtésében. Így képviselteti magát a vajdasági úgynevezett kulturális autonómia letéte-

ményesének, a Magyar Nemzeti Tanácsnak az Ifjúsági Bizottságában és részt vesz a (többek között különféle magyarországi támogatások elosztására javaslatot tevő) Szekeres László Alapítvány Kuratóriumának működésében, annak támogatásában is, képviselői ott voltak a több mint négyszáz kárpát-medencei szervezetet, közösséget tömörítő Civil Együttműködési Tanács életre-hívásakor, stb. Az egyesület együttműködik több vajdasági magyar ifjúsági és művelődési egyesülettel, valamint ernyőszervezettel is.

A Magyar Nemzeti Tanács Ifjúsági Bizottságában az egyesület volt elnöke, dr. Klenanc Miklós vesz részt a vajdasági magyar ifjúsági stratégia kidolgozásában, melynek előzményeként az Ifjúsági Bizottság fókuszcsoporthoz, illetve mélyinterjúk és kérdőívek segítségével mérte fel magának és érintett közösségnek, célcsoportnak a helyzetét, mindennapi problémáit és azokat a területeket, amelyeken a leginkább szeretnének pozitív változásokat látni. Mindezek alapján a készülő stratégia foglalkozik a fiatalok tájékoztatásának, mobilitásának és látókörük kiszélesítésének kérdésével, művelődéssel, sporttal és szabadidővel, egészségvédelemmel, oktatással és képzéssel, a fiatalok munkába állásával, az elvándorlás problémájának kezelésével, családteremtéssel, a fiatalok társadalomba való aktív bekapcsolódásával, a vajdasági magyar civil és önkéntes tevékenységgel, stb.

dr. Klenanc Miklós

(az Egyesület alapító tagja, első elnöke, jelenleg a Felügyelő Bizottság elnöke)
elérhetőség: klenancmiklos@gmail.com

BARANGOLÓ

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom utlága."

Radnóti Miklós

Észak-Alföld

É
S
Z
A
K
-
A
L
F
Ö
L
D

Tipikus alföldi táj, hagyományokat őrző apró falvakkal és tanyákkal, kulturális értékekben gazdag városokkal, termálfürdővel és ritka természeti kincsekkel. A pusztai romantikát nem csak a Hortobágyon találja meg az Észak-Alföldre látogató. A régió központja Debrecen, amely egyúttal Hajdú-Bihar megye székhelye is, de az Észak-Alföldre tartozik Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye is. A hatalmas terület azonban egységes képet mutat: az alföldi sík vidéket csak ritkán szakítják meg dombok vagy halmok, de pár száz méter fölé egy sem emelkedik. A táj mégsem egyhangú: folyók, mindenekelőtt a Berettyó és a Tisza szabdalják, a szántóföldeket pedig sok helyen gyümölcsösök, szőlőültetvények váltják fel. A Nagykunságban és a Hortobágyon sok a kunhalom is - a dombokat emberi kéz alkotta, temetkezési helyek lehetnek. Az egykori ártereket már feltöltötték, de ha a Sárréten mélyebbre ásunk, még ma is halcsontvázzakat találunk. A folyószabályozás eredményei a holtágak, amik nem csak halban gazdagok, de növényzetük, madárviláguk is különleges, sőt találkozhatunk hermelinnel és vidrával is. A szabályozáskor kitermelt föld helyén pedig „kubikerdők”, „kubikgördek” vannak - a védett Tisza-parti margitvirágnak és a debreceni tormának szinte kizárólagos termőhelyei. De sok évszázados hagyománya van a területen az állattartásnak, eredeti állapotában különösen a Világörökség részeként is számon tartott Hortobágyi Nemzeti Parkban maradt meg. A Szatmár-beregi síkság egykor mocsaras területén ma is számos patak és tó ad otalmat a keresztes vipérának, a fialó gyíknak és a darázsölyvnek.

A régió bővelkedik kulturális emlékekben: Szabolcson honfoglalás kori földvár van, ahol Árpád korában országgyűléseket tartottak; a román korban épült a csarodai és a csengersimai templom, míg a gótikus kor egyik remeke a nagyszekeresi református templom és harangláb. A civilváros, Debrecen, s egyúttal a magyar reformátusság jelképe a klasszicista Nagytemplom, ahol 1849-ben kimondták Magyarország függetlenségét. A világi épületek közül kihagyhatatlan a fából készült tarpai szárazmalom és a három alulcsapós kerékkel rendelkező túristavándi vízimalom. A nemesek gyönyörű kastélyokat és udvarházakat is építettek: a reneszánsz eredetű Vay-kastély Vaján vagy a kisvárdai vár történelmi események színtere volt, de érdemes megnézni a hajdúböszörményi hajdúkerületi székházat, a debreceni egyetem központi épületét és az ahhoz tartozó parkot, vagy a törökszentmiklósi Almásy-kastélyt is.

W A N D E R L U S T

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

N O R T H E R N G R E A T P L A I N

Northern Great Plain

This region has the typical characteristics of the Great Hungarian Plain with tiny villages and farms preserving traditions, towns rich in cultural values, thermal baths and rare natural treasures. And it is not only Hortobágy where visitors to the north of the Great Plain can find the romance of the "Pusztai". The centre of the region is Debrecen, which is also the seat of Hajdú-Bihar County, but the region includes counties Jász-Nagykun-Szolnok and Szabolcs-Szatmár-Bereg too. The massive territory of the region is rarely broken by hills, which are no higher than a couple of hundred metres. In spite of this, the landscape is not monotonous: it is divided by rivers such as the Berettyó and Tisza, in many places fields alternate with orchards and vineyards. The Hortobágy National Park is a World Heritage site. The region is also rich in cultural relics: in Szabolcs you can find earthworks from the age of the Hungarian conquest, where the national assembly was held by Árpád; the churches in Csaroda and in Csengersima were built in the Romanesque period, while the Calvinist church with the belfry in Nagyszekeres is a Gothic masterpiece. The neoclassical Great Church in Debrecen, where the independence of Hungary was declared in 1849, is the symbol of the civic town and that of Hungarian Calvinism.

Szolnok

Szolnok is a city of county rank with 78,000 inhabitants, 100 km east of Budapest, where the rivers Tisza and Zagyva meet, at the water, land and railway junction of the Great Hungarian Plain. It is an administrative, economic, cultural, tourism, educational and medical hub, with outstanding transport services. It is famous for its colony of artists, the nationally significant Szigligeti Theatre, the Gallery with exhibitions of fine arts and applied arts, and the János Damjanich Museum. The Ferenc Verseghy County Library is an important educational centre. The musical life of the city is significant with choirs and folk dance groups. A kayak-canoe course designed for international championships on the bank of the dead channel of the river Tisza has brought fame to a city proud of its world champions. At the Tisza Bridge, on the edge of the city is the Damjanich Swimming Pool, the national centre of swimming and water polo. The Tisza Hotel and Medicinal Bath built in 1928 is on the bank of the Tisza, in the middle of the former 10 acre park cultivated in the style of Versailles. The thermal water found here is excellent for treating rheumatic and locomotor diseases and relieving gastro problems.

Jászberény

The cultural and economic centre of the Jászság region and the Jász people, Jászberény is situated 80 km from Budapest, 40 km from the Mátra hills, surrounded by the river Zagyva.

The Hungarian kings awarded privileges to the Jász people. After the Turkish rule, in 1702 emperor Leopold I sold the territory to the Teutonic Knights and as a result, the Jász people lost their privileges. In 1745 using their own resources they collected half a million Rhenish gold forints and paid it to the treasury. In return, Maria Theresa gave them back their privileges and land - this was the so-called Redemptio (redemption). The town started to develop quickly, but was slowed again in 1876, when the Jászkun-Tripartite District, the centre of which was Jászberény, was terminated. The Jász Museum founded in 1874 is one of the oldest historical museums of Hungary. The town host several events: the "Jászberény Summer Feast Days" (aimed at preserving the cultural heritage), the International Folk Dance House and Musicians' Camp, the Csángó Festival, the Folklore Festival, the Jász Expo, the International Honey Fair and Beekeepers' Meeting, classical and pop music programmes, and sports events.

Karcag

Karcag is a market town characteristic of the Great Plain, with just over 22,600 inhabitants. The centre of Great Cumania, its history dates back to the devastation caused by the Mongols in the 13th century. The memorial next to the national highway commemorates the immigration of the Cumanian people. In the House of Craftsmen you can see works by handicraftsmen living in Great Cumania. Original 100-year-old furnishings, medical instruments and pharmaceutical devices are on view at the Exhibition of Medical History and Pharmacy. The Calvinist church built in 1743 and reconstructed between 1793 and 1797 is in the heart of the town in Kossuth Square. The former presence of Greek merchants is signified by the Greek Church with a fine iconostas and valuable 18th century books. The beautiful Catholic Church was built at the turn of the 19th and 20th century. The most outstanding events in the town include: Mihály Kováts Memorial Days (in May), a mutton cooking competition (in June), Cultural Days of Great Cumania (in August), Karcag Equestrian Days (in October).

Tiszafüred

Hungary's largest fishing place, Tiszafüred on the edge of Hortobágy at the river Tisza has 15,000 inhabitants. The Tisza has always played an important role in the life of the town. The town has also thermal baths with 39°C alkali-hydrogen-carbonate water ideal for locomotor and rheumatic disorders. The famous pottery of Füred is on view at the Kiss Pál Museum and the Gáspár Nyúzó Potter's Regional House.

Szolnok

A 76 500 lakosú megyei jogú város, Budapesttől 100 km-re keletre, a Tisza és Zagyva folyók találkozásánál, az Alföld vízi, szárazföldi és vasúti csomópontjában fekszik. Szolnok igazgatási, gazdasági, kulturális, idegenforgalmi, oktatási és egészségügyi központ, közlekedési adottságai is kiválóak. A Tisza biztosítja a folyami szállítási lehetőségét. Szolnok kulturális élete rendkívül színes. Többek között a nagy múltú Művésztelep, az országosan elismert Szigligeti Színház, képzőművészeti és iparművészeti tárlatoknak helyet adó Galéria és a Damjanich János Múzeum öregbítik a város hírnevét. A megyei Verseghy Ferenc Könyvtár a művelődést, képzést szolgálja. Kiemelkedő a város zenei élete, kórus- és néptánc mozgalma.

A Tisza-part harmonikus környezetében sportstadion, modern technikával ellátott sportcsarnok, számos tenisz-, kézilabda, és röplabdapálya, valamint a csúszda- és élményparkká varázsolt ligeti strand fogadja az egészséges testmozgásra vágyókat. A Holt-Tisza partján megépült, nemzetközi versenyek lebonyolítására is alkalmas kajak-kenu pálya, mely a város világbajnokot is adó sportágának a legfőbb bázisa. A Tisza partján, az egykor mintegy 10 holdas versailles-i stílusú park közepén épült fel 1928-ban a Tisza Szálló és Gyógyfürdő. Az itt talált termálvíz kiválóan alkalmas reumatikus és mozgásszervi betegségek gyógyítására, gyomorbetegségek enyhítésére. Több évi szünet után 2012. júliusban indult útjára a menetrend szerinti sétahajójárat Szolnokon.

Jászberény

Jászberény a Jászság, a jász nép kulturális és gazdasági központja. A város Budapesttől 80, a Mátra-hegységtől 40 kilométerre, a Zagyva folyó által körülölelve épült ki. Az Alföld északnyugati peremén fekvő mintegy 28 ezer lakosú település sajátos földrajzi, néprajzi és történelmi vonásokat őriz.

Az iráni származású jászok a kunokkal együtt a XIII. században telepedtek le a Zagyva és a Tarna folyó mentén. A magyar uralkodók a jászoknak kiváltságos jogokat adományoztak. A török hódoltság után, 1702-ben I. Lipót császár eladta ezt a területet a Német Lovagrendnek, és ezzel a kiváltságos helyzet is megszűnt. 1745-ben a jászok saját erejükből összegyűjtöttek és befizettek a kincstárnak félmillió rajnai aranyforintot, viszonzásul Mária Terézia visszaadta kiváltságjogaikat és földjeiket. Ez volt a nevezetes Redemptio, az önmegváltás. 1745 után Jászberény helyzete megerősödött, a város gyors fejlődésnek indult, amit csak az vetett vissza, hogy 1876-ban megszűnt a Jászkun Hármaskör, amelynek központja Jászberény volt. A régmúlt eseményeiről az ország egyik legrégebbi, 1874-ben alapított múzeuma, a Jász Múzeum állandó kiállítása részletesen tájékoztat. Itt látható a város szimbóluma, a Lehel kürt, ami egyben a nemzet erekléje is. Jászberény gazdag műemlékekben, köztéri szobrokban és népművészeti alkotásokban. A város rendezvényei, köztük a "Jászberényi Nyár - Vigadalmi Napok" sokak által kedvelt, kulturális örökség ápolását célzó rendezvénysorozat. A Nemzetközi Táncház és Zenész Tábor, a Csángó Fesztivál Kisebbségek Folklorfesztiválja, a Jász Expo, valamint a Nemzetközi Mézvásár és Méhésztalálkozó, a komoly- és könnyűzenei programok, a sportrendezvények igen népszerűek, több ezer belföldi és külföldi látogatót vonzanak.

Karcag

22 631 lakosú jellegzetes alföldi mezőváros, a Nagykunság központja, története a XIII. századi mongol pusztításig nyúlik vissza. A 4-es sz. főút mellett található a Kun-emplék, amely a kunok betelepülésének állít emléket, a környék sajátosságait pedig a Nagykun Tájékozódó mutatja be. A híres néprajztudósról elnevezett Györffy István Nagykun Múzeumban a helytörténeti gyűjteményen kívül gazdag néprajzi és népművészeti kiállítás látható. A város ma is híres fazekasságáról: a Fazekasházban a világhírű népművész, Kántor Sándor hagyatékával ismerkedhetünk meg. A Kézművesek Házában a Nagykunságban élő kézművesek alkotásai láthatók. Az Orvostörténeti és Patika-kiállításban a Patika eredeti, százéves berendezése, orvosi műszerek és eszközök találhatók. Karcag szívében, a Kossuth téren áll az 1743-ban épült, majd 1793-1797 között átépített református templom. A görög kereskedők egykori jelenlétét igazolja a szép ikonosztázus görög templom, amelyben értékes XVIII. századi szerzetáskönyvek is láthatók. A város kecses katolikus temploma a századfordulón épült. Kiemelkedő városi programok: Kováts Mihály Emléknapi (májusban), Karcagi Birkafőző Verseny (júniusban), Nagykunsági Kulturális Napok (augusztusban), Karcagi Lovas Napok (októberben). A gyógyvizű fürdő a vize kiválóan alkalmas mozgásszervi, nőgyógyászati és egyes bőrbetegségek kezelésére. Az élményfürdő és az uszoda kellemes felüdülést kínál a vendégeknek. A Világörökség részévé nyilvánított Hortobágyi Nemzeti Park déli fogadó kapuja a Szélmalmi Fogadóház, mely az ökoturizmus kedvelőinek szolgál pihenőhelyként. Horgászásra és vadászatra is van lehetőség.

Tiszafüred

A Hortobágy szélén fekvő 15 000 lakosú város a Tisza partján Magyarország legnagyobb horgászpáradicsoma. A Tisza mindig is fontos szerepet játszott a város életében. Tisza-füred a Tisza-tavi régió legnagyobb települése és idegenforgalmi központja. A város és környéke a csendes természetű környezetre vágyó vendégek kedvelt helye. Az idelátogatóknak lehetőségük van lovaglásra, lovas túrákon és a Tisza mentén kerékpáros túrákon való részvételre. A Tisza-tó mellett szintén nagy kincse a városnak a termálvíz, termálstrand, amelynek 39°C-os alkáli-hidrogén-karbonátos vize kiválóan alkalmas regenerálódásra és különböző mozgásszervi és reumatikus betegségek kezelésére. A népművészet iránt érdeklődők megismerkedhetnek a sok éve híres füredi fazekassággal, megtekinthetik a Kiss Pál Múzeumot és a Nyúzó Gáspár Fazekas Tájékozódó.

Miért is mondjuk?

– Magyar Szólások eredetmagyarázata

– Koller Bálint rovata

Bálint Koller's column entitled "Why on earth do we say it?" explains the origin of and meaning behind sayings used in everyday Hungarian. In this issue the sayings relate to food.

Mint az köztudott, nincs olyan magyar ember, aki ne szeretné a hasát. A házas ételek, a jól ismert ízek, amikkel fölöttünk, mindannyiunkat végigkísérnek. Külföldön élve pedig nagyon is érezzük a hiányukat. Mikor hazalátogatok, a családom mindig Túró Rudival vár a reptéren (és nem is eggyel). Hazaérve pedig rendre előkerül a téliszalámi, a „rendes” zöldpaprika, és nagy kedvencem, a téliszalámis medvesajt. Ennek a kulináris kultúrának a fényében nem meglepő, hogy az ételek szólásainkban, mondásainkban is sokszor szerepelnek. Lássunk tehát néhány ilyet.

Fizet, mint a köles

A köles ma már kevésbé ismert gabonaféle (bár kezd újra reneszánszát élni a reformtézés híveinek köszönhetően), de egykoron igen fontos volt, mind állati takarmányként, mind a szegény emberek olcsó, tápláló eledelként. Mégpedig azért, mert ellenálló volt az időjárás szélsőségeivel szemben, így megbízhatóan bőséges termést hozott, azaz „jól fizetett” a szónak egy régebbi értelmében (lásd még: kifizetődő). A szólás mai használatban azonban a „fizet” e régi jelentése elhomályosult, és ma már inkább a modern, „pénzt ad ki” értelemben alkalmazzuk. Érdekes, hogy e jelentés konvergencia eredményeként a köles és katonatiszt szavak felcserélhetővé váltak ebben a szólásban. Pedig a könnyelműen költekező katonatiszt és a köles egészen másként „fizetnek”!

Megette már a kenyere javát

Ma már ritkán halljuk, de azért idősök még mondják néha-néha, mielőtt elkezdenek mesélni

az unokáknak a saját fiatalságukról. Talán kicsit nosztalgikuson, félig komolyan viccelődve, önmagukat is a mesevilág távolába helyezve fejezik ki ezzel a szép képpel azt, hogy bizony életük nagy része már mögöttük van, sok mindent tapasztaltak az életből, és már nem sok „falat” van hátra. Nem véletlen, hogy a kenyér áll e szólás középpontjában. Ma is beszélünk arról, hogy valakinek mi a „kenyérkereső” munkája, ami alatt azt értjük, hogyan biztosítja az életéhez nélkülözhetetlen mindennapi szükségleteket. Érdekes, hogy az angol „breadwinner” is ugyanezen a logikán alapszik. A kenyér tehát a megélhetés, az élet metaforája. És az a szerli a

végén akár a legjobb falat is lehet.

Nem fenékgig tejfel

Mármint az élet vagy akár egy helyzet nem az. Merthogy a tejfel sűrű, krémes, jóízű dolog, az aludt tej tetején keletkező, belőle kiváló, értékes „föl”. Ami alatta, az üveg fenekén leülepszik, az értéktelen, híg, savós folyadék. Persze ezt a bölcsességet már csak azok látják a valóságban, akik házilag, csuporból szedik meg a tej fölét. A városi ember műanyagpoharas kiszolgálású tejipari terméke, hát az bizony fenékgig tejfel, még akkor is, ha nem olyan finom és krémes, mint a házi változat. Azért az igazság a városi emberre is áll: a legtöbb élethelyzetnek bizony megvan a nehéz, kellemetlen oldala is, még akkor is, ha kívülről tökéletesnek, problémamentesnek, csupa vidámságnak látszik: semmi sem fenékgig tejfel.

Belecsap a lecsóba

Ez egy kicsit kilóg a sorból, hiszen nem népi

eredetű, talán nem is olyan régi. Amolyan pesties szleng, de nagyon magyar, amolyan városi kockás abroszos. Nem is biztos, hogy mindenki ismeri, de jómagam sokat hallottam szüleimtől, a körülöttem lévőktől. Aki belecsap a lecsóba, az nagy dérral-dúrral nekiveselkedik valaminek. Nem finoman, óvatosan nyúl hozzá a dologhoz, hanem úgy, mint amikor a kanál hirtelen csap a lecsóba: fröcsköl mindenfelé, rendetlenséget, másoknak gondot okozva. Például akkor, mikor valaki meggondolatlanul, munkatársaival nem egyeztetve kezd bele egy nagy, körületekintést igénylő munkahelyi projektbe, és ezzel aztán több kárt csinál, mint hasznot. Vajon a kivik is belecsapnak még néha a lecsóba?

Mintha hájjal kenetnének

Arra mondjuk, mikor valakinek láthatóan jól esnek a hízog, dicsérő szavak, és ezektől nagyon jól érzi magát a bőrében. A szólás mögött egy régi népi gyógyimódot fedezhetünk fel. De nem kell visszanyúlnunk a múltba. Ugyan ma már inkább testápolót vagy masszázsolajt használunk, mint hájat, de ki tagadná, hogy egy jó hátmasszírozás, vagy egy kellemes illatú krém felvitele a bőrünkre a legkellemesebb érzések közé tartozik, főleg egy nehéz nap után.

Források:

Híves Márta: *Fején találta a szöveget!*
Szólás- és eredetmagyarázatok. Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen
<http://www.hogymondom.hu>
http://landsned.blogspot.hu/51476/lovat_a_lecsoba

All that jazz

- Panni Palásti

Jazzman
you know it too well

that hearts are snowbound
in winter

and
hearts beat full tilt
in spring

your fingers follow
the seasons
as you shadow
the recurring
rhythmic
surges of life

your restless fingers
never linger
on rigid scores
you invent instead

you let
the moment
guide your hands
and respond

to an innate beat
to the pounding
of your raw heart

to the sights
to the feel
to the sounds
of your world

to the rush
of wind gusts
to the flare
of light on dark

restless rebel
you spurn routine
discard old pieties

grope for the
throbbing pulse of
the cosmos

jazzman
your slurred sounds
and dropped notes
stir awake the mind

the stubborn chords
yearn for harmony
just as we do

all our life
as we improvise
trying to strike
the perfect note

Between Two Ears

—János Ceglédý

János Ceglédý is a Hungarian-born pianist who grew up in New Zealand, where he studied with Mme. Diny Schramm, wife of Paul Schramm. Later he studied with the renowned Hungarian pianist, Andor Földes. In 1968, he was invited to teach at Toho Music University in Tokyo, where he has been Professor of Piano since 1981. Since 1982 he has also been teaching at Musashino Academia Musicae. He is currently President of the Leschetizky Music Society of Japan. He is also a composer, and has had numerous works published by Zen On, for whom he has also edited the complete Beethoven Piano Sonatas (an annotated revival of the original Liszt Edition), duet anthologies and the most comprehensive Strauss duet edition.

- Part 2

Musicians

It was incredibly fortunate for me that I could meet some wonderful musicians. My early studies began under unfortunate circumstances. Because of the war and its deprivations, I could

only study the piano for about two months in Budapest before we left for New Zealand. They were following a new pedagogical system based on Hungarian folk songs. I found the elementary stage easy going and, to keep my interest alive, I also learnt the pieces my older brother was playing. One of these, which I recall, was called "The Magic Fountain" and another one was from Bartók's "For Children", which had the right hand crossing over the left several times. That was fun. But then we emigrated to New Zealand where we ended up in Palmerston North. We had neither money nor a piano as, for some reason, our luggage got lost and it took two years for it to arrive. That included our "Hofmann & Czerny" piano, which my father had had since his Bar Mitzvah. Unfortunately, after two years on the high seas and harbour storage, the piano was so seeped with humidity that it was literally impossible to depress any of the keys! It was all like a solid block of wood on which the ivories were laid out. It took about a half a year of ventilation till the keys began to move.

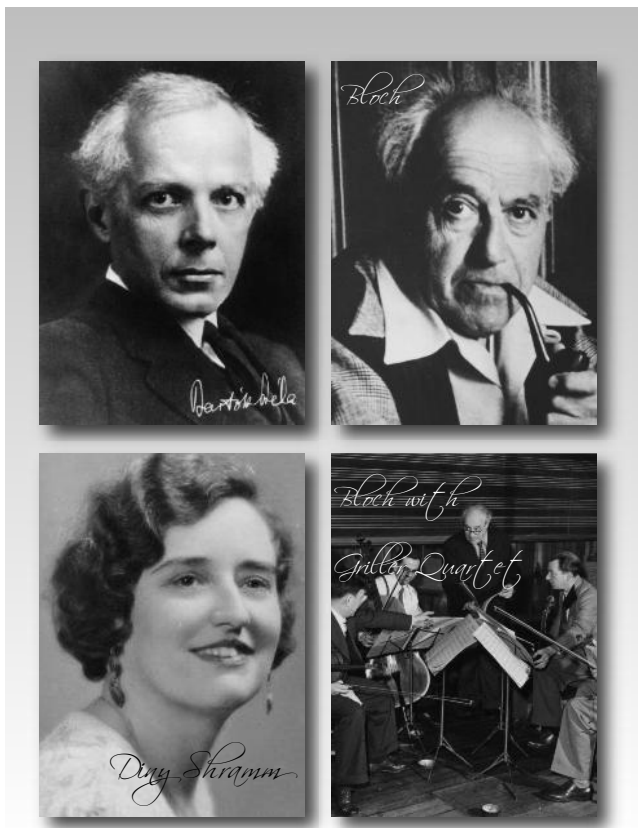
I was keen to have piano lessons but there were no really expert piano teachers in this relatively small town. I was taken to a dear old lady by the name of Mrs Attwood, who would undertake my musical education. She was very nice and kind but had severe limitations as a musician and I never heard her touch the piano. She taught me the Burgmüller Etudes but it soon became apparent that there was not much more she could teach me. We had to look for a more expert teacher. Fortunately, a gentleman by the name of Bernard Page retired in Palmerston North. He was at one time a professor and examiner for the Trinity College of London and, in spite of my rudimentary state, he accepted me as a pupil. He was kind and sympathetic in his own way and I liked him and the serious atmosphere in his home. He had two pianos in different rooms and he taught on the upright Broadwood. The other was a beautiful cherry wood model "M" Steinway that I could touch only on rare occasions. He was primarily an organist and a very fine musician. He would play mainly slow movements for me, including that of the "Hammerclavier". Unfortunately, he had limited patience for youngsters who did not have the benefit of proper musical education and the choice of repertoire was quite inappropriate for my stage of development. I studied the three part inventions before I played those in two parts or any from the Anna Magdalena Bach album. My first foray into Beethoven was the "Largo e mesto" movement from the op. 10/3

Sonata. From there we went straight onto the "Appassionato" Sonata and that before I learnt scales and arpeggios! It was very frustrating for me struggling against such musical odds believing myself to be at fault for the shortcomings. However, Mr Page was the first real musician I had met and I valued and admired his serious dedication. I was very sad when he passed away after studying with him for about a year or so.

In Palmerston North there were relatively few concerts but I clearly remember recitals by the fine Portuguese pianist Fernando Lares from whose fine hands I first heard such standard works as the Schumann "Carnaval" and "Fantasie op. 17" and first live performance of the Beethoven "Pathétique" Sonata. Many years later I had a happy meeting with him in Washington DC, where I performed for the American Liszt Society that he was President of. I also heard the Baritone John Brownlee (nice Mozartian) and Mischa Elman with Joseph Sieger. He played the "Spring" Sonata of Beethoven and the Mendelssohn Violin Concerto with piano accompaniment. Most of the musical experiences came through the radio and I clearly remember Solomon playing the Beethoven op. 111 as well as the last D major Sonata of Mozart and the Schubert A minor Sonata op. 143. I also well remember Bela Siki introducing me to the Liszt Sonata, the D major Toccata of Bach and the Mozart Bb Sonata K.333, which I knew already but I remember its pearls clarity.

Although I was not playing well, I was very deeply into music, which made my parents rather worried. At that time there was a film made of a Somerset Maugham story in which a disappointed pianist shoots himself and they were rather afraid that a similar fate might befall me. I was taken up to Wellington, the capital city of New Zealand, to Dr Kurzweil, who was highly regarded as a musician. She was a graduate of the Liszt Academy in Budapest and later studied with Schnabel. My parents wanted to hear her opinion of what seemed to them to be a hopeless pursuit and hoped that this way they could make me see reason. Dr Kurzweil listened to my rather inadequate playing and turned to my parents and said: "This boy will learn to play the piano in spite his teachers". And, to some extent, so it happened.

So, up until about eighteen, when I went to live in Wellington, I was basically self-taught. That does not mean that I did not have good musical influences. When I was around fourteen Owen Jensen came to do a series of adult education music lectures. Owen Jensen was a very versatile musician with great enthusiasm and energy. He was a good pianist and a fabulous sight-reader. These lectures were in the afternoon and generally attended by about a half dozen matrons. I wanted to attend these lectures and the fact that it was during school time did not deter me. I thought it only reasonable to ditch class for that purpose. The lectures were interesting with plenty of demonstrations on the piano. One dealt with the baroque suite and Mr Jensen played the

5th French Suite of Bach, which I heard for the first time.

After attending some of these lectures Owen Jensen could not help noticing the interested boy in the first row and he asked me why I was not at school. When I told him that I could learn more by attending his lectures he heartily agreed and said: "There will be a two week chamber music course by the Griller Quartet during the holidays at a private school in Cambridge (NZ) - would you like to attend?" I said that I would indeed but I didn't think I could afford it financially. He said: "Don't worry, I'll arrange that you come to help out washing dishes and you can attend all the classes free and your board will be covered also." Of course I jumped at this opportunity and that is how I first became acquainted with a lot of chamber music.

The Griller Quartet was one of the finest string quartets of the time and the premier British quartet. Naturally they played most of the standard repertoire but also had a close association with Ernest Bloch, who dedicated several of his quartets to this fine ensemble. At that time Bloch's 3rd quartet was quite new and I heard several of the Griller Quartet's rehearsals and several performances. It is a really fine, even great composition and it is sad and unfortunate that it is hardly ever played these days. They were very nice and contrasting personalities and excellent and inspiring teachers. As I was the youngest attending the course, they took an immediate liking to me. I was particularly impressed by the cellist, Colin Hampton, who had a memorably warm rich tone, with a characteristic expressive vibrato. They were coaching not only quartets but also trios and duo sonatas. At one time it was the Beethoven G minor Cello Sonata op.5/2 with the "Fp" opening. In relation to this he taught me how Edwin Fischer might have played the remarkable Fp's in his recording of the Beethoven "Pathétique" Sonata.

Of course we sight read a lot of the pieces and at one point Colin Hampton urged us: "Keep on playing - even if you don't play anything!" I remember, another time, Sydney Griller saying something very witty and insightful. He said: "I sometimes think that composers write the pieces first and get the inspiration afterwards." I heard several wonderful concerts with them and, besides the Bloch Quartet, I remember the Haydn "Bird" Quartet, the Beethoven op. 132 and, most memorably, Haydn's "Seven Last Words on the Cross" performed in a beautiful small wooden church.

It was after finishing high school that I moved to Wellington where I was planning to attend Victoria University. I also looked for a good piano teacher and by lucky fate I came to Mrs Diny Schramm. By that time her husband Paul has passed away. He was a child prodigy, studying with the renowned Leschetizky, and many decades later another famous Leschetizky pupil, Mieczyslaw Horszowski presented me with a picture of the boy pianist Paul Schramm, in

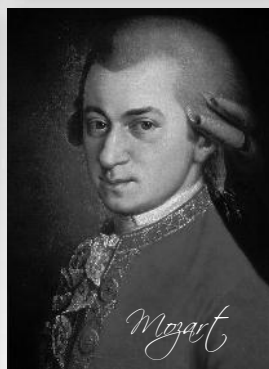
front of a piano, which he dedicated to the even younger child prodigy, Horszowski. Diny was from Holland and studied with him in Rotterdam, where he regularly held master classes. They eventually married and resided in Berlin. He and Diny went on an "extended world tour" in 1933, the year Hitler came to power, taking all their belongings with them, including three Bechstein grand pianos (one a full concert grand, the other two around 2'10"). Eventually they came to New Zealand, where they were quasi stranded during the war. Although they were spectacularly successful at the beginning, during the war they were ironically treated as "enemy aliens", which was very hard on them. Diny Schramm absorbed the artistic dedication as well as the musical tradition from her husband. Although it was a great pedagogical challenge to teach such a haphazardly developed young man as myself, she thought it worthwhile and gave me all the time I needed to develop whatever talent I had. If I were to sum up briefly what I learned from her most, I'd say "artistic values".

The outstanding musical experiences of my late teens were the several frequent visits of the Alma Trio, comprising of the violinist, Maurice Wilk, cellist Gábor Rejtő and pianist Adolph Baller. Wilk was at one time the youngest member of Toscanini's NBC Symphony. Rejtő was an excellent cellist and a representative product of the Liszt Conservatory and the chamber music tradition instilled there by Leo Weiner. It was Adolph Baller who was the musical leader of the group through the unassuming force of his musical personality. He was one of those "all round" musicians developing very early. When the Nazis annexed Austria he had the misfortune to be arrested and interrogated, in the course of which, knowing that he was a pianist, they broke his fingers. Somehow he was rescued and spirited out of Austria to Switzerland where the doctors set his bones and miraculously restored his ability to play the piano again. What impressed me so overwhelmingly was the ability he possessed to communicate through purely musical means, without any idiosyncrasies. He sat like a rock of oblong stone and with minimal movement produced his magic mellow yet sonorous and sparkling sounds. It is through their performances that I was introduced to many of the trios and duet sonatas for violin or cello and piano. The memories of these are like precious gems in my mind. It was from these performers that I heard the wonderful Schubert Eb Trio and I recall the delightful last movement and my wishing that the delightful main theme

return again and again. When later I read in books opinions expressing that this movement is excessively long, I just could not understand how anyone could think so. Of course they obviously had not heard it from Adolph Baller's hands!

When I was about nineteen, I was fortunate that I was introduced to Adolph Baller and could take lessons with him. It was through Mr Fred Turnowsky, who was a leading figure in establishing interest in chamber music in New Zealand. I was studying a Mozart Concerto at that time. The first time I met Baller was in Mr Turnowsky's home. I was understandably nervous, not only because he was the first international artist I met to study with but mainly because I had (and still have) such tremendous respect for him. Before getting down to musical matters he asked me about my background, how I came to New Zealand and what my family and I went through during the war years. He was very warm hearted and we straightaway had a rapport between us. After that it was not so difficult to play for him and he listened to me several times more when he was playing in Wellington. He was an ideal Mozart player with naturally expressive phrasing in the cantabile melodies and bell-like ripples in the sparkling 16th note passages. He was very accurate with the text and I was therefore all the more surprised when he drew my attention to Bartók's heavily edited edition of the Mozart Sonatas, which he considered excellent. It was probably the musicality of this edition rather than textual fidelity that appealed to him.

[To be continued].

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

Évértékelő - AUCKLAND

Ilyenkor karácsony előtt, közel az év végéhez, magánemberként is szeretünk visszanézni az elmúlt évre. Így van ez a klub életében is. Végiggondoljuk az egész évet, mi az amit jól csináltunk, mi az, amin még lehetne javítani. Terveket készítünk a következő évre és hosszabb távra is.

Az év elég rosszul indult, ugyanis a volt klub-helyiségünk tulajdonosa olyan feltételeket szabott, hogy jobbnak láttuk felmondani a velük kötött szerződésünket. Ez nagy feladat elé állította a megújult vezetőséget, ugyanis nagyon sok szempontot kellett figyelembe venni ahhoz, hogy megfelelő helyiséget tudjunk biztosítani a klub számára.

Nagyon sok keresgélés, válogatás után sikerült megtalálnunk új otthonunkat a Holland Házban, ahol az év elején még úgy láttuk, hogy minden szempontból megfelel igényeinknek. Ilyenkor szoktuk mondani, hogy egyik szemünk sír, a másik meg nevet, ugyanis nagy örömeinkre a klub tagsága 30%-kal emelkedett – már 135 tagunk van! Egy-egy klubnapon, átlagosan 50-60 tag és vendég vesz részt, tehát hamarosan egy nagyobb helyiség után kell néznünk.

Sikerként könyvelhetjük el, hogy létrehoztuk Máté Tünde szerkesztő segítségével ezt az új kommunikációs eszközt, az *Aucklandi Hírmondót*, amelyen keresztül kapcsolatot tudunk tartani a tagokkal és sok más itt élő magyarral. Nagyon sok pozitív visszajelzést kaptunk és kapunk a mai napig is az újság tartalmával és megjelenésével kapcsolatban. Felújítottuk az egyéb internetes elérhetőségeinket is.

Ebben az évben indítottuk el a nagy sikerrel és állandóan növekvő létszámmal működő Játsszoházat is, amelyről a foglalkozások vezetője, Juriga Mónika így ír:

Játsszoházunk első éve sok vidámságot, és boldog gyerekkacajt hozott a klub életébe. Sokat játszottunk, énekeltünk, neveltünk. Jó hallani, hogy az eleinte csendes gyerekek is boldogan éneklnek a dalokat, mondogatják együtt a verseket. A nagy létszám és korkülönbség miatt szükség lett a két korosztály szétválasztására is. A foglalkozások után is együtt játszó gyerekek között kötődő barátságok nagy érték magyar

közösségünk számára, miközben a szülőknek is jut egy kis szabadidő magyar ismerősöket, barátokat szerezni. Jövőre is várunk titeket! A sikeres idei évünket egy vidám Karácsonyi piknikkel koronázzuk meg!

Augusztusban rendeztük meg a "Szent István napi Magyar bált" ünnepi műsorral, élő zenével, táncsal, tombolával, és a Kardos Györgyi által vezetett "Csárdás" táncsoport fellépésével. A bál annyira sikeres volt, hogy elhatároztuk, minden évben megrendezzük. Idén, a rendezéshez még szükség volt a klub anyagi támogatására, de reméljük, a jövőben "megáll a saját lábán".

A táncsoportra visszatérve, megérdemelnek néhány mondatot, szintén Mónika tollából, aki aktív tagja a csoportnak:

Az elmúlt év a Csárdás táncsoport kivirágzását hozta nekünk. Létszámunk elérte a 15 főt. Csatunk fellépett több nagy rendezvényen, többek között az Aucklandi International fesztiválon, Multikulturális fesztiválon, Parnelli Rózsák fesztiválján – csak egy párat említve. Köszönjük azoknak, akik a nézők sorából támogattak minket. A legsikeresebb fellépésünk az augusztusi Magyar Bálon volt. Öröm volt érezni a bálozók támogatását és munkánk elismerését. Idén két táncsal léptünk fel, és tanuljuk a

harmadikat. Jövő év elejére tervezett Szóttos táncsoport látogatása nagy esemény lesz a táncsoport életében, amire nagy erővel készülünk. Táncoslábú jelentkezőket továbbra is várunk!

A klubnapokon mindig volt sportolási lehetőség, Cso-csó, Darts, ping-pong, kártya, sakk. Egy sikeres cso-csó versenyt is rendeztünk, a bajnok pár Pápai Zoltán és Csité László lett.

A finom, magyaros vacsorákat általában a vezetőség tagjai – mi – készítettük, sokszor a "hozzávalókat" is mi adtuk és boldogok voltunk, ha dicsérték a "főztünket".

A klub anyagi helyzetéről csak az év végén tudunk pontos adatokat közölni, de várhatóan nullával, vagy egy csekély veszteséggel fogunk zárni. A terembérllet és egyéb kiadásainkat, az étel és italon szerzett csekély haszonból, adományokból és a tagdíjakból fedezzük.

Úgy érezzük, hogy összességében egy sikeres évet zárunk, hiszen aktív, nyüzsgő klubélet van, láthatóan mindenki jól érzi magát nálunk, növekvő taglétszámunk is ezt bizonyítja.

A jövő évi terveink közül érdemes megemlíteni a "Szóttos" táncsoportot, akik márciusban, Ausztráliából átjönnek hozzánk és a "Csárdás" táncsoporttal együtt, fellépnek nálunk (részletek később).

A már említett másik tervünk egy nagyobb klubházat találni, ahol a várható további létszámemelkedés mellett is kényelmesen elférünk.

A hosszabb távú dédelgetett tervünk egy saját klubház....

Sajnos az anyagi lehetőségünk nincs meg a vásárlásához, esetleg egy állami segítséggel megszerzett ingatlan felújításához elegendő. Az állami segítséghez szükség lenne még aktívabb klubéletre, kulturális események szervezésére, jótékonykodásra, öregek, betegek, gyerekek támogatására, természetesen nem anyagi, hanem pl. a táncsoport fellépése egy öregotthonban, kiwi, maori gyerekeket meghívni egy játszóházba, fát ültetni, költöztetésben segíteni (a két utóbbi meg is történt) stb. Fontos lenne ezeket fotókkal, újságcikkkel publikálni, hogy megismerjenek és elismerjenek bennünket.

Kérjük a tagság segítségét ötletekkel, kapcsolatokkal.

Szondy Gyula

Christchurch News

There is plenty to report on since our last account. In April we had an Easter celebration with the usual dine and dance, proving to be one of the consistently most popular events of the year. Helena and József Gaál provided their excellent array of delicious dinner options. 52 people attended and danced through to the end of the night to music provided by innovative local musician Neville Barry.

Mother's Day (Anyák napja) in May saw 25 mothers, grandmothers, great grandmothers and mothers-to-be come together to celebrate. After a welcome address by our President, Elizabeth Pálfi, Vivienne Little, Tracy Kiss, Ottilia Matravets, Imre Tóth and Gail Tóth gave a short programme. The moving poems brought tears to the eyes of many of those present. Then followed a tasty meal provided by Zsuzsa Almási and István Dénes. Our tradition of presenting each mother and prospective mother a rose completed this enjoyable gathering.

June saw a hotly contested contest – the Billiards Competition attract 13 members, who fought it out. The winner was József Lévai, runner-up Zoltán Somlay. A midway break of spicy Hungarian sausages kept the contestant's strength going.

A film afternoon was held in the Club in July. It was organised by Zsuzsa Almási and István Dénes and attended by 23 members. After the film pancakes made by Zsuzsa proved most popular.

This year's St Stephen's Day had 32 members in attendance. A short programme was given by Vivienne Little, Elizabeth Pálfi, and Imre Tóth, concluding with the Hungarian National Anthem. The afternoon was topped off with a delicious dinner prepared by our famous chef Helena Gaál, ably assisted by József Gaál.

Our annual remembrance of the 1956 Hungarian up-rising began with the President's greeting, then the reading out of those members' names who had died during the previous year followed by a minute's silence in their memory. Vivienne Little read the progression of events in the up-rising in English and Elizabeth Pálfi gave a rendition in Hungarian. A poem was presented by Imre Tóth and the celebration concluded with the singing of the Himnusz (National Anthem). Helena Gaál provided delicious pörkölt and potatoes, cakes and coffee - a special thanks to Helena and József for that.

The Annual General Meeting was held in November. Only 11 out of 64 members attended. Nonetheless it was a fruitful meeting as we were very close to finalising the Earthquake Damage Settlement with the Insurance Company. President Steven Tóth undertook lengthy negotiations, including presenting a comprehensive document, accepted earlier by all the committee members, articulating the repairs and costing

incurred, to finally arrive at a suitable solution for the Christchurch Hungarian Club's premises. No elections were held due to no new candidates standing for President or Vice President. Elizabeth Pálfi resigned from her position as Secretary, Zsuzsa Almási from the post of Treasurer and Zoltán Somlay resigned from the committee. We thank them all for their greatly appreciated contribution during the past year. The new Secretary Katalin Agzner McBride was welcomed to the Club's management. The new line-up is: President: Steven (István) Tóth, Vice President: József Gaál, Treasurer: Steven Tóth, Secretary: Katalin Agzner McBride, committee members: József Lévai, Zsuzsa Szabó, István Gacsal and Imre Tóth. The meeting concluded with a discussion about ways in which to attract the younger Hungarians in Christchurch to get involved with the Club. The Auckland Club has been successful in doing this, so it was suggested we contact them for advice. A call for volunteers to organise Mikulás this year was heeded by Csilla Huse and Vera Hegedűs-Gaspar (a new Hungarian in Christchurch).

This year's St Nicholas (Mikulás) celebration was one of the most successful yet in that 17 children and their parents attended the event. Csilla Huse and Judit Chambers organised the parcels and most of the food for the children. Csilla's mother (visiting from Hungary for her daughter's graduation) organised traditional Hungarian Christmas carols, which were very well received. Mikulás's chair was placed next to a large Christmas tree obtained and beautifully decorated by Zsuzsa Szabó. Gyula Pendlly made an impressive Mikulás. Steven Tóth and József Lévai prepared a very tasty pörkölt and paprikás krumppli, fresh salads were provided by Zsuzsa and István and sweets for the children by Vivienne Little. Just a month earlier we had been searching for a solution to involve the younger generation

of Hungarians. This time they all turned up with their children and all seemed to have a wonderful time. We hope this is a new beginning!

Thank you to everyone including the younger generation, and especially to those who regularly volunteer to help make events happen. Thanks also to all the members of the Club, the people who work behind the scenes and who are very important in keeping the Club going: doing dishes, cleaning, washing the floors, shopping for flowers for Mother's Day, etc. You know who you are and it is appreciated. Thanks too to Gail Tóth for her contributions during the year to the Christchurch Hungarian community.

Wishing you all a happy Christmas and a successful New Year!

István Tóth, President

Hamilton News in Brief

Our small 5-member children's dance group proved very popular and were well-received at the Waikato Multicultural Day in November, as well as at the Indigo Festival in early December. There was also an ethnic parade, which we participated in as the sole representatives of Europe.

Dr Adrienna Ember, coordinator

RECENT NEWS FROM HUNGARY

Hungarian Grand Prix extended to 2021

Hungaroring president Péter Gerstl has successfully concluded an agreement with Formula One chief Bernie Ecclestone in Abu Dhabi at the weekend on extending the contract of the Hungarian Grand Prix, and Formula One races will definitely be hosted in Hungary until 2021. It was Ecclestone's request to build more points in the ground for overtaking cars. The entire track ground will be resurfaced and construction is expected to begin next year. The cabinet has also thrown its weight behind Hungaroring. Gerstl said, "as the race continues to generate considerable revenue for Hungary from year to year". HAC 8 November

Zsolnay fighting for survival

Porcelain manufacture Zsolnay Porcelánmanufaktúra is running out of liquidity and may not be able to pay December wages and VAT altogether, writes Napi Gazdaság. The company posted an operating loss of Ft 22 million [NZD122 thousand] in 2011 as revenues fell by Ft 300 million

[NZD1.7 million] to Ft 838 million [NZD4.6 million]. The machinery park of the historic porcelain maker is outdated or not suitable for production, the business daily writes. In September, the local government of Pécs announced another tender to sell its 99.8% stake in the company, with a Ft 224 million [NZD1.2 million] target price. HAC 15 November

Court: no house arrest for Biszku

The Capital's Court rejected on Wednesday [14 November] an appeal lodged by the prosecutor's office, upholding a ruling by Buda Central District Court which terminated house arrest for one-time interior minister Béla Biszku, lawyer Gábor Magyar has announced. Biszku remains barred from leaving the administrative area of Budapest. Biszku was detained in September and questioned on suspicion of war crimes in connection with open shooting by authorities in 1956. In October he was accused of crimes against humanity in connection with police brutality at the time. HAC 15 November

Court awards Klubrádió back disputed frequency, reaffirms Media Council unlawfully excluded opposition station from bidding

An unspecified court of first instance awarded the 92.9 MHz community, free frequency to radio station Klubrádió

again on Wednesday [14 November]. Klubrádió had launched a lawsuit against the Media Council, as it won the frequency before the 2010 elections, but neither then media authority ORTT nor its legal successor the Media Council will sign the contract with it. This is the

sixth court ruling to state that the Media Council proceeded unlawfully on frequency bids submitted by the radio station, Klubrádió president and managing director András Arató said. Klubrádió meanwhile continues its legal fight for the 95.3 MHz frequency as well. It has won three lawsuits but says they are not being implemented by the Media Council. HAC15 November

Government goes ahead with plans for state takeover of struggling municipalities' debts

The government on Wednesday [14 November] decided to approve plans to take over 612 billion forints (NZD 3.39 billion) worth of debt from local governments before the end of the year, the state secretary at the Interior Ministry said. András Tállai said both the 2012 and 2013 budgets will have to be modified to accommodate the transactions. He said details will be worked out by the Government Debt Management Centre by 30 June 2013. The state will take over entirely the debt of local councils of towns with a population of 5,000 or less, and a portion of debt amassed by bigger municipalities, in a range of 40-70 percent of debt, depending on their revenue from local business tax. MTI 15 November

Croatian deputy premier resigns after given prison sentence in Hungary

Croatian first Deputy Prime Minister Radimir Čačić resigned on Wednesday [14 November] after Kaposvár Court sentenced him to a 22-month prison term for causing a fatal road accident. Čačić announced his resignation in Zagreb alongside Prime Minister Zoran Milanović and again expressed his deep regret over the accident. He recalled his former promise that he will accept all consequences if the court reaches an unconditional verdict. Čačić must begin serving his prison term within two months, Kaposvár Court judge Attila Vadócz said Wednesday evening, adding that if he does not appear at the date laid down in a letter, a European and international warrant for his arrest will be issued. If Čačić must go to prison, the justice ministers of Croatia and Hungary will decide in which country he will have to serve his jail term, Vadócz said. There is no extradition agreement in force between Hungary and Croatia, the Justice Ministry noted. Čačić drove his Chrysler car into a Skoda ahead of it on the M7 motorway on 8 January 2010. The woman driving the Skoda sustained light injuries, but the driver's 81-year-old mother and 60-year-old husband died in hospital. A third passenger sustained serious injuries. HAC 16 November

Six towns apply to have Soviet memorials removed

Six Hungarian municipalities – Ludányhalászi, Doboz, Sárszentmihály, Jánosháza, Székesfehérvár and Felcsút – have applications under evaluation for their Soviet memorials to be transferred Foreign Minister János Martonyi has posted on his parliamentary website in answer to questions by Jobbik MPs. The 67-year-old Soviet war memorial in the centre of Hatvan was recently removed, following Russian-Hungarian consultations, he added. HAC 16 November

Deputy PM Semjén accused of plagiarizing doctoral thesis; charge follows similar disgracing of president

Close to 40% of Deputy Prime Minister Zsolt Semjén's doctoral thesis in theology has relied on Hungarian, German and English-language sources, without acknowledgement, HVG reports. Semjén obtained his doctorate summa cum laude from Budapest's Péter Pázmány Catholic University in 1991. It allegedly contains literal translations or summaries of foreign-language works without quotation marks. Education state secretary Rózsa

Hoffmann yesterday ruled out the possibility that Semjén may have plagiarised his thesis, telling ATV that the accusation is part of a political game. Prime ministerial spokesman Bertalan Havasi dismissed the HVG article as "a ridiculous and pathetic political provocation". He said the allegation of plagiarism is a very serious charge and any press outlets that disseminate it must bear legal responsibility. HAC 20 November

Homeless return to Budapest underpasses following court win

After last week's decision by Hungary's top court to overturn the law banning the homeless from public spaces, around 20 rough sleepers and several illegal vendors have returned to Budapest underpasses, according to a report presented at a municipal meeting on Tuesday [20 November]. An official responsible for overseeing public spaces in Budapest, István Miklós, told the committee that it may be possible to convince 80 percent of people sleeping rough in underpasses to make use of facilities operated by social services as long as they are told of the various possibilities available, and as long as the police, the local authority, interior ministry and charities work together. For the remainder, they would have to take advantage of all legal disciplinary possibilities, he added. MTI 21 November

Bajnai leaves door open to deal with LMP

LMP's values have a place in the Together 2014 movement even if the party will not join it, former Prime Minister Gordon Bajnai said on ATV last night [19 November]. Stating that the movement's task is to address voters without parties, he said there may come a time next spring for Together to hold talks with other opposition forces. Bajnai said the LMP decision is not unequivocal, as the party had not been asked to join Together but to hold talks on joining it. He affirmed that his group will respect the LMP decision and continue to work to unite the forces seeking change. There is no chance of any opposition party winning at least 2.5 million voters, Bajnai said, adding that a change of regime under existing election regulations is possible only by combining a broad range of forces. HAC 20 November

Ethnic Hungarian politician who served as deputy Serbian PM detained over alleged corruption

Police in Serbia have detained an ethnic Hungarian politician who is a former deputy prime minister, accusing him of corruption. József Kasza was detained Tuesday [20 November] along with three others. He is suspected of abusing a managerial position in a state-run bank by issuing bad loans. Serbia's nationalist-led authorities have launched several anti-graft probes since coming to power in June, mostly against political opponents. The Balkan country must fight corruption for EU membership. Kasza is an ex-leader of the Union of Vojvodina Hungarians, the ethnic Hungarian political party. The party took part in the 2000 opposition uprising against strongman Slobodan Milošević, and Kasza served as the deputy PM in the first post-Milošević government. 20 November

President solicits feedback from opposition on election law changes

President János Áder on Tuesday [20 November] asked Attila Mesterházy, the leader of the main opposition Socialists, for his comments on the bill on election procedures, and he invited all opposition parties to follow suit. Mesterházy, who asked for a meeting with Áder on Monday, said the President should listen to their concerns and ask the Constitutional Court to assess the bill before the parliamentary vote. In his reply on Tuesday, Áder said

he would stick to a promise made at the time of his appointment, and refuse to sign any law that he finds problematic. The Socialists said in their Monday [19 November] letter to Áder that the legislation went against Hungary's basic law and the Hungarian people's interests and contravened basic EU norms. They said that by passing the cardinal law, the ruling Fidesz and Christian Democrats would destroy Hungary's democratic election system in its entirety. The ruling Fidesz-Christian Democratic party alliance submitted a proposal for new electoral procedures to parliament on 18 September. Under the bill, voting-age Hungarians will have to register 15 days before a given election and their registration will be valid for three elections (general, local and EU). MTI 21 November

State media sacks hundreds more employees

Some 250 people working for state-owned media outlets will be dismissed in the first week of December, Népszabadság reports. More than 30 will be dismissed from the news agency MTI, 80 from Magyar Rádió and nearly 140 from MTV and Duna TV. State media manager MTVA announced in late October that it was preparing to dismiss 250-260 staff. This will be the third wave of dismissals in state media in the past two years, after some 900 jobs were eliminated in the summer and autumn of 2011. December's cuts will reduce the number of MTVA personnel to 2,000. HAC 21 November

Hungarian Politician Denounced for Anti-Semitism

Lawmakers wore yellow stars and hundreds of protesters rallied on Tuesday [27 November] to condemn a far-right politician who called for the screening of Jews for national security risks, part of a wave of incendiary racist comments from a populist party. Márton Gyöngyösi, a Jobbik party deputy, on Monday criticized Hungary's foreign ministry for what he said was siding with Israel and said the Middle East conflict presented an opportunity to carry out his plans for background checks.

"I think now is the time to assess ... how many people of Jewish origin there are here, and especially in the Hungarian Parliament and the Hungarian government, who represent a certain national security risk for Hungary," Gyöngyösi said. The Jobbik party has become the second-largest opposition party in Parliament, capitalizing on anti-Semitic and anti-Roma sentiment. Still, the government's majority has given Jobbik little legislative power and the party's anti-Semitic statements are usually reserved for their political rallies and publications. Such direct comments are rarely heard inside the legislature. "One of our fellow deputies stepped over a line that I thought until now could not happen in the halls of the Hungarian national assembly," said deputy speaker István Ujhelyi, who wore a yellow star while presiding over part of Tuesday's plenary session. "As far as I know I do not have Jewish ancestry, but should Jobbik uncover that I have such roots, I will be proud of them." 27 November

Hungary preparing for EC challenge to rule forcing graduates to remain in country

Hungary is ready to face a "pilot procedure" — which precedes a possible infringement procedure — the European Commission may launch in connection with limitations on the free movement of university graduates, Human Resources Minister Zoltán Balog said on Monday [26 November]. Hungary's law effective from the 2012/13 academic year requires higher-education students with a state grant to sign a contract agreeing to work in Hungary after graduating for twice the number of years spent studying. The EU pilot project — which aims to find solutions to problems arising in the application of EU laws before an infringement procedure — launched last Friday will focus on the question of whether a member state has the right to limit the principle of free movement. MTI 27 November

Hungary Delivers Fourth Interest-Rate Cut as Recession Bites

Hungary's central bank cut its main interest rate for a fourth time in as many months and indicated more reductions as a deepening recession outweighed the European

Union's fastest inflation and a credit downgrade. The Magyar Nemzeti Bank today [27 November] reduced the two-week deposit rate by a quarter-point to 6 percent, still the EU's highest. That matches the forecast of 23 of 24 economists in a Bloomberg survey. Policy makers voted for the cut with a "tight majority" over a proposal for no change, central bank President András Simor said. The bank has lowered borrowing costs by 1 percentage point since July as policy makers focused on economic growth over inflation while international aid talks remain in limbo a year after they began. The Monetary Council is split, with the four non-executive members outvoting Simor and his two deputies in the past three months. 27 November

Unemployment rate remains above 10% in August-November

The average unemployment rate in Hungary was 10.5pc in the 15-74 age group in August-October, up 0.1 percentage point from July-September, but down 0.3 percentage point from the same period a year earlier, data published by the Central Statistics Office (KSH) on Wednesday [28 November] show. KSH noted that data from the National Employment Service (NFSZ) show there were 523,000 registered job seekers at the end of October, 1.5pc less than a year earlier. The "employed" in KSH's statistics include people with all forms of employment contracts who have worked more than one hour a week during the period or are on sick or paid leave. MTI 28 November

Asylum seekers on the rise

The number of applicants for asylum in Hungary has grown by nearly 40% in the past year, Immigration and Citizenship Office director Zsuzsanna Végh announced on Wednesday [28 November]. Since late November last year 1,900 people have submitted applications for asylum, she said. Most have come from outside Europe, mostly from crisis regions such as Pakistan, Syria and Kosovo, and are on their way to other states where relatives await them, she said. HAC 29 November

Thousands in anti-Nazi rally at Parliament

Thousands gathered in front of Parliament in Budapest on Sunday [2 December] afternoon for a demonstration organised in protest against a radical Jobbik party MP's anti-Semitic remarks in the national assembly. At the event, parliamentary group leader of the ruling Fidesz party Antal Rogán rejected all "racist expressions" or the "belittling of the suffering and death of innocent millions". An MTI correspondent reported from the site that demonstrators from all over Hungary were holding signs with the names of their towns and villages as well as anti-Nazi and anti-Jobbik slogans. US Ambassador Eleni Tsakopoulos Kounalakis and Israeli Ambassador Ilan Mor were also in attendance. MTI 2 December

Home sales in Hungary down 30% in November

There were 6,095 homes sold in Hungary in November, real estate broker Duna House told MTI on Monday [3 December]. The number was down 32pc from November 2011, the first month of a temporary government scheme that allowed early repayment of foreign currency-denominated mortgages at discounted exchange rates. Duna House estimated 7,667 homes were sold in Hungary in October. It earlier projected home sales for the full year would reach about 95,000. MTI 3 December

Hungary closes embassy in Damascus

Hungary's embassy in Damascus suspended its operations on Wednesday [5 December] and Hungarian diplomats left Syria, the Hungarian Foreign Ministry said on the government's official website. The ministry added in a statement that on urgent consular matters, Hungarian cit-

izens should turn to Hungary's embassy in Beirut. 5 December

Tax official says Hungary's black economy sucks HUF 2 trillion from state budget

Hungary's shadow economy causes the Treasury an annual loss of 2,000 billion forints (NZD 11bn) in lost tax revenue, 1,500 billion forints (NZD 8.3bn) of it payroll tax, state secretary for tax affairs Adám Balog told a conference on Tuesday [4 December]. Balog noted that about 1.2 million Hungarians earn the minimum wage or less, twice the number in the Czech Republic. At the event organised by the Joint Venture Association, he outlined a number of tax instruments that will be introduced from next year with the aim of squeezing the shadow economy. MTI 5 December

Hungary gas, electricity price cut seen shocking budget too

Hungary confirmed on Thursday [6 December] that retail gas and electricity prices will be lowered by 10% as of 1 January 2013. According to Portfolio.hu's estimates this move will cost energy companies nearly HUF 90 billion (NZD 498 million) and strip the budget of HUF 23.5 bn (NZD 130 million) revenue. Hungary's energy supply system is under strong pressure. Investments are clearly decreasing, the companies' profitability declined considerably and in some cases turned negative. There are already some service providers that are making losses. While the special tax imposed on the energy sector in 2010 will be phased out in 2013 — at least according to plans currently known — a new utility infrastructure tax is awaiting the energy firms and their income tax was raised for the second time this year. 6 December

Prominent Hungarian home birth campaigner on trial

Ágnes Geréb, a prominent Hungarian midwife and home birth campaigner, went on trial for alleged malpractice on Thursday [6 December] in a controversial case that could see her receive a long prison sentence. Supporters of Agnes Geréb, 60, who has been under pre-trial house arrest for over two years, say

she has been victimised by aggressive state prosecutors and the medical establishment. Geréb, who has delivered 3,500 babies in private homes, received a two-year prison sentence in February 2012 as well as a 10-year ban on practising gynaecology and midwifery over the deaths of two newborns in 2006 and 2007. The enforcement of the sentence however was postponed following her request for clemency to President János Áder, who has said he will wait until after the verdict in the current trial before deciding on a pardon. 6 December

Draghi supports Hungary's embattled Central Bank

European Central Bank President Mario Draghi on Friday [7 December] defended his Hungarian counterpart against the government's efforts to limit his independence and authority over monetary policy. Draghi emphasized the importance that central banks remain independent of government influence. Prime Minister Viktor Orbán and his government have over the past two years frequently been critical of National Bank of Hungary President András Simor's policy decisions. Orbán's government also has tried to diminish Simor's influence over monetary policy, but under international pressure — including from the ECB — has relented. Simor and his two deputies have in recent months consistently been outvoted by the four, government-backed members of the rate-setting Monetary Council. That resulted in the NBH lowering its key interest rate during each of the last four months — from 7 percent in August to 6 percent now — to align itself with government efforts to boost economic growth. 7 December ■

S P O R T

Főbb magyar sporthírek 2012 őszén

- Sáfár László

In the main sports news from Hungary, László Sáfár tells us about Hungary's results at the Paralympics in September in London. Thirty three paralympians represented Hungary bringing home 14 medals to their credit, Hungary's fourth best performance since first participating in 1972. Hungary's two gold medals went to Tamás Sors in 100m butterfly and Péter Pálos in table tennis.

October 2012 brought smiles to the faces of football fans, when Hungary beat Andorra 5:0 in a 2014 World Cup qualifying match. This was followed by a 1:0 win over Estonia. Then for the first time since 1990, Hungary succeeded in beating Turkey (3:1), thereby moving to second place in their qualifying group.

November is the month of remembrance and no less so in sport with the release of the film, Albert Flórián. The film about the great footballer, Hungary's only ever "Golden Boot" recipient Flórián Albert, premiered on 31 October, on the first anniversary of "The Emperor's" death. Albert himself features in the film, with filming having started before he died. Popular singer and football coach Tamás Hevesi played a key role in making the film, directed by Attila Visontai, happen.

Paralimpia: 2012. szeptember, London

Az olimpiai láz szeptemberben folytatódott. Lelkesedéssel kísértük figyelemmel olimpikonjaink fantasztikus szereplését. A londoni Paralimpia 2012 versenyen szintén rekordsikerrel szerepeltek a magyarok. A 33 tagú magyar küldöttség - az érmeek számát tekintve - minden idők negyedik legsikeresebb szereplésén van túl, a londoninál ugyanis csak 1984-ben New Yorkban (29), 2000-ben Sydneyben (23) és

2004-ben Athénban (19) lett nagyobb a termés. Az első magyar paralimpiai medált, egy bronzot 1972-ben Fejes András szerzte kerekesszékes hajtásban, Heidelbergben. A legsikeresebb szereplés New Yorkban volt, amikor a küldöttség 29 érmmel tért haza. A testi fogyatékosok seregszemléjét 1988 előtt „Fáklyás Játékoknak” hívták, és nem volt kötelező az olimpia helyszínén megrendezni. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) és a Nemzetközi Paralimpiai

Bizottság (IPC) megállapodása után 1988-tól hívják az eseményt paralimpiának, és azóta mindig az olimpia helyszínén bonyolítják le.

Érmeseink:

arany: Sors Tamás - 100 m pillangó, Pálos Péter - asztalitenisz

ezüst: Sors Tamás - 400 m gyors, Dani Gyöngyi - tör, Tóth Tamás - 50 m gyors és 100 m gyors, Krajnyák Zsuzsa - párbajtőr, Dani Gyöngyi, Juhász Veronika, Krajnyák Zsuzsa - párbajtőrcsapat

bronz: Szabó Nikolett cselgáncs, Krajnyák Zsuzsa - tör, Osváth Richárd - tör, Biacsi Ilona - 1500 m síkfutás, Vereczkei Zsolt - 50 m hát, Sors Tamás - 100 m gyors.

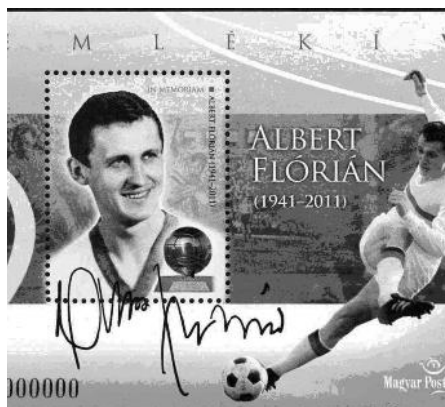
Köszönjük sportolóinknak a remek sikereket!

A magyar foci hónapja: 2012. október

A focirajongók számára az október hozott kiváló élményeket. A magyar labdarúgó-válogatott főlényes győzelemmel kezdte a 2014-es világbajnokság kvalifikációs sorozatát, 5–0-ra nyert Andorrában. Ezt követően Tallinnban Hajnal Tamás góljával 1–0-ra megverte Észtországot, ezzel életben tartotta továbbjutási reményeit. Megtörtént, hogy legyőztük a törököket is, 1990 óta először! A magyar labdarúgó-válogatott világbajnoki selejtezőn a Puskás Ferenc Stadionban 3–1-re legyőzte Törökországot. A D-csoport 4. fordulójában rendezett mérkőzésen a törökök szereztek meg a vezetést, de a góltól felébredő magyar válogatott helyenként remek játékkal megfordította az összecsapást, és feljött a második, továbbjutó helyre a csoportban.

Az emlékezés hónapja: 2012. november

A szép magyar sporteredményeket az emlékezés követi. Egy évvel Albert Flórián halála után, október 31-én, bemutatták az Albert Flórián-filmet az Uránia Filmszínház díszbemutatóján. A Császár életműve elevenedik meg a filmvászonon az alkotók még a Császár életében kezdtek el forgatni, az egykori középcsatár beleegyezésével és természetesen főszereplésével. Aztán az élet durván beavatkozott, hiszen tavaly október 31-én elvesztettük az egyetlen magyar aranylabdást. A történet Hercegszántóról indul, a Császár gyerekkorától, és végigköveti az útját a tragédiáig, az óbudai temetőig. Hevesi Tamás, a népszerű énekes, futballező az egyik megálmodója, szervezője és zenei szerkesztője a filmnek. A film producere Ujvári Péter. A filmet Visontai Attila rendezte. ■

Viccek

Székely bácsi sakkozik a lovával.

Ezt látva átszól a szomszéd:

– A csudába, magának ilyen okos lova van?

Mire a székely gúnyosan:

– Ez okos? 4:2-re vezetek.

A vonaton odaszólnak a székelynek:

– Bácsi, húzza fel az ablakot, mert künn hideg van.

A székely felhúzza, de nem tudja megállni szó nélkül:

– No, most künn meleg van-e?

Két szomszédasszony összefut a folyosón, az egyik kissé rosszmájúan megjegyzi:

– Képzeld szomszédasszony, tegnap lent voltunk a Balatonon, és a strandon a maga férjét láttam egy feltűnően csinos fiatal lánnyal.

– Nézz szomszédasszony, a férjem már elmúlt 35 éves, hát csaknem mászkálhat a strandon kislápatl meg vödörrel?

Egy férfi bekerül az elmeorvosi intézetbe. Kérdezi az orvos:

– Ön miért került ide?

– Mert elvesztettem a szemüvegem.

– És miért ide hozták?

– Miért? Ide hozták?

Megfáradt egyetemista hazaérkezik szülőfalujába, ahol édesanyja egy kérdéssel fogadja:

– Kedves fiam, levágtam két csirkét, mit főzök belőle?

– Pálinkát, édesanyám!

Két rendőr elmegy az erdőbe, hogy karácsonyfát vágjanak maguknak. A térdig érő hóban gázolva órák hosszat keresik a megfelelő fenyőfát, de nem találják. A nap lenyugszik, feltámad a jeges szél, a távolban felvonyít valami állat.

Az egyik rendőr odafordul a másikhoz:

– Na, ebből nekem elegendő van! A legközelebbi fát kivágjuk, akár fel van díszítve, akár nincs!

A skót kisfiú megkérdezi az apjától:

– Apa, mi lesz karácsonykor a fa alatt?

– Parketta, kisfiam.

Hallom, letartóztatták a férjedet.

– Igen. Az idén túl korán kezdte meg a karácsonyi bevásárlást.

– Hogyan? Hiszen már majdnem Karácsony van!

– Úgy értem, mielőtt még az üzlet kinyitott volna...

Kisgyerek berohan az apjához:

– Apa, apa ég a karácsonyfa!

Az apja erre azt mondja:

– Nem ég kisfiam, hanem világít az izzóktól.

A gyerek kimegy, majd 5 perc múlva visszahoz.

– Apa, apa most már világít a függöny is!

Mi az élet 4 szakasza?

1. Amikor elhiszed, hogy van Mikulás.

2. Amikor már nem hiszed el, hogy van Mikulás.

3. Amikor te vagy a Mikulás.

4. Amikor úgy nézel ki, mint a Mikulás.

KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

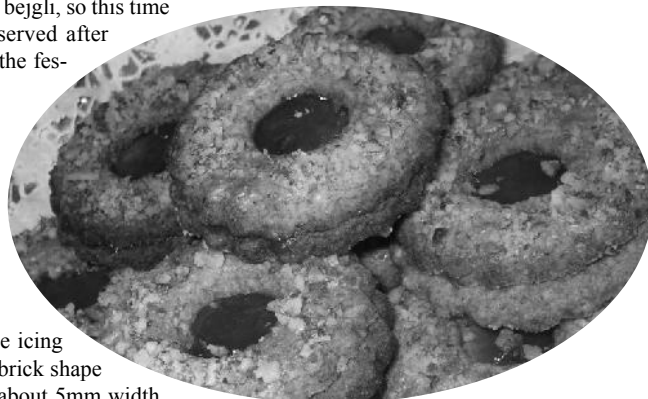
Christmas is the most important celebration in any Christian country. It is Jesus' birthday. In Hungary, like many countries, it is a family oriented festivity. Christmas means love, family, presents (even if just token gifts); it is an intimate, thoughtful, caring time, rather than partying. The snow, the cold weather calls for a cosy, reflective time. The Christmas period starts with Advent: looking forward to Christmas Eve. We have a wreath with four candles. Four Sundays before Christmas we light the first candle on the wreath, and then each Sunday before Christmas we light another. For the children even the Christmas tree is a surprise. A favourite uncle or auntie takes the children for a walk while the angels decorate the tree behind closed doors...

In previous issues of Magyar Szó we've talked about Christmas eve dinners, including bejgli, so this time

I thought I would share a "tiny tea cake" (apró sütemény) recipe, which can be served after Christmas dinner, or with coffee any time, although it is particularly popular during the festive season. I hope you all have a merry Christmas and a healthy, happy New Year!

Linzer Tiny Tea Cake (*Linzerkoszorú*)

300g flour	200g margarine
100g icing sugar	2 egg yolks
rind of 1 lemon	50g coarsely ground walnuts
apricot jam	1 whole egg
icing sugar	

Cream the margarine and sifted flour quickly so the margarine doesn't melt. Add the icing sugar, the two egg yolks and the lemon rind and mix quickly. Form the dough into a brick shape and rest in the refrigerator for at least an hour. After resting the dough, roll it out to about 5mm width on a floured wooden surface, then cut out shapes using a 6cm wavy edged round cutter. Cut an approximately 2cm diameter circle out of the middle every second shape (using, for example, the screw top of a bottle). Place the shapes onto an oven tray (lightly greased or covered in baking paper). Brush the shapes with holes with a whisked egg and sprinkle with the coarsely ground walnuts. Bake in pre-heated oven at 180 degrees (165 degrees fan-bake) until golden. After the shapes have cooled, spread heated apricot jam on the shapes without holes, gently press a shape with a hole on top and sprinkle with icing sugar. *Jó étvágyat!* ■

Gyöngyös Imre Shakespeare-je

Shakespeare 17. szonettjéhez fűződő megjegyzés:

Ebben a szonettben ismét Szabó Lőrinc formahűségét kifogásolom! A szonett ötödik sora endekasyllaba (11-es) és ezen még szívesen át is siklanék, de a záró párrím meghosszabbítása már lényegesen komolyabb érzelmi kisiklást alkot, mert megint valamiféle mesterséges szomorításra utal, holott kizárólag egy filozófiai konklúziót állapít meg.

Annyit könnyen meg lehet látni, hogy egy-egy szonettre (14 sorra) átlag két hosszabb sor tör elő a Bárdból. Szerintem ez egyáltalán nem tudatos, hiszen van egy sereg olyan rövidítés is, amely az angol beszédben természetesen sikkad el. Shakespeare idejében például a „stretched” még lehetett „sztreced”-nek ejteni, holott a mai használatban már csak „sztrekst”-nek ejtik. Innen származik az, hogy az elnyelt syllabákat hiányjellel látja el, például „touch’d”, ami a mai fonetikával teljesen egybevág: „tacs’t”-nak ejtik! Mindezt az angol sorok hangsúly szerinti skandálásából lehet precízen megállapítani és még a Bárd tiszta skandálásában is vannak jambusokat helyettesítő anapesztusok!

Shakespeare Sonnet XVII

Who will believe my verse in time to come,
If it were fill'd with your most high deserts?
Though yet, heaven knows, it is but as a tomb
Which hides your life and shows not half your parts.
If I could write the beauty of your eyes
And in fresh numbers number all your graces,
The age to come would say "This poet lies:
Such heavenly touches ne'er touch'd earthly faces."
So should my papers, yellow'd with their age
Be scorn'd, like old men of less truth than tongue,
And your true rights be term'd a poet's rage,
And stretched metre of an antique song:
But were some child of yours alive that time,
You should live twice; in it and in my rhyme.

Szabó Lőrinc fordítása:

Hogy lesz egykor versemnek hitele,
Zsúfolja bár nagy érdemeidet?
Pedig, Ég látja, csak sírod jele:
Félig se tárva rejti életed.
Hogyha le tudnám írni szép szemed
S volna bájad zengeni friss zeném:
Hazugság, mondanák az emberek,
Földi arcot nem fest ily égi fény.
Nevetnék sárgult papírom: fecseg
A pletykás öreg, sok szó, semmi tény;
S a valóság költői örület
És dagály lenne, ódon költemény.
De maradnál meg valami utódban,
Kettőzve élnél: benne s a dalomban.

Gyöngyös Imre fordítása:

Hinné-e majd az utókor dalom,
ha érdemeiddel megtölteném?
Bár - tudj Isten - ez mintegy sírhalom,
mely inkább rejt s feltárni oly szegény.
Ha leírnám, hogy mily szép a szemed
és bájjaid mind frissen felsorolnám,
jövők hazugnak bélyegezne meg:
mint bűvöl égi arc ily földi formán.
Gúnyolják majd az elsárgult papírt,
mely vének nyelve s kevésbé igaz
s valód csak vélt, mit költő láza írt,
terjengős, antik vers mértéke az.
Ha lesz utódod, ki jövőbe visz,
kétszer élsz: benne s rímeimben is.

Contents

Képes ajánló – Pictured here	2	Szellemi értékeink: Kányádi Sándor	24-25
Osszuk szét a mosolyunkat...! – Szentirmay Klára	3	Hungarian Poets: Sándor Kányádi	26-27
Spreading Smiles – Klára Szentirmay	3	Teach Yourself to Read Hungarian – Word by Word –	
A szenteste története – Tunyogi Csapó Gábor novellája	4	Dr John Jamieson	28-29
Christmas in Jerusalem – István Turczi	5	Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület – dr. Klenanc Miklós	29
Gyöngyös Imre: Jézuska csendje	5	Barangoló: Észak-Alföld (1)	30, 32
Korondi F. János: Karácsonykor	5	Wanderlust: Northern Great Plain (1)	31
Nagy László: Adjon az Isten	5	Miért is mondjuk?	33
A karácsony története, karácsonyi szokások	6-7	Panni Palásti: All that jazz	33
Christmas	8-9	Between Two Ears (part 2) – János Ceglédy	34-35
Gyöngyös Imre: Ilyenkor advent kezdetén	9	News about Hungarians in New Zealand	36-37
The First Days of the Revolution – Erwin Bernhardt's story, part 2	10-11	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	38-39
Interjú Csapó Endrével (III. rész)	12-15	Sport – Sáfár László	40
Levél Magyarországról – Szőke András	16-17	Viccek	40
Konzuli közlemények	17	Let's Cook Hungarian – Klára Du Toit	41
My Ten Favourite Films:		Gyöngyös Imre Shakespeare-je (XVII. szonett)	41
Hyppolit, the Butler (Hyppolit: a lakáj) – Paul Hellyer	18-19	Contents	42
Emberek és történetek: Búcsú Vera	20-21	Value of the Forint	42
Living Traditions: Gardens of Buda – Krisztina Szegedy	22	Hungarian Communities in New Zealand	42
Vadászat Magyarországon – Haypál István	23	Impresszum	42
		Lajos Gulácsy's paintings	43-44

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT 7 DECEMBER 2012
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	283.25
USD United States Dollar	219.21
GBP United Kingdom Pound	351.49
CAD Canada Dollar	221.43
AUD Australia Dollar	229.86
NZD New Zealand Dollar	182.51
CZK Czech Republic Koruny	11.24
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	68.71
ROL Romania New Lei	62.51
RUR Russia Ruble	7.11

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2012/2013-es előfizetési évének második, vagyis a 2013. márciusi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2012. február 15-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépelt, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

E-mail: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postacím: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the second issue of the 2012/2013 subscription year, that is the March 2012 issue is **15 February 2012**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e. e-mail or disc). Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND

Auckland Hungarian Club

President: Péter Bártfai
PO Box 109-138, Newmarket
Auckland
tel: +64 21-541-138
email: wizzard8184@yahoo.co.nz

Hungarian Cultural Society Hamilton

Contact: Dr Adrienna Ember
tel: +64 7-856-9331
email: nzdiversity@xtra.co.nz
www.diversityinstitute.co.nz

Hungarian Society of Wellington

President: Éva Bródy-Popp
1 Raroa Rd, Kelburn
Wellington 6012
tel: +64 4 475-7775
email: p0ppsi@yahoo.co.nz

Hungarian Club, Christchurch

President: István Tóth
11 Hardy Street, New Brighton
Christchurch 8061
tel: +64 3 355-7448
email: toth2@xtra.co.nz

Magyar Millennium Park Trust

Chairperson: Klára Szentirmay
PO Box 29-039
Wellington 6443
tel: +64 4 973-7507
email: consul@hungarianconsulate.co.nz

Founder (Alapító): Paul Szentirmay

Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay

Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté

Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509

Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz

website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2012

all rights reserved/minden jog fenntarva

ISSN 1171-8978

The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Consulate-General of Hungary.

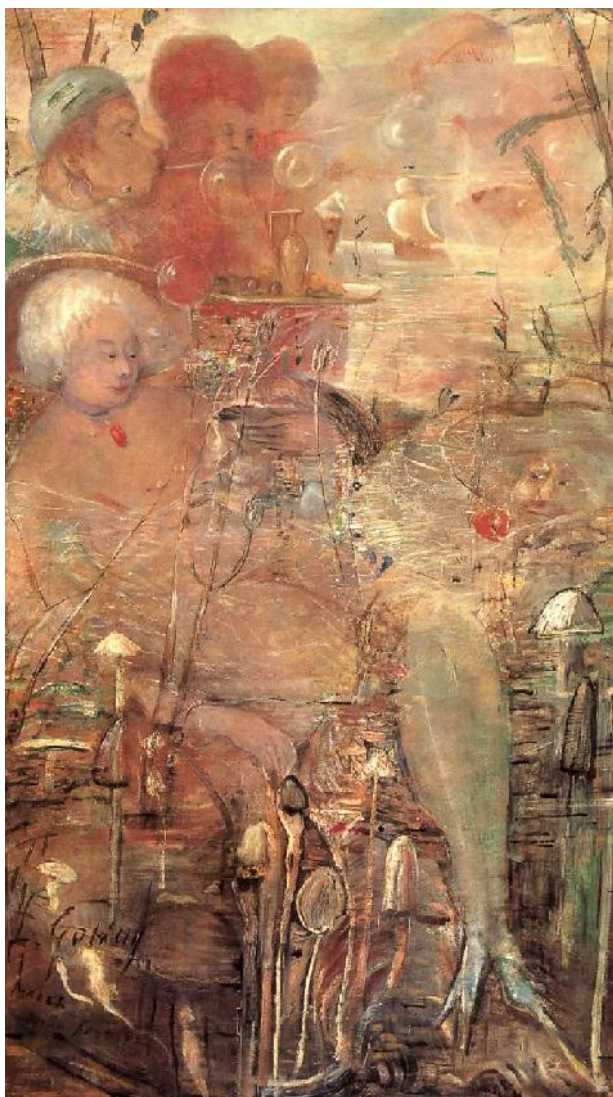
The bulletin is published every third month, commencing in December. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$40.00, students and beneficiaries, \$35.00; NZ\$45.00 to Australia, NZ\$47.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó", or by direct credit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 02 0585 0082725 01.

GULÁCSY, Lajos
(1882, Budapest - 1932, Budapest)

Lajos Gulácsy began his studies in Budapest but in fact he largely taught himself to paint. In 1902 he went on a study tour of Rome, Florence and Paris. He visited Italy several times and painted the medieval and renaissance atmosphere of Italian towns. He had his first exhibition in Budapest in 1907. In 1911 exhibitions in Nagyvárad and Temesvár, then in Szeged in 1912 featured his poetic manifestations of a dream world ("The Song of a Rose Tree", "A Florence Tragedy", etc.). In 1908 he won the Ferenc József Jubilee Award. When the First World War began, he suffered a nervous break-down in Venice and from that time on he was treated several times in psychiatric sanatoriums, one of which he became a resident from 1917 until his death. He painted surrealistic pictures of people living in "Naconxipan", a dream world, with delicate colours ("Dream of an Opium Eater", "Chevalier aux Roses"). Losing his eyesight in 1924 put an end to his painting. In 1922 the Ernst Museum exhibited his collected works. That was when his friend Gyula Juhász wrote the soul-stirring poem "For Lajos Gulács". He painted pictures which were Hungarian versions of pre-Raphaelitism, with a hint of surrealism coming through in some of his work. His works are held in the Hungarian National Museum and in private collections.

	2.	1. The Opium Smokers' Dream
1.	3.	2. Siege of a Castle
		3. Magic

Lajos Gulácsy: Francesca da Rimini and Paolo Malatesta